

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในที่นี้ผู้ศึกษาขอเสนอการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้แบ่งเนื้อหาการวิจัยในบทนี้ออกไป 2 ตอน คือ

1. บทบาทและการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษา ปัญหาและอุปสรรค และขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ข้อมูลจากการสำรวจ

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงการศึกษาจากเอกสารในเรื่องของบทบาทในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน และผลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานในเรื่องของบทบาทปัญหาและอุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษาของเด็ก 3 กลุ่ม คือ เด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรรณกรก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด ในเขตกรุงเทพมหานคร

หน่วยงานรัฐบาล จากการศึกษาหน่วยงานของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษา พบว่า กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด และกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยร่น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ที่ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัดในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนเด็กถูกรรณกรก่อสร้างนั้น จากการศึกษาพบว่า ในภาครัฐบาลนั้นยังไม่ได้มีการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการศึกษา เพียงแต่ในปัจจุบันกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยร่นกำลังทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาทางช่วยเหลืออยู่

1. กองการศึกษาพิเศษ

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร¹ กองการศึกษาพิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง

¹งานของกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา 2531, หน้า 1

ศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐบาลที่มีหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมการศึกษาพิเศษและการศึกษา
สงเคราะห์ ในการดำเนินการดังกล่าว กองการศึกษาพิเศษได้จัดตั้งโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ขึ้น
โดยจัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยร่วมมือกับสำนัก
งานประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกองการมัธยมศึกษา กรม
สามัญศึกษา นอกจากนี้ยังร่วมงานกับหน่วยราชการอื่นและองค์การหรือมูลนิธิ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ส่งเสริมการศึกษาพิเศษหรือการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาพิเศษที่กองการศึกษาพิเศษดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คือการศึกษาสำหรับเด็ก
ขาดโอกาสอันเนื่องมาจากความพิการทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ความพิการทางตา ทางหู ทางสติปัญญา
และทางร่างกาย รวมทั้งการศึกษาสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล ส่วนเรื่องการศึกษา
สงเคราะห์ที่กองการศึกษาพิเศษดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคือการศึกษาสำหรับเด็กขาดโอกาสที่จะเข้า
โรงเรียนในโรงเรียนปกติ ได้แก่ เด็กชาวป่า ชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ใน
ท้องถิ่นกันดารหรือมีปัญหาด้านสุขภาพศาสตร์ เป็นเด็กยากจนที่ไม่สามารถเข้าโรงเรียนในโรงเรียน
ปกติ เป็นเด็กกำพร้าบิดาหรือมารดา ชาดผู้อุปการะ เป็นบุตรหลานของผู้ที่ได้รับภัยคุกคาม บุตรหลาน
ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านสังคม หรือเด็กที่ขาด
โอกาสทางการศึกษาในลักษณะอื่น ๆ

การดำเนินการช่วยเหลือแก่ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัดซึ่ง
เป็นเด็กยากจนในเขตกรุงเทพมหานครของกองการศึกษาพิเศษก็มีโรงเรียนพิเศษประจำจังหวัด ซึ่ง
สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์¹ กองการศึกษาพิเศษมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

1. เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กยากไร้หรือขาดโอกาสทางการศึกษาและอยู่ในสภาพควรให้
การสงเคราะห์ เช่น บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เด็กในชุมชนแออัด เด็กในถิ่นทุรกันดารของผู้ก่อการร้าย
เด็กชาวเขา ฯลฯ รวมทั้งเด็กพิการประเภทต่าง ๆ เช่น ตาบอด หูหนวก ปัญญาอ่อน พิกัดทาง
แขนขา เป็นต้น ให้ได้มีโอกาสเข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้และความ
สามารถช่วยตนเอง ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่เรียนจบหลักสูตรตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนการศึกษาพิเศษได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาโดยเน้นการเรียนการสอนที่ให้มีโอกาสช่วยตัวเองได้

3. เพื่อร่วมกับหน่วยงานอื่น องค์การหรือมูลนิธิจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีปัญหา ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

โครงการหรืองานที่ทำ กองการศึกษาพิเศษได้ดำเนินงาน และมีผลการดำเนินงานดังนี้

	ปี 2531	ปี 2532
1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประเภทประจำ		
20 โรงเรียน มีนักเรียน	10,910	11,400 คน
2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประเภทไปกลับ		
4 โรงเรียน มีนักเรียน	3,300	3,150 คน
3. โรงเรียนศึกษาพิเศษประเภทประจำ 6 โรงเรียน มีนักเรียน	1,590	1,680 คน
4. โรงเรียนศึกษาพิเศษประเภทไปกลับ 6 โรงเรียน มีนักเรียน	1,300	1,450 คน
5. จัดการศึกษาแก่นักเรียนร่วมกับโรงเรียนของมูลนิธิ และหน่วยงานอื่น 34 แห่ง มีนักเรียน	2,400	2,400 คน

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ กมล กิษรกุล¹ ผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2531 ได้ให้ข้อมูลในเรื่องของบทบาทการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด ซึ่งมีโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด ในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

¹สัมภาษณ์ กมล กิษรกุล, ผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษ, 3 พฤศจิกายน 2531.

บทบาทในการดำเนินงาน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์โดยสรุปคือ

1. ในเรื่องของการวางแผนและกำหนดโครงการนั้น กองการศึกษาพิเศษได้ดำเนินการ โดยก่อนที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ก็จะมีการสำรวจจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยจะใช้ข้อมูลทางตัวเลขจากในหน่วยงานและจากนอกหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และจะสำรวจว่าเด็กเป็นลูกใคร มีที่อยู่ไหนเพื่อที่จะติดต่อได้ คือสรุปว่า จะต้องมี ใบทะเบียนบ้าน ต่อจากนั้นก็จะทำการสำรวจว่าเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้คือโอกาสทางการศึกษาจริงตามวัตถุประสงค์ของกองการศึกษาพิเศษได้วางไว้ ก็จะมีการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่จะทำการช่วยเหลือจะต้องเป็นตัวเลขที่แน่นอนเพราะต้องวางแผน เพื่อกำหนดโครงการจากตัวเลขที่มีเด็กจริง และการสำรวจจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเพื่อจะทำการสงเคราะห์ช่วยเหลือนั้นก็มีการสำรวจเป็นการต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และยังจะทำการค้นหาเด็กที่ยังตกหล่นจากการสำรวจด้วย ส่วนเด็กในชุมชนแออัดที่เป็นเด็ก ยากจนในเขตกรุงเทพมหานครนั้น กองการศึกษาพิเศษก็มีโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์เปิดสอนในระดับ ชั้น ป. 1 - ม. 3 ไปกลับ เป็นที่รองรับเพื่อแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยมีเกณฑ์ ในการคัดเลือกเด็กดังที่กล่าวมาแล้วว่าเป็นเด็กยากจนจริง แต่ทั้งนี้เด็กที่มาเข้ารับการศึกษา จาก โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์จะต้องเป็นเด็กที่มีใบเกิดและใบทะเบียนบ้านด้วย

2. บุคลากรในการดำเนินงานในหน่วยงานนั้น ทุกคนก่อนที่จะเข้ามาทำงานในหน่วยงาน ก็จะมีการสอบคัดเลือกข้าราชการครูของกรมสามัญศึกษา ตามระเบียบของทางราชการ และจะระบุ คุณสมบัติและความสามารถทางด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ และสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดกองการศึกษาพิเศษ โดยจะค้นหาบุคคลที่มีความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ของกองการศึกษาพิเศษ และระหว่างการทำงานก็จะมีการ จัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ มีการส่งบุคลากรในหน่วยงานไปอบรมนอกหน่วยงานเป็นครั้งคราวในเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกองการศึกษาพิเศษเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น

3. ในเรื่องทุนการดำเนินงานนั้น นอกจากงบประมาณที่ได้ประจำปีตามปกติทั่วไปแล้วก็มี การหาทุนบ้างแต่ไม่มากนัก คือมีการจัดหาทุนเป็นครั้งคราว เช่นจัดงานการกุศล และนอกจากนี้ ก็มี ผู้บริจาคโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสงเคราะห์เด็ก หรือมีผู้ช่วยเหลือโดยการบริจาคมาเป็นพวกวัสดุ

อุปกรณ์ และได้รับเงินทุนไม่มากนักจากหน่วยงานอื่นเป็นครั้งคราว คือจากกองกำลังรักษาพระนคร องค์การจากต่างประเทศในด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเงินทุน ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่สามารถที่จะคิดเป็น เป็นตัวเงินได้

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ในการดำเนินการแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาของกองการศึกษาพิเศษ มีการประสานงานกันทั้งภาครัฐและเอกชนและต่างประเทศ ด้วย ซึ่งเป็นไปด้วยดีไม่มีปัญหา เช่นมีบุคลากรในหน่วยงานไปเป็นกรรมการของมูลนิธิต่าง ๆ และองค์การที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ เด็กค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษา

5. การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน หน่วยงานพยายามให้คนทั่วไปรู้จักกองการศึกษาพิเศษให้มากขึ้น โดยอาศัยทางด้านสื่อมวลชนคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เช่นมีการนำผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ไปดูโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์เพื่อให้คนทั่วไปมองเห็นความสำคัญของหน่วยงาน และทางกองการศึกษาพิเศษได้มองเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานมีความสำคัญมากและยังต้องทำอย่างต่อเนื่องกันด้วย เพราะแต่ก่อนคนทั่วไปยังไม่เข้าใจว่าหน่วยงานนี้ ดำเนินงานอย่างไรช่วยเหลือสงเคราะห์ เด็กค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาประเภทใดบ้าง โดยเฉพาะในระยะ 2 ปี ที่ผ่านมาคือปี 2530 และ ปี 2531 ในหน่วยงานได้ทำการณรงค์ด้านการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและมากขึ้น

6. การติดตามผลและประเมินผล เมื่อได้ดำเนินการให้การสงเคราะห์เด็กค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาแล้ว ทางหน่วยงานมีการไปตรวจเยี่ยมตามโรงเรียนต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ คือมีบุคลากรที่ไปจากกรมกองและผู้ตรวจราชการจากกระทรวงเพื่อจะประเมินว่า งานตามโครงการต่าง ๆ สำเร็จมากน้อยตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงใด และยังมีกรรายงานตามระเบียบของทางราชการเพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ

7. รูปแบบการให้การศึกษา กองการศึกษาพิเศษได้จัดรูปแบบทางการศึกษาเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 25 แห่ง โดยมีการประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยรับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาฝึกฝนอาชีพหรือวิชาตามที่ตนถนัด ส่วนในเรื่องของหลักสูตรนั้น ทางกองการศึกษาพิเศษใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการโดยทั่วไปในชั้น ป.1 - ป.6 และ

ขณะนี้กำลังขยายชั้นเรียนไปถึง ม.3 เพื่อให้เด็กได้เรียนสูงขึ้นซึ่งก็ได้ปฏิบัติไปบ้างในบางโรงเรียนแล้ว โดยรับเฉพาะเด็กกลุ่มเป้าหมายที่จบจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์ต่อไป เพราะมิฉะนั้นจะไม่สามารถเข้าเรียนต่อชั้น ม.1 ที่อื่นอีกได้ ส่วนในเรื่องทุนการศึกษานั้นก็มีการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่เรียนดี และให้การสงเคราะห์ในเรื่องที่อยู่และค่าอาหารซึ่งทางหน่วยงานจ่ายให้วันละ 12 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่ไม่พอและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในกรุงเทพมหานครคือโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ที่มีแห่งเดียวนั้นก็เรียนไปกลับ แต่ทางหน่วยงานก็จัดบริการอาหารกลางวันให้ด้วย และมีการฝึกอาชีพระยะสั้นและระยะยาวที่เด็กต้องการเรียนและสนใจ

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงาน ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานจากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก คือยังมีเด็กที่จำเป็นต้องให้การสงเคราะห์นั้นมีเด็กที่กองการศึกษาพิเศษให้การสงเคราะห์ไม่ได้ เนื่องจากเป็นเด็กที่ไม่มีใบทะเบียนบ้าน ทางกองการศึกษาพิเศษจึงไม่สามารถจะให้การสงเคราะห์ทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษได้ให้ความเห็นว่า ทางกระทรวงมหาดไทยหรือสำนักงานกรุงเทพมหานครควรจะช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาในเรื่องใบทะเบียนบ้านของเด็ก เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการที่เด็กไม่รับการศึกษาภาคบังคับในวัยอันสมควร
2. ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานในด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กคือโอกาสทางการศึกษา ในกองการศึกษาพิเศษมีไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่ก็ร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มที่อยู่แล้ว
3. ปัญหาที่เกิดภายนอกหน่วยงาน เช่นในเรื่องช่องว่างการประสานงานนั้นไม่มีปัญหา และในปัจจุบันก็ได้รับการยอมรับจากชุมชนและบุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี และมองเห็นความสำคัญว่าหน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ลดความค้ำอียดโอกาสทางการศึกษาของเด็กได้
4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ นั้นในขณะนี้ยังให้การช่วยเหลือน้อยไป ควรจะมีโครงการช่วยเหลือเด็กคือโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้ให้มากกว่านี้และการจัดการศึกษาสงเคราะห์ถึงชั้น ป.6 ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ เด็กที่จบ ป.6 ในปัจจุบันยังเล็กเกินไป

ไม่สามารถออกไปเป็นผู้นำท้องถิ่นตามความมุ่งหมายของหน่วยงานได้

5. ปัญหาด้านงบประมาณ ในการดำเนินงานยังนับได้ว่าน้อยไปไม่พอกับค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาและด้านอื่น ๆ เท่าที่ผ่านมาได้แก้ปัญหาโดยได้รับการช่วยเหลือจากเอกชน บุคคลทั่วไปที่เห็นความสำคัญของหน่วยงาน

6. ด้านบุคลากร มีอัตรากำลังน้อยไม่พอกับงานที่ดำเนินการอยู่ คือขาดแคลนอัตรากำลังครูที่จะไปสนับสนุนหน่วยงานอื่น ได้แก่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดกองการศึกษาพิเศษ

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษได้ให้ความเห็นว่า

1. จะต้องมีการสำรวจจำนวนที่แน่นอนของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภทเพื่อวางแผนจัดชั้นเรียนให้ทุกคนได้รับโอกาสในการเข้าเรียนอย่างยุติธรรม ทั้งนี้ควรจะจำแนกให้ถูกต้องด้วยว่าเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาประเภทใดควรเข้าโรงเรียนของ สปช. กทม. หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เช่นในชุมชนแออัดนั้นนอกจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จะช่วยเหลือได้บ้าง เป็นส่วนน้อยแล้วทาง กทม.ก็น่าจะแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ หรือแม้แต่เด็กถูกรุมกรอกก่อสร้างก็ควรจะให้เข้าเรียนในโรงเรียนของ กทม. ได้ถ้ามีการลดหย่อนในเรื่องของใบทะเบียนบ้าน ส่วนเด็กที่พื้นเพทั้งค้ำก็ควรให้โอกาสทางด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียนและการฝึกอาชีพ

๒. หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาควรร่วมมือกันอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรุมกรอกก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด ควรจัดโครงการและกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมสร้างจริยธรรม ปลูกฝังนิสัยที่พึงประสงค์และให้สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่เป็นภาระแก่สังคมมากนัก หากทำได้ก็จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

สรุป

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ทางด้านบทบาทโดยสรุปจะเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐบาลที่มีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด มีเพียงหน่วยงานเดียวคือกองการศึกษาพิเศษนั้น ก็จัดในรูปแบบของการศึกษาสงเคราะห์โดยจัดเป็นโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา จัดการศึกษาสำหรับให้เด็ก

ขาดโอกาสเข้าโรงเรียนในโรงเรียนปกติได้ โรงเรียนที่กองการศึกษาพิเศษตั้งขึ้นนั้นเพื่อเป็นการสงเคราะห์เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาประเภทเด็กในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร คือโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ในเรื่องของการดำเนินงาน กองการศึกษาพิเศษมีการวางแผนและกำหนดโครงการโดยการสำรวจเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาก่อนที่จะให้การสงเคราะห์ แต่ข้อสำคัญเด็กจะต้องมีใบเกิดและใบทะเบียนบ้านจึงจะเข้าเรียนหรือรับการสงเคราะห์ได้ และจะต้องสำรวจด้วยว่า เป็นเด็กที่ค้อยโอกาสทางการศึกษาและยากจนจริง ๆ โดยดำเนินการให้การสงเคราะห์จัดเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนบุคลากรในการทำงานของหน่วยงานก็เป็นไปตามระบบการคัดเลือกเข้ารับราชการตามระเบียบของทางราชการ แต่จะระบุความสามารถทางด้านการศึกษาพิเศษด้วย และมีการส่งบุคลากรไปอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอยู่เป็นประจำรวมทั้งที่หน่วยงานจัดอบรมเองด้วย ส่วนในเรื่องทุนการดำเนินงานก็ได้รับเป็นงบประมาณประจำปีตามระบบราชการปกติทั่วไป มีการจัดหาทุนบ้างและได้รับการช่วยเหลือจากองค์การของต่างประเทศที่ช่วยเหลือเด็กยากจนในประเทศเยอรมันตะวันตก มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานจากต่างประเทศ เช่นมีการประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยส่งเด็กที่จบการศึกษาไปรับการฝึกฝนอาชีพ ส่วนทางด้านการศึกษาสัมพันธ์นั้น กองการศึกษาพิเศษในอดีตคนทั่วไปยังไม่ค่อยรู้จักกันนักว่าหน่วยงานนี้มีการดำเนินงานอย่างไร แต่หลังจากที่ทำการรณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์โดยอาศัยทางด้านสื่อมวลชนแล้ว ในระยะปี 2530 - 2531 ก็ได้ผลคือหน่วยงานคือกองการศึกษาพิเศษเป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่วนในด้านการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานนั้น หน่วยงานก็มีการปฏิบัติเป็นประจำ

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่สำคัญคือ การที่เด็กที่ไม่มีใบเกิด ใบทะเบียนบ้าน ทำให้กองการศึกษาพิเศษไม่สามารถให้การสงเคราะห์ทางการศึกษาได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีโครงการที่ให้การช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาเหล่านั้นน้อยไป ปัญหานี้ก็สืบเนื่องจากจำนวนเงินงบประมาณที่หน่วยงานได้รับน้อยไปในแต่ละปี ในขณะที่เด็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่เงินงบประมาณที่ได้ยังเท่าเดิม และยังขาดแคลนอัตรากำลังคือบุคลากรในการทำงานด้วย

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้นสรุปว่า ควรจะมีการสำรวจจำนวนเด็กที่ค้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภท เพื่อวางแผนจัดชั้นเรียนให้ทุกคนได้รับโอกาสในการเข้าเรียนอย่างยุติธรรม ทั้งนี้ควรจะจำแนกให้ถูกต้องด้วยว่าเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาประเภทใดควรเข้าโรงเรียนของ สปช. กทม. หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ส่วนเด็กที่พื้นเกณฑ์บังคับก็ควรให้โอกาสทางด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียนและการฝึกอาชีพ ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรจะมีการประสานงานกันให้มากขึ้น การจัดโครงการให้แก่เด็กในชุมชนแออัดนั้นก็ควรจัดโครงการและกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมสร้างจริยธรรมและให้ความรู้เพื่อสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ไม่เป็นภาระแก่สังคม

2. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

2.1 ข้อมูลจากเอกสาร¹ กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งของภาครัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอายุแรกเกิดถึง 18 ตามประกาศของคณะปฏิวัติที่ 294 พ.ศ. 2515 โดยการอุปการะเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ให้การศึกษาด้านสามัญและฝึกวิชาชีพ แก้ไขปัญหาความประพฤติ บัญชาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนาคตา ยากจน ขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง ส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการทั้งทางร่างกายและสมอง จัดหาครอบครัวใหม่ให้แก่เด็กที่ขาดบิดามารดาและผู้อุปการะเลี้ยงดู สอดส่องความประพฤติเด็ก รวมทั้งการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

นโยบาย กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นมีนโยบายในการดำเนินงานดังนี้

นโยบายของหน่วยงานในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น คือให้เด็กได้อยู่ในครอบครัวและมีการศึกษาตามความสามารถของเด็ก และถ้า

¹ กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น, กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ (นนทบุรี: สถานสงเคราะห์เด็กบ้านปากเกร็ด, 2525) หน้า 32.

เด็กอยู่กับครอบครัวไม่ได้ก็หาครอบครัวอุปถัมภ์ให้ ถ้าไม่มีครอบครัวอุปถัมภ์ก็ต้องนำเด็กเข้าสถานสงเคราะห์โดยการอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษาตามนโยบายการให้การศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

การจัดตั้งกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้เด็กและบุคคลวัยรุ่นทุกคนได้รับการอุปการะเลี้ยงดู และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก อบรมตามสมควรแก่วัยตามความเหมาะสมและความจำเป็น เพื่อที่จะได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ทำความดีประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป

การจัดตั้งกิจการในกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในปัจจุบันตามแผนการจัจัดอัตรากำลัง 3 ปี ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย 1 ศูนย์ 1 งาน และสถานสงเคราะห์เด็กอีก 25 แห่ง ดังนี้

1. งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานธุรการ การเงินงบประมาณ การเจ้าหน้าที่ งานรับบริจาค
2. ฝ่ายแผนงานและโครงการ ประกอบด้วย งานพินิจและวิเคราะห์งานทะเบียนประวัติ งานโครงการและประเมินผล งานประชาสัมพันธ์
3. ฝ่ายการสงเคราะห์เด็ก ประกอบด้วยงานสงเคราะห์เด็กภายนอก งานฝากเลี้ยงเด็กตามบ้าน งานสงเคราะห์และฟื้นฟูเด็กพิการ งานสถานสงเคราะห์
4. ฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ประกอบด้วย งานแนะแนวปัญหาเด็ก งานสวัสดิภาพเด็ก งานสอดส่องความประพฤติเด็ก งานตรวจสอบหนังสือเดินทาง
5. ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา ประกอบด้วย งานควบคุมและส่งเสริมสถานแรกรับเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน งานองค์การสวัสดิการเด็กเอกชน
6. ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย งานเลขานุการ งานบุตรบุญธรรม งานบุตรบุญธรรมต่างประเทศ
7. สถานสงเคราะห์เด็ก 25 แห่ง เพิ่มสถานแรกรับเด็กภาคใต้จังหวัดสงขลาอีก 1 แห่ง

ทั้งนี้ โดยแยกงานส่งเสริมและควบคุมการรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เอกชนออกจากฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เป็นฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาและงานบริหารทั่วไป แยกออกจากฝ่ายวางแผนและประสานงาน และฝ่ายวางแผน ฯ เปลี่ยนชื่อเป็นฝ่ายแผนงานและโครงการ ในฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพิ่มงานสอดส่องความประพฤติ และงานตรวจสอบหนังสือเดินทางซึ่งเดิมอยู่ในศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอยู่ในฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กด้วยและจัดตั้งสถานแรกรับเด็กภาคใต้จังหวัดสงขลา

การจัดการบริการ

สำหรับการจัดบริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเร่ร่อนภายในกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุนนั้น จะเห็นได้จากการจัดแบ่งงานว่า มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ ฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็ก ซึ่งเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจะถูกส่งเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานแรกรับเด็กทั้ง เด็กชายและเด็กหญิง เพื่อรับการวิเคราะห์และให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งให้บริการสวัสดิการสังคมประเภทต่าง ๆ เช่นการสงเคราะห์ครอบครัว การจัดหาครอบครัว อุปการะเด็กเป็นการชั่วคราว การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ฯลฯ นั้นนับว่าเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนเร่ร่อนโดยทางอ้อม เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาด้านทานมิให้ปัญหาเรื่องนี้ลุกลามไปอย่างกว้างขวางนั่นเอง ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้จึงจะขอล่าวเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัดคือ สถานแรกรับเด็กที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

สถานแรกรับเด็ก¹ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการให้การสงเคราะห์เด็กที่อายุระหว่าง 6 - 18 ปี ซึ่งเป็นเด็กเร่ร่อน กำพร้า อนาคตา ไร้ที่พึ่ง พลัดหลง ครอบครัวยากจนแตกแยก หรือเด็กที่ประพฤติน่าไม่สมควรแก่วัยตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 ออกตามความ

¹สถานแรกรับเด็กเด็กชายปากเกร็ด, สรุปกิจการประจำปี 2530, (เอกสารเผยแพร่) และสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท, สรุปกิจการประจำปี 2530, (เอกสารเผยแพร่).

ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 กำหนดเป้าหมายให้เด็กเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 6 เดือนถึง 1 ปี เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพและวิเคราะห์ปัญหา และดำเนินการพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามหลักการ วิธีการและกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งให้เด็กได้รับความรู้ทางด้านสามัญและโดยเฉพาะด้านวิชาชีพพระยะสั้น เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถช่วยตนเองได้บ้าง โดยไม่เป็นภาระต่อสังคม

ในสถานแรกรับเด็กมีการจัดแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย โดยมีผู้ปกครอง และผู้ช่วยผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบบังคับบัญชาโดยตรง ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารประกอบด้วย งานธุรการและงานโยธา
2. ฝ่ายการศึกษาและฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วย งานการศึกษาและงานฝึกอาชีพ
3. ฝ่ายสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย งานสังคมสงเคราะห์ งานอาคารพักเด็ก งานสุขากรรม งานพยาบาล

2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณประวิทย์ หาญณรงค์¹ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2531 มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ในเรื่องของ บทบาท ปัญหาและอุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการในการให้ความช่วยเหลือแก่ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่จะกำหนดโครงการไว้ทั้งโครงการใหญ่และโครงการย่อย และโครงการจะได้รับการพิจารณาอนุมัติก็ขึ้นอยู่กับภาวะของปัญหาส่วนการวางแผนก่อนให้การช่วยเหลือแก่ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้นก็ทำไปตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย เพราะหน่วยงานคือกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นเป็นหน่วยงานใหญ่ ไม่จำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ เพราะมีผู้รู้จักกันทั่วไปอยู่แล้วในเรื่องของความช่วยเหลือ ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจะมารับการสงเคราะห์เอง

2. บุคลากรในการดำเนินงานก็มีการคัดเลือกเข้าทำงานตามระบบราชการปกติเป็นไปตามที่กรมประชาสงเคราะห์ส่งบุคลากรมาให้ ส่วนเรื่องการอบรมบุคลากรในหน่วยงานก็มีศูนย์อบรมรวม

¹สัมภาษณ์ ประวิทย์ หาญณรงค์, ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์, 21 พฤศจิกายน 2531.

แต่ไม่มีการอบรมเฉพาะด้าน ซึ่งในเรื่องนี้นับว่ามีระดับต่ำเพราะในหน่วยงานมีแต่การอบรมเฉพาะที่เลี้ยงในด้านการดูแลเด็กเฉพาะในสถานสงเคราะห์เท่านั้น

3. ทุนในการดำเนินงาน นอกจากทุนคือเงินงบประมาณที่ได้ตามปกติทุกปีแล้วนั้นก็ได้รับการบริจาคตามแต่ศรัทธา เพราะกรมประชาสงเคราะห์ที่ไม่มีฝ่ายการหาทุนโดยเฉพาะ แต่ก็มีมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ คือมูลนิธิมหาราช มูลนิธิสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ มูลนิธิสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ มูลนิธิสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา มูลนิธิสงเคราะห์เด็ก จ.ปัตตานี มูลนิธิรกรักษาเพื่อเด็กกำพร้าบ้านศรีธรรมราช มูลนิธิสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท มูลนิธิอนุเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี มูลนิธิสงเคราะห์และพัฒนาเด็ก ส่วนการได้รับความช่วยเหลือจากองค์ของต่างประเทศคือ E.D.M. จากประเทศเบลเยียม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือเด็กในครอบครัวที่มีปัญหา และ Project Life ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือเด็กในครอบครัว เป็นการทดแทน

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงานก็มีตามปกติคือระหว่างรัฐกับรัฐและกับหน่วยงานเอกชน แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นระบบ

5. ด้านการประชาสัมพันธ์ก็มีบ้าง แต่เป็นการประชาสัมพันธ์ทางสถิติตัวเลขเท่านั้นเพราะกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ ส่วนใหญ่จะมีผู้รู้จักกันอยู่ทั่วไปแล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์

6. การติดตามผลและประเมินผลในการดำเนินงานนั้น ในเรื่องนี้ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีหน่วยงานในการติดตามผลและประเมินผลในงานที่ปฏิบัติ ซึ่งทางกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นก็พยายามขออัตรากำลังในเรื่องการทำงานด้านนี้ แต่การติดตามผลและประเมินผลก็ไปรวมงานอยู่ในที่แห่งเดียวกันคือ กองวิชาการ

7. รูปแบบการให้การศึกษา นอกจากให้การอุปการะดูแลในด้านที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ประจำตัวต่าง ๆ ด้านการรักษาพยาบาล การตรวจสุขภาพและการสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งการจัดส่งเด็กไปรับการรักษาเฉพาะโรคตามโรงพยาบาลต่าง ๆ แก่เด็กเร่ร่อนจรจัดแล้ว นอกจากนั้นก็ยังให้บริการทางด้านการศึกษาโดยการจัดการสอนระบบไม่เป็นชั้นเรียน

เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาตามควรแก่วัย และได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เพราะสถานแรกรับเด็กเป็นสถานที่รับเด็กไว้เป็นการชั่วคราว ไม่เกิน 1 ปี จึงไม่เห็นยี่ห้อมีจะจัดการศึกษาสามัญโดยตรง แต่เน้นทางด้านการศึกษาฝึกอบรบระยะสั้น โดยจัดสอนวิชาชีพระยะสั้น ๆ ให้เด็กมีความรู้ติดตัวไป เช่น เด็กชายสอนจักสาน เกษตรกรรม เด็กหญิงสอนประดิษฐ์ดอกไม้ ตัดเย็บ เป็นต้นแต่ถ้าเด็กเร่ร่อนจรจัดต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์แล้ว ภายในสถานสงเคราะห์จะมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในระดับชั้นประถมศึกษาคือในระดับ ป.1 - ป.6 ถ้าในระดับมัธยมก็ให้เด็กไปเรียนต่อข้างนอกก็ได้ถ้ามีความสามารถที่จะเรียนต่อได้ เช่น เข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงาน จากการสัมภาษณ์มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาจากตัวเด็ก ปัจจุบันเด็กในความอุปการะของสถานแรกรัก มีเป็นจำนวนมากเกินกว่างบประมาณที่ได้รับ และเด็กที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานแรกรับเป็นเด็กหมუნเวียน มีการเข้าออกอยู่เสมอ เป็นสาเหตุให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้เต็มความสามารถ และเด็กจะไม่สามารถได้รับความรู้ทั้งสายสามัญและวิชาชีพจนจบหลักสูตรได้

2. ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานนั้นควรจะเลิกระบบการทำงานของข้าราชการในระบบพี่ซี ได้แล้ว เพราะผู้รับราชการในตำแหน่งหรือระบบนี้มักจะมุ่งแต่ความก้าวหน้าของตนเอง ไม่ทุ่มเทการทำงานให้กับราชการอย่างเต็มที่นักเพราะถือว่าไม่ได้เป็นข้าราชการ

3. ปัญหาที่เกิดภายนอกหน่วยงานในการดำเนินงานนั้น ในเรื่องของการประสานงาน นับว่าเป็นปัญหามาก เพราะระบบข้าราชการไทยมักขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าตัวระบบ คือถ้าบุคคลมีความสามารถ การประสานงานก็จะง่ายขึ้น แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ทั่วไปไม่ค่อยยอมรับ การประสานงานถึงจะดีแค่ไหนก็ไม่ได้ผล

ในเรื่องการยอมรับของชุมชนนั้นทางหน่วยงานไม่มีปัญหา ชุมชนมีการยอมรับการทำงาน of หน่วยงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอย่างดี แต่ปัจจุบันมีองค์กรของเอกชนที่เกิดขึ้นมาใหม่หลายหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือเด็กคือโอกาสหลายประเภท และองค์กรของเอกชนเหล่านี้มักจะคิดว่า กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการช่วยเหลือเด็กในวิธีที่ล้าสมัย ฉะนั้นก็ควรจะให้องค์กรของ

เอกชนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงาน เช่นในกรณีเด็กเร่ร่อนจรจัด องค์กรเอกชนสามารถจะประกบตัวเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือได้ แต่ทั้งนี้เพราะหน่วยงานของเอกชนจะให้ความช่วยเหลือโดยเจาะเป็นจุด ๆ หรือเป็นพื้นที่ แต่กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ เป็นหน่วยงานของภาครัฐบาลที่ต้องให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทั่วประเทศ ฉะนั้นหน่วยงานของรัฐจึงเฝ้าระวังว่ามีระบบในการทำงานหรือไม่ แต่ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐคือกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่ปัญหาเด็กทั่วประเทศนั้น ก็ถือว่าเป็นแหล่งสุดท้ายเหมือนกันในการช่วยเหลือ และองค์กรที่เกิดขึ้นมาใหม่ของเอกชน ไม่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐใช้วิธีการช่วยเหลือเด็กในวิธีที่เห็นว่าล้าสมัย ซึ่งทางหน่วยงานก็พยายามปรับปรุงการทำงานอยู่ตลอดเวลา แต่งานที่ต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ก็ควรมีช้อยกเว้นให้ และในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ค่อยโอกาสทางการศึกษาขององค์กรเอกชนต่าง ๆ นี้ทางกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ก็ไม่สามารถที่จะควบคุมให้องค์กรของเอกชนเหล่านี้ทำงานให้เป็นระบบได้ ถึงแม้ว่าทางหน่วยงานจะมีหน้าที่ดูแลควบคุมโดยตรงก็ตาม

4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ นั้น ในเรื่องของการเสนอโครงการใหม่ ๆ เข้ามาผู้ที่เสนอโครงการก็ต้องการที่จะให้โครงการของตนเองได้รับการอนุมัติ ฉะนั้นปัญหาจึงอยู่ที่ถ้าโครงการใดถูกใจหรือตรงกับความสนใจของผู้อนุมัติโครงการก็จะผ่านไปได้ตลอด และนอกจากนี้ยังมีโครงการต่าง ๆ ขององค์กรเอกชนที่เสนอขอทุนเข้ามาในหน่วยงาน ถ้ามีประโยชน์อย่างแท้จริงส่วนใหญ่ก็พิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการได้ แต่ทางหน่วยงานก็ไม่สามารถที่จะไปควบคุมให้องค์กรเอกชนปฏิบัติงานตามโครงการที่เสนอไว้ทุกอย่างได้

5. ปัญหาด้านงบประมาณ เป็นปัญหาสำคัญมาก คือในด้านการดำเนินงานของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางการศึกษานั้น ทางสำนักงบประมาณถือว่ากองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ไม่เป็นสถานศึกษา ฉะนั้นทางหน่วยงานก็จะเน้นหนักไปในทางการให้การศึกษามากกว่า จึงจำเป็นต้องเล็งไปทางด้านพัฒนาสมอง จิตใจ มากกว่าการศึกษา ซึ่งตามความจริงแล้วการศึกษาเป็นส่วนสำคัญมากสำหรับเด็กที่อยู่ในความควบคุมดูแลของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็สถานสงเคราะห์ หรือสถานแรกรับเด็กก็ตาม ฉะนั้นงบประมาณที่

ได้ส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านการศึกษา งบประมาณทางการศึกษาก็มีโดยทางอ้อม เช่นการจัดกิจกรรมในเรื่องการอบรม ส่งเสริมความสามารถของเด็ก ซึ่งมีจำกัด

6. ปัญหาด้านบุคลากร ในสถานแรกรับเด็กที่ให้ความช่วยเหลือแก่ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก เร่ร่อนจรจัดนั้นยังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะนักวิชาการให้แก่ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งพ่อบ้านแม่บ้านผู้ควบคุมดูแลเด็กให้เพียงพอกับจำนวนเด็กด้วย

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ คุณประวิทย์ หาญรงค์ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เด็กในชุมชนแออัด ทางหน่วยงานคือฝ่ายการสงเคราะห์เด็ก ดำเนินงานให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กภายนอก เช่นเด็กที่ยากจนโดยให้ทุนการศึกษา สนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า เป็นต้น ส่วนหน่วยงานที่จะแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัดได้ดีที่สุด ควรจะเป็นหน่วยงานของ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร คือนอกจากจะให้การศึกษาลูกแล้วก็ควรจะให้มีการสงเคราะห์ครอบครัวที่ยากจนด้วย

2. เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง ทางหน่วยงานกำลังดำเนินการศึกษาและวิจัยปัญหาเรื่องเด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง โดยมีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ทำการศึกษาและวิจัยเพื่อทำการช่วยเหลือแก้ปัญหาในเรื่องนี้ต่อไป และเด็กในกลุ่มนี้ก็มีองค์กรของเอกชนทำการช่วยเหลืออยู่แล้ว และค่อนข้างได้ผล แต่การดำเนินงานขององค์กรเอกชนยังทำอยู่ในวงแคบ ควรจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การช่วยเหลือโดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้ในวงกว้างให้มากขึ้น และหน่วยงานที่ควรให้ความช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ได้ดีที่สุดคือ กรมแรงงาน เพราะกรมแรงงานอาจจะออกกฎหมายหรือระเบียบบังคับให้นายจ้างทำการสงเคราะห์ลูกกรรกรก่อสร้างของตนเองบ้างในเรื่องของการได้รับการศึกษา เพราะนับวันเด็กกลุ่มนี้จะเป็ปัญหาต่อสังคมมากขึ้น

3. เด็กเร่ร่อนจรจัด เด็กกลุ่มนี้ทางฝ่ายแรกรับของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว และมีองค์กรของเอกชนที่เริ่มทำการ

รณรงค์ช่วยเหลือและให้ความสนใจแก่เด็กกลุ่มนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตามองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านนี้ ก็มีการทำงานที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันยังมีองค์กรของเอกชนจำนวนน้อยที่ไม่พอกับจำนวนของเด็กกลุ่มนี้ที่นับว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะในกรณีของเด็กเร่ร่อนจรจัดควรจะมีการประสานงานกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะขณะนี้ยังมีปัญหาในเรื่องที่ฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุนจะต้อง คอยนำเด็กที่เร่ร่อนอยู่ตามถนน เข้าสถานแรกรับซึ่งขัดกับนโยบายขององค์กรเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กตามจุดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

ในส่วนขององค์กรเอกชนในการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษา องค์กรเอกชนได้ทำการช่วยเหลือเด็กทั้ง 3 กลุ่มอยู่แล้ว คือเด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรกรรกร ก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด แต่ยังมีขาดหลักการในการทำงาน เช่นทางราชการยังไม่ยอมรับ ควรจะต้องมีการแก้ไขคือกรมประชาสงเคราะห์ควรเป็นผู้ประสานงานให้การยอมรับและสนับสนุน โดยให้องค์กรเอกชนเหล่านี้เข้ามาร่วมงาน มีการจัดประชุม วางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อจะได้มีวัตถุประสงค์ที่ตรงกันว่าจะให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษา อย่างไรจึงจะได้ผลดีและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่ในส่วนนี้กรมประชาสงเคราะห์เองก็ยังทำไม่ได้ เพราะอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนองค์กรเอกชนยังไม่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติก็ควรจะให้ องค์กรเอกชนมาปรึกษา และร่วมวางแผนในการทำงานด้วยกัน เพื่อกำหนดทิศทางภารกิจของแต่ละ หน่วยงานให้เป็นสัดส่วนและมีการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะมีการประชุมกันในเรื่องแนวคิด และปรับระดมนโยบายในภาคปฏิบัติ ซึ่งองค์กรเอกชนก็คงจะเต็มใจเข้ามาช่วยด้วย ในปัจจุบัน ทางหน่วยงานก็ได้ทดลองปฏิบัติคือ เชิญผู้แทนจากองค์กรเอกชนต่าง ๆ มาประชุมกัน ก็ได้รับผลดี เป็นที่น่าพอใจ มีการแบ่งงานกันเป็นสัดส่วนโดยร่างเป็นแผนงานที่กำหนดระยะเวลาการทำงาน 2 ปี เมื่อครบ 2 ปี ก็มีการประชุมกันอีกครั้งเพื่อพัฒนาแผนและปรับการทำงานให้เข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น ในปัจจุบัน เรื่องนี้ทางกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุนก็ยังปฏิบัติอยู่และมีการนำหลักการนี้เสนอไปที่กระทรวงมหาดไทยเพื่อเสนอคณะรัฐบาลในการแบ่งงานกันปฏิบัติระหว่างรัฐและเอกชน เพื่อต่อไป จะได้ไม่ต้องมีการแข่งขันทำงานในแต่ละหน่วยงาน และไม่มองกันว่าเป็นฝ่ายตรงข้าม และองค์กรเอกชนควรจะมา ร่วมมือกับภาครัฐบาลในการแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษา เพราะมองกัน

ในภาพรวมแล้วการทำงานของ รัฐผู้ทาง เอกชนไม่ได้ในเรื่องความรวดเร็วในการทำงาน แต่ภาครัฐ นั้นเป็นหน่วยงานใหญ่มีระบบการทำงานหลายขั้นตอนซึ่งเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว ฉะนั้นถ้าภาครัฐ สามารถดึงองค์กรเอกชนเข้ามาร่วมมือในการทำงานและให้การสนับสนุนองค์กรเอกชนเท่าที่จะทำได้ ก็จะ สามารถควบคุมการดำเนินงานขององค์กรเอกชนได้

4. แนวคิดและหลักการในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก 3 กลุ่ม คือเด็กในชุมชนแออัด เด็กลูกกรรมกรก่อสร้างและเด็กเร่ร่อนจรจัดนั้นมีดังนี้

เด็กในชุมชนแออัด ปัญหาใหญ่คือเด็กไม่มีทะเบียนบ้าน ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาคือ ควรแก้ไขโดยหน่วยงานทางราชการคือโรงเรียนควรให้การลดหย่อนบ้าง เช่นไม่ต้องมีทะเบียนบ้าน ก็ให้เข้าเรียนได้โดยเฉพาะในการศึกษาภาคบังคับ และเด็กบางคนยากจนมากต้องช่วยพ่อแม่รับจ้าง ทำงานทำให้เด็กไม่สามารถเข้าเรียนได้ ก็ควรแก้ไขทางด้านชุมชนโดยสนับสนุนในเรื่องของการ สร้างชุมชน เช่นมูลนิธิคองกรีทซึ่งมีการดำเนินงานที่ได้ผลมาก ในการสร้างชุมชนนั้นหน่วยงาน หลักคือ สำนักงานกรุงเทพมหานครควรหาทรัพยากรให้ชุมชน เช่นต้องการศาลาเพื่อเรียนหนังสือ ก็ช่วยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง ในเรื่องนี้ครูประทีปทำได้ค่อนข้างดีมาก ส่วนในด้านการ ศึกษาที่เป็นปัญหาพื้นฐานควรแก้ไขตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นเด็กที่ช่วยพ่อแม่ทำงานก็ควร จะ พิจารณาให้เป็นทุนการศึกษาเพื่อจะได้เข้ารับการศึกษาคือ และควรจัดเป็นชั้นเรียนนอกโรงเรียน ในตอนเย็นคือจัดเสริมความรู้จากโรงเรียน ในลักษณะนี้ชุมชนสามารถปฏิบัติได้ แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ และครูเข้าไปเป็นแกนนำ

เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เด็กกลุ่มนี้ควรให้องค์กรเอกชนดำเนินการและควรมีหน่วยงาน ของรัฐคอยดูแลโดยใช้อำนาจรัฐอำนวยความสะดวกให้ เพราะงานลักษณะนี้ต้องมีการเคลื่อนย้ายติดตามเด็ก ซึ่งทางราชการเข้าไปดำเนินการก็คงจะไม่สะดวก แต่ให้ภาครัฐเข้าไปประสาน หรือ สนับสนุนก็จะ ได้ผลดี

เด็กเร่ร่อนจรจัด ภาครัฐได้รับผิดชอบอยู่แล้วโดยเฉพาะกรมประชาสงเคราะห์ และ องค์กรเอกชนก็ทำการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อยู่บ้าง การแก้ปัญหาในเด็กกลุ่มนี้ควรจะใช้วิธีเดียวกับ เด็กในชุมชนแออัด คือใช้ชุมชนดูแลกันเอง ชุมชนก็จะช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาได้ถ้าภาครัฐสามารถ

ช่วยเตรียมชุมชนได้ และภาครัฐควรสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนด้วย กรมประชาสงเคราะห์ควรจะปฏิบัติในเรื่องนี้ได้โดยอบรมนักสังคมสงเคราะห์แล้วส่งลงไปยังชุมชน เพราะถ้าแก้ปัญหาชุมชนได้ก็จะแก้ปัญหาด้านอื่นได้หมด แต่จะต้องขอยุทธศาสตร์ให้ชุมชนใหญ่มาหนุน

สรุปกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นนั้นเป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 18 ปี โดยการให้การอุปการะเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ให้การศึกษาด้านสามัญและฝึกวิชาชีพ แก้ไขปัญหาความประพฤติ ปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนาคตา ยากจน ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน จัดหาครอบครัวใหม่ให้แก่เด็กที่ขาดบิดามารดา โดยมีนโยบายที่สำคัญคือ เพื่อแก้ปัญหาความค้ำอ้อโอกาสทางการศึกษาก็คือให้เด็กอยู่ในครอบครัว และมีการศึกษาตามความสามารถของเด็ก และถ้าเด็กอยู่กับครอบครัวไม่ได้ก็หาครอบครัวอุปถัมภ์ให้ ถ้าไม่มีครอบครัวอุปถัมภ์ก็ต้องนำเด็กเข้าสถานสงเคราะห์โดยการอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษาตามนโยบายการให้การศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

การดำเนินงานของหน่วยงานสรุปได้ว่า ในการดำเนินงานจะมีการวางแผนและกำหนดโครงการไว้ทั้งโครงการใหญ่และโครงการย่อย ส่วนโครงการจะได้รับการพิจารณาอนุมัติขึ้นอยู่กับภาวะของปัญหา ส่วนการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาความค้ำอ้อโอกาสทางการศึกษาก็ดำเนินไปตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย บุคลากรที่ทำงานก็มีการคัดเลือกเข้าทำงานตามระบบราชการ แต่การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรมีระดับต่ำ เพราะในหน่วยงานมีแต่การอบรมเฉพาะที่เลี้ยงในด้านการศึกษาเด็กในสถานสงเคราะห์เท่านั้น และสถานแรกรักเด็กที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาและฝึกวิชาชีพให้แก่เด็ก เร่ร่อนจรจัดก็มีปัญหาในเรื่องของการขาดบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะนักวิชาการได้แก่ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งพ่อบ้านแม่บ้านผู้ควบคุมดูแลเด็กให้เพียงพอกับจำนวนเด็กด้วย ส่วนทุนในการดำเนินงานก็ได้รับเป็นงบประมาณทุกปีตามระบบราชการทั่วไป และได้รับการบริจาจากบุคคลและหน่วยงานทั่วไปตามแต่ศรัทธา ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิต่างภายในประเทศ และต่างประเทศ มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนแต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นระบบ ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ทางหน่วยงานมีการปฏิบัติบ้างแต่ก็เป็นประชาสัมพันธ์ทางสถิติตัวเลขเท่านั้น เพราะกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีผู้รู้จักกันอยู่ทั่วไปเพราะเป็นหน่วยงานใหญ่ ในเรื่องขอความช่วยเหลือจึงไม่จำเป็น

ต้องเผยแพร่ ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจะมารับการสงเคราะห์เอง ส่วนในการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานนั้น ในเขตกรุงเทพมหานครไม่มีการติดตามผลและประเมินผลในงานที่ได้ปฏิบัติ ทางกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นได้พยายามขออัตรากำลังในเรื่องการทำงานด้านนี้ เพราะการติดตามผลและประเมินผลไปรวมงานอยู่ที่แห่งเดียวคือ กองวิชาการ ด้านการจัดรูปแบบการศึกษามีการใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในระดับชั้น ป.1 - ป.6 ภายในสถานสงเคราะห์ เมื่อจบแล้วก็ให้ไปเรียนต่อข้างนอกในระดับมัธยมได้ เช่น เรียนต่อในสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียนหรือฝึกอาชีพ และในสถานแรกรับเด็กที่รับผิดชอบเด็กเร่ร่อนจรจัดนั้นก็มีการฝึกอบรมระยะสั้นโดยจัดสอนวิชาชีพระยะสั้น ๆ ให้เด็กมีความรู้ติดตัว เช่น การสอนจักสาน การเกษตรกรรม ประดิษฐ์ดอกไม้ ตัดเย็บ เป็นต้น

สรุปปัญหาและอุปสรรคของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นที่เกิดจากตัวเด็กคือ ในปัจจุบันเด็กในความอุปการะของสถานแรกรับมีเป็นจำนวนมากเกินกว่างบประมาณที่ได้รับ และเด็กที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานแรกรับเป็นเด็กหมუნเวียนมีการเข้าออกอยู่เสมอ เป็นสาเหตุให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้เต็มความสามารถ และเด็กจะไม่สามารถได้รับความรู้ทั้งสายสามัญและวิชาชีพจนจบหลักสูตรได้ ปัญหาในเรื่องการประสานงานของหน่วยงานถือว่าเป็นปัญหาสำคัญมาก เพราะระบบข้าราชการไทยมักขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าตัวระบบ คือถ้าบุคคลมีความสามารถ การประสานงานจะง่ายขึ้น และยังมีปัญหาภายนอกหน่วยงานคือ องค์กรเอกชนมักจะเห็นว่าหน่วยงานมีการดำเนินงานที่ล่าสมัย ล้าช้า มีระบบการทำงานที่ซับซ้อน แต่ทางหน่วยงานก็ถือว่าเป็นการทำงานทั่วประเทศมิได้เจาะจงเป็นพื้นที่ เช่นขององค์กรเอกชน และทางหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานขององค์กรเอกชนนั้น ก็ไม่สามารถทำให้องค์กรเอกชนทำงานให้เป็นระบบได้ ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาด้านงบประมาณ เพราะสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับเด็กนั้นทางสำนักงบประมาณถือว่าไม่ได้เป็นสถานศึกษา ฉะนั้นงบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านการศึกษา เลี้ยงดู แต่งบประมาณทางด้านการศึกษาจะมีโดยทางอ้อม และทางหน่วยงานขาดอัตรากำลังของบุคลากร ไม่พอกับการดำเนินงาน

สรุป การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษานั้น ก็คือ ทางภาครัฐและเอกชนควรจะร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 3 ประเภท คือ เด็กในชุมชนแออัด เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด

เด็กในชุมชนแออัดนั้น หน่วยงานที่จะแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษา ได้ดีที่สุดคือ สำนักงานกรุงเทพมหานคร นอกจากจะให้การศึกษาแก่เด็กในชุมชนแออัดแล้ว ควรจะมีการสงเคราะห์ครอบครัวที่ยากจนด้วย และเด็กลูกคนงานกรรมกรก่อสร้าง กรมแรงงาน เป็นหน่วยงานที่ควรจะให้ปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ได้ดีที่สุด เช่น อาจจะทำออกกฎ หรือระเบียบ ข้อบังคับให้นายจ้าง หรือผู้รับเหมาก่อสร้างทำการสงเคราะห์เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง ในด้าน การศึกษา และเด็กกลุ่มนี้หน่วยงานรัฐควรจะมีการสนับสนุนให้องค์กรเอกชนเป็นผู้ช่วยเหลือ เพราะเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างจะมีการเคลื่อนย้ายติดตามผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากสาเหตุของความยากจน ดินฟ้าอากาศ ที่ไม่อำนวยในการทำมาหากิน ฉะนั้นทางองค์กร เอกชนจะมีความคล่องตัว และฉับไวมากกว่าหน่วยงานของรัฐในเรื่องการให้ความช่วยเหลือ ส่วนเด็กเร่ร่อนจรจัดนั้น มีกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ให้การช่วยเหลืออยู่แล้ว ห้างทางค้าให้การศึกษา การฝึกฝนอาชีพ เพื่อให้เด็กออกไปประกอบอาชีพ หาเลี้ยงตนเองได้ในสังคม

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยงานเอกชน หน่วยงานเอกชนที่ดำเนินการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก 3 กลุ่มคือ เด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรรรมกรก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด ในเขตกรุงเทพมหานครนั้นมีจำนวนมาก แต่หน่วยงานที่ทำงานโดยตรงกับเด็ก 3 กลุ่มนี้มีน้อย และจากผลการวิจัยจากเอกสารและการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความค้ำยโอกาสทางการศึกษาดังนี้

1. สมาคมศูนย์กลางเทวา¹

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร สมาคมศูนย์กลางเทวาเป็นองค์กรเอกชนที่ปฏิบัติการเพื่อให้การสงเคราะห์พัฒนาแก่บุคคลที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด เสื่อมโทรมใน เขตคินแดงห้วยขวาง ชุมชนนี้มีกายภาพแวดล้อมชำรุดทรุดโทรม เป็นอันตรายแก่สุขภาพอนามัย ความปลอดภัย สวัสดิภาพของผู้อยู่อาศัย มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม บัจจัยเหล่านี้ผลักดันให้ต้องผจญกับสิ่งเหล่านี้สืบเนื่องมาจากการค้ำยการศึกษา ค้ำยโอกาสต่าง ๆ มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น ต้องดิ้นรนกับการหาเลี้ยงชีพเพื่อความอยู่รอด จึงเป็นเงื่อนไขให้ชีวิตของเขาเหล่านี้ได้รับผลกระทบทั้งด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภค การศึกษา ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ทั้งตนเองและบุตรหลาน

จากปัญหาดังกล่าว สมาคมศูนย์กลางเทวาในฐานะเป็นองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายกระตุ้นสำนึกเพื่อให้เกิดพัฒนาการแก่ผู้ขัดสน ค้ำยโอกาสดังกล่าว เพื่อยกระดับชีวิตที่น้องเหล่านี้ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นทั้งครอบครัว และสามารถสร้างสรรค์พัฒนาสังคมและประเทศสืบไป กิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาคมได้ดำเนินการมีดังนี้

1. กิจกรรมเด็กก่อนวัยประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือเด็กจากครอบครัวที่ขัดสน ค้ำยโอกาสจากชุมชนแออัดและโดยรอบสมาคมฯ วัยระหว่าง $4\frac{1}{2}$ ถึง 7 ปี จำนวน 120 คน โดยมีกิจกรรมที่ปฏิบัติในรอบปี 2530 ดังนี้

¹รายงานกิจกรรมสมาคมศูนย์กลางเทวา ปี 2530, (เอกสารอัดสำเนา)

1.1 จำนวนเด็กในโครงการ 120 คน อายุระหว่าง $4\frac{1}{2}$ - 7 ปี กลั่นกรองจากครอบครัวเด็กในกลุ่มเป้าหมาย

1.2 วัน เวลาการเรียนการสอน ตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 15.00 น. สัปดาห์ละ 5 วัน ตลอดปีกิจกรรม รวม 260 วัน

1.3 การเรียนการสอน เนื่องจากเด็กเหล่านี้มาจากครอบครัวที่ด้อยการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ได้รับการเตรียมจากผู้ปกครอง สมาคมฯ จึงให้การศึกษาที่ครบถ้วนคือฝึกทักษะการใช้ชีวิตกิจกรรม สอนคำศัพท์อ่านคัดเขียน วาดภาพระบายสี ทำเลข การอยู่ในสังคม สอนจริยธรรม วัฒนธรรมประเพณี

1.4 ด้านโภชนาการ ให้อาหารเที่ยง อาหารเสริม วิตามินและเกลือแร่

1.5 ด้านสาธารณสุข สมาคมฯจัดให้แพทย์ เกสซ์กร อาสาสมัครของสมาคมฯ ตรวจรักษา ทั้งเตรียมการป้องกัน

1.6 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดสอนเสริมโดยผลิตสมุด หนังสือประกอบภาพ และเกมส์เครื่องเล่นที่สร้างสรรค์ทักษะเด็กเป็นพิเศษ เพื่อการเรียนรู้ครบทุกด้าน

1.7 การรับส่งเด็ก มีการรับส่งเด็กที่อยู่ห่างสมาคมฯ 3 - 4 กิโลเมตร จึงจัดรถรับส่งโดยคณะครู รับส่งเด็กจำนวน 42 คน ส่วนเด็กที่อยู่ไกลสมาคมฯ ผู้ปกครองเป็นผู้รับส่งเอง

2. กิจกรรมเด็กและเยาวชนวัยเรียน มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กจากครอบครัวที่ขาดสันทัดโอกาส และเด็กในโครงการวัยประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา อาชีวศึกษา ปัจจุบันศึกษาอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน กิจกรรมที่ปฏิบัติในรอบปี 2530 มีดังนี้

2.1 จำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย 100 คน

2.2 การให้บริบาล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุน โดยเงื่อนไขสภาพเศรษฐกิจตามความจำเป็นของแต่ละราย

2.3 ดูแลด้านสุขภาพอนามัย ให้การรักษาพยาบาลในกรณีเจ็บป่วยธรรมดาและส่งเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ จัดการตรวจคัดกรองเรื่องสุขภาพ

2.4 จัดประชุมอบรม สัมมนาเพื่อเสริมสร้างทักษะ กระตุ้นพลังความคิด รวม

3. กิจกรรมการแพทย์สงเคราะห์ กลุ่มเป้าหมายคือชาวบ้านผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในสลัมดินแดง ห้วยขวาง บึงมักกะสัน และชุมชนศูนย์กลางเทวา โดยมีบุคลากรคือคณะแพทย์ผู้รับผิดชอบทำการตรวจรักษา จากสมาคมแพทย์คาทอลิก ผลักกันมาให้บริการ กิจกรรมที่ปฏิบัติในรอบปี 2530 มีดังนี้

3.1 ผู้มาใช้บริการ คือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเสื่อมโทรมที่มีปัญหาในด้านสุขภาพ การให้บริการในรอบปี 2530 จำนวน 4,449 ราย เด็กในโครงการก่อนวัยประถมศึกษา จำนวน 120 ราย เด็กและเยาวชนในโครงการ จำนวน 100 ราย

3.2 วาระให้บริการ วันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 13.00 น. จนกว่าคนไข้หมด และวันอังคาร วันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 17.00 - 20.00 น. และออกเยี่ยมจ่ายยาและติดตามผลแก่ชาวบ้านที่มาใช้บริการ พร้อมให้คำแนะนำ

3.3 ด้านเวชภัณฑ์บำบัด และเวชภัณฑ์อุปกรณ์ ส่วนหนึ่งมาจากการจัดซื้อจากแหล่งผลิต อีกส่วนหนึ่งจากการขอรับบริจาคประเภทยา

3.4 การให้คำแนะนำ ระวังป้องกัน จัดให้มีการศึกษา คำแนะนำแก่ชาวบ้านระหว่างเวลารอคอยการตรวจรักษา

3.5 จัดรณรงค์สาธารณสุขขั้นมูลฐาน ด้านโภชนาการ ด้านโรคใช้สามัญ

3.6 ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้การศึกษาทางด้านสาธารณสุข อนามัย โรคต่าง ๆ พร้อมคำแนะนำด้านอาการ วิธีป้องกัน วิธีบำบัดรักษา ในรูปของหนังสือการ์ตูน แผ่นพับ

3.7 ผลิตแผ่นภาพโปสเตอร์ให้ความรู้ แสดงรายละเอียดของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย

4. กิจกรรมฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเขตดินแดง ห้วยขวาง บึงมักกะสัน ชุมชนศูนย์กลางเทวา กิจกรรมที่ปฏิบัติในรอบปี 2530 มีดังนี้

4.1 ด้านเศรษฐกิจ มีการประชุมอบรมในหัวข้อการจัดระบบรายได้ รายจ่ายในครอบครัว ซึ่งเน้นในการประกอบอาชีพที่สุจริต การขายแรงงานโดยไม่เป็นกรรม ภัยและผลกระทบต่อบุตรหลาน การค้าขายหาบเร่ที่มีผลต่อความมีระเบียบของกฎหมายบ้านเมือง การกู้เงินคอกเบี้ยสูงจากนายทุนเงินกู้ การรวมกลุ่มการค้ารายย่อยเพื่อหาแหล่งทุนเงินกู้คอกเบี้ยต่ำเป็นทุนค้าขาย และการออก งด ละเว้น และการออมเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์

4.2 ด้านสังคม จัดประชุมอบรมในหัวข้อ การรวมพลังป้องกันและปราบปรามปัญหาสาเหตุนอกเขตเทศบาล เทศบาลในชุมชน การรวมพลังป้องกันขจัดอบายมุขในชุมชน การรวมพลังบรรเทาสาธารณภัยและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในชุมชน การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องอัคคีภัย การรวมพลังในการนำสาธารณูปโภคเข้าสู่ชุมชนและจัดรักษา การปรับปรุงกายภาพแวดล้อมทางที่อยู่อาศัย การประสานงานกับองค์การทางสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน

4.3 ด้านสาธารณสุข จัดประชุมอบรมในหัวข้อการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคใช้สามัญและการใช้ยา การสาธารณสุขมูลฐาน การอบรมผู้นำชุมชนในเรื่องการจัดตั้งตู้ยากลางบ้าน โภชนา การกักขังกำจัดสัตว์พาหะ กายภาพแวดล้อมและมลภาวะพิษในชุมชนสัมพันธ์ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยขจัดพาหะนำโรค การให้ความสำคัญของการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาแก่แม่ การอบรมความรู้เรื่องสตรีและกายวิภาค เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของระบบสืบพันธุ์แก่หญิงวัยเจริญพันธุ์

4.4 ด้านการศึกษา ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อชีวิตและอนาคตของบุตรหลาน ส่งเสริมบุตรหลานให้ฝึกอาชีพเพื่อเตรียมวางแผนในอนาคต รณรงค์ให้เยาวชนรู้จักการทำงาน และกลไกของอวัยวะภายในร่างกาย ส่งเสริมความรู้เรื่องสตรี เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของระบบสืบพันธุ์ในวัยเจริญพันธุ์ และเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

4.5 ด้านวัฒนธรรม รณรงค์ให้คอกอม่ในเทศกาลเข้าพรรษาเพื่อนำเงินมาสงเคราะห์แก่เด็กยากจนในสลัม และอีกส่วนหนึ่งนำมาพัฒนาท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมของชุมชน จัดพิธีทำบุญกลางบ้านในวาระต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวและพัฒนาจิตใจ รณรงค์ให้ชาวบ้านและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของศาสนา

5. กิจกรรมอาชีพที่สัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนในโครงการของสมาคมฯ นักเรียน นักศึกษา พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนประชาชนทั่วไป โดยมีกิจกรรมที่ปฏิบัติในรอบปี 2530 ดังนี้

5.1 ผู้มาใช้บริการ คือเยาวชนในโครงการของสมาคมฯ และในรูปผู้มาลงทะเบียน เป็นสมาชิกในรอบปีกิจกรรมจำนวน 908 คน

5.2 วัน เวลาเปิดทำการ เปิดบริการทุกวัน วันเว้นวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 08.30 - 17.00 น.

5.3 เครื่องพิมพ์ดีด มีจำนวนเครื่องพิมพ์ดีดให้บริการเป็นภาษาไทย 20 เครื่อง ภาษาอังกฤษ 4 เครื่อง

6. กิจกรรมผลิตสิ่งพิมพ์สื่อการศึกษา มีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้รับการดูแลของสมาคมฯ ทั้ง เด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่และนอกชุมชน องค์กรพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ต่าง ๆ และหน่วยงานราชการ ฯลฯ เพื่อเป็นสื่อให้การศึกษา และพัฒนากลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่ง ออกเป็นงานด้านต้นฉบับงานประพันธ์ ต้นฉบับงานเขียน การจัดพิมพ์ การเข้ารูปเล่ม และด้าน การเผยแพร่และจำแนกประเภทการผลิต ซึ่งนับว่าเป็นงานที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานทั้งของ รัฐและเอกชน บุคลากรด้านสาธารณสุข ตัวแทนองค์กรพัฒนาให้การศึกษาแก่ประชาชน ตลอดจน สมาชิกและบุคคลทั่วไป

2.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์คุณสมชาย ทองประสิทธิ์¹ ผู้ช่วย หัวหน้าหน่วยงาน และเป็นผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2531 มีข้อมูลจาก การสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. ด้านการวางแผนและกำหนดโครงการของหน่วยงานก่อนที่จะดำเนินงาน จะต้องถือ หลักว่าปัญหาอยู่ที่ไหนก็แก้ที่นั่น คือเมื่อเริ่มดำเนินการจะเข้าทางชาวบ้าน โดยทำการสำรวจ ปัญหาว่ามีอะไรบ้าง โดยในพื้นที่ทำการช่วยเหลือของสมาคมนี้คือสลัมในเขตห้วยขวางคิงแดงจาก การสำรวจของหน่วยงานก็ทราบว่าในพื้นที่นี้ทางภาครัฐบาลได้มีการสร้างแฟลตให้ชาวสลัมพักอาศัย ในราคาถูก แต่เมื่อชาวสลัมที่ยากจนจริงซื้อแล้วก็นำกรรมสิทธิ์ไปขายต่อ เพราะเมื่อมีพื้นเพเป็นชาว สลัมเมื่อมาอยู่แฟลตก็ปรับตัวไม่ได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องต่อเนื่องในการที่เด็กจะเข้าศึกษาในโรงเรียน พิบูลประชาสรรค์ ซึ่งเป็นโรงเรียนของกองการศึกษาพิเศษที่ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อย โอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัดนั้น ทางโรงเรียนก็จะพิจารณาเด็กที่อยู่ตามแฟลตอนุมัติ ให้เข้าเรียนได้ แต่ความจริงแล้วเด็กที่อยู่ตามแฟลตนั้นก็ไม่ว่าจากสาเหตุดังที่กล่าวมา แล้ว - และเด็กที่ยากจนจริง ๆ กลับไม่ค่อยได้เข้าเรียนในโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ แต่ว่าทาง สมาคมศูนย์กลางเทวามีเงื่อนไขว่าเด็กที่มารับการช่วยเหลือที่สมาคมต้องเป็นเด็กที่ยากจนจริง ๆ โดยมีการเข้าไปสำรวจในพื้นที่และครอบครัวของเด็กด้วย

¹สัมภาษณ์ สมชาย ทองประสิทธิ์, หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ สมาคมศูนย์กลางเทวา, 20 ธันวาคม 2531.

2. ในด้านบุคลากรในการดำเนินงานใช้การสอบคัดเลือกโดยการสัมภาษณ์โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีน้ำใจและต้องการช่วยเหลือเด็กอย่างจริงจัง มีความเสียสละทั้งการสอนและช่วยงานในด้านอื่น ๆ ด้วย วุฒิอย่างน้อยก็ต้องจบ ม.6 หน่วยงานไม่มีการจัดอบรมบุคลากร มีแต่ส่งบุคลากรบุคลากรไปอบรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ทุนในการดำเนินงาน เดิมผู้ก่อตั้งหน่วยงานนี้เป็นบาทหลวงนิกายคาทอลิกได้เป็นผู้จัดตั้งเป็นองค์กรสังคมแห่งแรกของนิกายนี้ในแง่ของการสงเคราะห์และการพัฒนา เพราะฉะนั้นเมื่อเขียนโครงการขอทุนส่วนใหญ่จากองค์กรจากต่างประเทศที่สงเคราะห์คนยากจน คือองค์กรในประเทศเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ ทุกองค์กรที่ช่วยก็เป็นองค์กรทางด้านศาสนา ส่วนทุนในประเทศ ได้จากการรับบริจาคตามสถานที่ต่าง ๆ และเก็บจากเด็กที่มารับการสงเคราะห์ คือเก็บคนละ 5 บาท ต่อวัน และมีแพทย์จากโรงพยาบาลมาช่วยตรวจสุขภาพโดยไม่คิดค่าตอบแทน โดยเก็บค่ารักษาผู้ใหญ่ 3 บาท เด็ก 1 บาท อีกทั้งยังทำหน้าที่สื่อกำหนดเป็นโครงการผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษา

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ในเรื่องนี้หน่วยงานไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพราะขาดบุคลากรและไม่มีเวลาพอ

5. การประชาสัมพันธ์ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพราะหน่วยงานเน้นการทำงานมากกว่า และถือว่าเป็นองค์กรท้องถิ่นเล็ก ๆ ที่เป็นการสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาจริง ๆ

6. การติดตามผลและประเมินผล หน่วยงานมีการประชุมเดือนละครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ก็มีสาเหตุบางอย่างที่ทำให้บุคลากรไม่มีเวลามาประชุมเพื่อปรึกษาหารือกัน เพราะทุกคนต้องทำงานหนักมากตั้งแต่ขับรถไปรับเด็กแถบมักกะสัน ดินแดงตั้งแต่ 7 โมงเช้า ทำความสะอาด แต่ก็มีการประชุมกันเพื่อติดตามผลงานที่ทำไปแล้วทุกเดือน โดยเฉพาะช่วงที่มีปัญหา และต้องมีการทำรายงานในการดำเนินงานเพื่อรายงานให้องค์กรต่างประเทศเจ้าของทุนทราบด้วย

7. รูปแบบการให้การศึกษา ชั้นแรกอาจเรียกได้ว่าทางหน่วยงานยังไม่ให้เด็กได้รับการศึกษามากนักแต่จะพยายามทำให้เด็กสร้างมิตรสัมพันธ์กับเพื่อน ใช้ระบบที่ดูแลน้อง ชวนเล่น ให้เกิดความสนิทสนมต่อกัน ประมาณ 1 เดือนจึงเริ่มสอนให้หัดเขียน หัดอ่าน วาดรูป ฝึกทักษะ

ต่าง ๆ ค่อยพัฒนามาเรื่อย ๆ ให้เรียนรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย มีการเน้นทางด้านสุขภาพ เพราะ
หน่วยงานเป็นสถานพยาบาลด้วย ให้อาหารเสริมบ้าง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก ในเรื่องนี้จะมีความเนื่องจากหน่วยงานมีอัตราจำกัดสำหรับการรับเด็ก คือมีกำลังรับเด็กได้น้อยแต่จำนวนเด็กที่มารับการสงเคราะห์นั้นมีมาก แต่หน่วยงานก็พยายามจะรับเด็กให้มากที่สุด ปัญหาในด้านนี้อาจสรุปได้ดังนี้

- 1.1 เด็กชอบหยุดเรียนบ่อย ๆ โดยเฉพาะในวันจันทร์ เด็กจะไม่ค่อยมาเรียนหนังสือ
- 1.2 ถ้าวันใดพ่อแม่ของเด็กไม่มีเงินผู้ปกครองก็จะให้เด็กหยุดเรียน
- 1.3 ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่นมีงานมหรสพ เด็กก็จะไม่มาเรียน
- 1.4 สุขภาพของเด็กมักจะป่วยเจ็บไข้เสมอ หน่วยงานพยายามรักษาพยาบาล แต่เมื่อเด็กกลับไปถึงบ้านก็จะป่วยเจ็บกลับมาอีกเพราะไม่ได้รับการร่วมมือจากพ่อแม่

2. ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงาน สรุปได้ดังนี้

- 2.1 บุคลากรที่เข้ามาทำงานในหน่วยงานมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงกับสายงาน
- 2.2 ขาดบุคลากรที่จะต้องติดต่อกับต่างประเทศในเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะในเรื่องของงบประมาณที่ดำเนินการอยู่ภายในหน่วยงาน 85 % เป็นเงินขององค์กรจากต่างประเทศที่ให้ช่วยเหลือ ฉะนั้นจดหมายหรือรายงาน หรือโครงการที่จะต้องเสนอไปเพื่อขอทุนในการดำเนินงานจะต้องเป็นภาษาอังกฤษก็ต้องอาศัยคณะกรรมการ ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีเวลาพอจะเขียนให้ หรือไม่เข้าใจว่างานในหน่วยงานของสมาคมจะต้องรับแรงในการดำเนินงานเพื่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามโครงการที่กำหนด

3. ปัญหาภายนอกหน่วยงาน ในเรื่องของการประสานงานนั้นไม่มีปัญหา และกลุ่มของผู้นำของชาวบ้านก็มีการยอมรับการทำงานของหน่วยงานเป็นอย่างดี แต่การยอมรับของชุมชนนั้นไม่ได้ยอมรับทันที แต่มี 2 ระยะ คือระยะแรกไม่ยอมรับในการทำงานของหน่วยงาน เพราะโครงสร้างการบริหารงานของสมาคมเป็นบุคคลจากภายนอกไม่ได้เกิดมาจากการรวมตัวหรือการก่อตั้งจากบุคคลในท้องถิ่นอย่างเช่นบางองค์กร แต่หน่วยงานเริ่มมาจากองค์กรทางศาสนา

จึงเกิดความต่อต้านเพราะคิดว่าทางหน่วยงานจะมาทำการเผยแพร่ศาสนา แต่ระยะหลังก็ไม่มียุทธ
เพราะมีความเข้าใจว่าหน่วยงานมุ่งให้การช่วยเหลือสงเคราะห์จริง ๆ มิได้มุ่งไปในทางศาสนา
เพราะบุคลากรในหน่วยงานส่วนใหญ่ก็นับถือศาสนาพุทธ

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ นั้นไม่มี โครงการทุกอย่างที่หน่วยงาน
กำหนดเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

5. ปัญหาและอุปสรรคในด้านงบประมาณการดำเนินงาน ทางหน่วยงานมีปัญหารื่อง
งบประมาณไม่พอกับการดำเนินงาน เพราะการเขียนโครงการเพื่อขอทุนจากองค์กรต่างประเทศ
นั้นถึงแม้ว่าจะขอได้ 100 % ก็ตาม แต่เวลาได้รับทุนมาจริง ๆ จะได้ไม่ถึง 100 % ตามที่ขอไป
เพราะถ้าโครงการไม่ตรงตามจุดประสงค์ขององค์กรเจ้าของทุนแล้วงบประมาณที่ได้ก็จะโดนตัด
ออกไป และถึงแม้ว่าหน่วยงานจะเก็บจากเด็กที่มาใช้บริการวันละ 5 บาท ก็ยังไม่เพียงพอเพราะ
เงินที่เก็บจากเด็กนั้นก็ใช้บ้างไม่ได้บ้าง เพราะถ้าพ่อแม่จนจริง ๆ ก็จะเก็บจากเด็กไม่ได้ และ
หน่วยงานจะเลี้ยงอาหารกลางวันและอาหารเสริมด้วย

6. ด้านบุคลากร ปัญหาในเรื่องบุคลากรนั้นไม่มี นอกจากตั้งที่กล่าวมาแล้วคือหน่วย
งานมีบุคลากรไม่ตรงกับสายงาน ส่วนในด้านอื่นบุคลากรในหน่วยงานก็มีความเข้าใจในการทำงาน
และร่วมมือกันทำงานอย่างดี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าหน่วยงานมีบุคลากรเป็นจำนวนน้อยก็เป็นได้

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา จากการสัมภาษณ์
คุณสมชาย ทองประคิษฐ์ ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาโดยสรุป
ว่า ในเรื่องนี้ทั้งภาครัฐและเอกชนควรจะร่วมมือกันในการทำงาน และรัฐก็ไม่ควรเข้าไปร่วมมือ
ในแบบของการจ้องจับผิดหรือบังคับองค์กรเอกชนมากเกินไปในการทำงาน ปัจจุบันรัฐยังดำเนิน
การด้านการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาไปในรูปแบบของการลงทุนทางการศึกษา และ
การช่วยเหลือเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มคือ เด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรกรรกร
ก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัดนั้น ภาครัฐบาลควรจะมีควมรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือได้
มากกว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้

สรุปการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อย
 โอกาสทางการศึกษาของสมาคมศูนย์กลางเทวาทที่ให้ความช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัดได้ว่า
 สมาคมศูนย์กลางเทวาทเป็นหน่วยงานเอกชนที่ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดเพื่อให้
 เกิดพัฒนาการแก่ผู้ขัดสนค้อยโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และในการดำเนินงาน
 ก็มีกรวางแผนงานและกำหนดโครงการโดยมีการเข้าไปสำรวจในพื้นที่เพื่อจะได้คัดเลือกเด็กที่ค้อย
 โอกาสทางการศึกษาและยากจนจริง ๆ แล้วจึงกำหนดโครงการเพื่อทำการช่วยเหลือและบุคลากรที่
 ทำงานในหน่วยงานจะต้องมีความเสียสละ เข้าใจปัญหาของเด็กและต้องการจะช่วยเหลือเด็กจริง ๆ
 เพราะทางสมาคมมีค่าตอบแทนที่ไม่มากนัก ในด้านการอบรมบุคลากรก็มีการส่งบุคลากรไปอบรม
 อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แต่ทางหน่วยงานไม่มีการจัดอบรมเอง ส่วนทุนในการดำเนินงานนั้น
 เนื่องจากองค์กรเป็นองค์กรทางสังคมในแง่ของการสงเคราะห์และการพัฒนา ฉะนั้นทุนที่ได้จึงเป็น
 การช่วยเหลือจากองค์กรต่างประเทศ โดยเป็นการเขียนโครงการในการขอทุนแต่ละครั้ง ส่วน
 ทุนในประเทศก็มีโดยการรับบริจาคตามสถานที่ต่าง ๆ และเก็บจากเด็กที่มารับการสงเคราะห์ คือ
 คนละ 5 บาทต่อวัน และยังมีแพทย์จากโรงพยาบาลมาช่วยตรวจสุขภาพเด็กด้วย

ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานและการประชาสัมพันธ์นั้นปรากฏว่าหน่วยงานนี้ไม่มี
 เพราะขาดบุคลากรและไม่มีเวลาพอ จะมีแต่การติดตามผลและประเมินผลเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนรูป
 แบบการให้การศึกษาที่เน้นทางด้านความพร้อม ผักตบชား จัดเป็นกิจกรรม เล่นเกม เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานที่สำคัญคือ ทางสมาคมมีกำลังที่จะรับเด็กได้ค้อย
 แต่จำนวนเด็กที่มารับการสงเคราะห์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเด็กที่มาเรียนมักจะมีปัญหาที่จะเจ็บ
 ป่วยอยู่เสมอ ซึ่งก็เนื่องมาจากครอบครัวของเด็กที่ไม่มีการดูแลเด็กทางด้านสุขภาพอนามัยและเกิด
 จากความยากจนด้วย ส่วนปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานก็คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีการศึกษาไม่ตรง
 กับสายงาน โดยเฉพาะทางสมาคมเป็นองค์กรที่ต้องติดต่อกับองค์กรต่างประเทศที่เป็นเจ้าของทุน
 หน่วยงานจึงขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านภาษา ส่วนปัญหภายนอกหน่วยงานและการยอมรับของ
 ชุมชนนั้นไม่มีปัญหา เพราะโครงการที่กำหนดขึ้นและนำมาปฏิบัตินั้นได้ผลอย่างค้ำ ส่วนด้านงบประมาณ
 นั้นปรากฏว่าไม่พอกับการดำเนินงาน

ในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษานั้น ทางหน่วยงานเห็นว่าทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการทำงาน แต่รัฐไม่ควรเข้าไปร่วมมือแบบคอยจ้องจับผิดหรือเป็นการบังคับหน่วยงานของเอกชนจนเกินไปในการทำงาน และปัจจุบันทางภาครัฐยังดำเนินการด้านการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบของการลงทุนทางการศึกษาจนเกินไป ซึ่งถ้าจะช่วยเหลือเด็กทั้ง 3 กลุ่มคือ เด็กในชุมชนแออัด เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัด หรือเด็กที่ค้ำโอกาสทางการศึกษาประเภทอื่นอีกก็ตามแล้ว รัฐก็สามารถทำได้

2. มูลนิธิตวงประทีป¹

2.1 ข้อมูลจากเอกสาร ผู้ก่อตั้งมูลนิธิตวงประทีปก็คือ คุณครูประทีป อึ้งทรงธรรม ผู้ซึ่งเคยเป็นเด็กอยู่ในสลัมมาก่อนและถูกละเลยอยู่กับปัญหาในสลัมมากมายหลายประการ เช่นการไม่ได้เรียนหนังสือ ความยากจน ปัญหาครอบครัว ฯลฯ และได้พยายามก่อตั้งมูลนิธิขึ้นมาจนเป็นรูปร่างเท่าทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

1. ให้การศึกษาอบรมวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนยากจน
2. ส่งเสริมพลานามัยและศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน
3. ส่งเสริมการศึกษา วิจัยปัญหาชุมชนยากจนเพื่อแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง
4. เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์งานสงเคราะห์และพัฒนาเด็ก เยาวชน และชุมชนยากจน
5. ให้ความร่วมมือกับองค์กรกุศลอื่น ๆ

กิจกรรมการพัฒนาคนสลัมของมูลนิธิเป็นแบบครบวงจร และดำเนินการอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบและกรรมวิธีต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ กิจกรรมที่สำคัญมี 10 กิจกรรม คือ

1. ทุนการศึกษา มูลนิธิเปิดโอกาสให้เด็กจากครอบครัวยากจน ไม่ว่าจะเรียนดีหรือไม่

¹รายงานกิจกรรมมูลนิธิตวงประทีป ปี 2530. (เอกสารอัครสำเนา)

ก็ตาม เพราะมูลนิธิตระหนักว่าเด็กในครอบครัวที่ความยากจนคอยรุมล้อมตลอดเวลาไม่มีหนทางที่จะเรียนต่อไปได้ จึงสนับสนุนในแง่ที่เด็กต้องการเรียนหนังสือและผู้ปกครองเห็นคุณค่า โดยทุนการศึกษาของมูลนิธิจำแนกการช่วยเหลือได้ดังนี้คือ ทุนทางการศึกษาของมูลนิธิมีทั้งหมดประมาณ 4,800 ทุน เป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กสลัมคลองเตยและต่างจังหวัด และแบ่งทุนการศึกษาออกเป็นระดับการศึกษาคือ ระดับอนุบาลและประถมศึกษา ทุนละ 1,500 บาท ระดับมัธยมต้นทุนละ 3,00 บาท ระดับมัธยมปลายทุนละ 4,500 บาท และระดับอุดมศึกษาทุนละ 6,000 ต่อปีการศึกษา

2. โรงเรียนอนุบาลดวงประทีปซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิดวงประทีป เปิดสอนเด็กก่อนวัยเรียนในสลัมคลองเตยและสลัมใกล้เคียง โดยเก็บค่าบำรุง 115 บาทต่อปี มีการเลี้ยงอาหารกลางวันและอาหารเสริมรวมทั้งการดูแลเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงจนพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือขาดความรักความอบอุ่น

3. ศูนย์เด็กในสลัม เป็นศูนย์ขนาดเล็กจำนวน 8 ศูนย์ มีเด็ก 680 คน กระจายอยู่ตามสลัมหลายแห่งของกรุงเทพมหานคร เปิดอบรมทิศทางที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชน และเป็นศูนย์พัฒนาชุมชนของผู้ใหญ่ในขณะเดียวกัน หน่วยงานต่าง ๆ สามารถติดต่อกับชาวสลัมได้ที่ศูนย์เด็กนี้

4. การศึกษาเด็กพิการทางหู มูลนิธิดวงประทีปเริ่มโครงการนี้เมื่อปี พ.ศ. 2530 โดยสำรวจเด็กที่ผิดปกติทางหูนำไปให้นายแพทย์ตรวจทำเครื่องช่วยฟังให้และจัดครูสอนคนหูหนวกสอนให้ด้วยวิธีพิเศษที่จะทำให้พูดได้ เพราะเด็กเหล่านี้ไม่ได้มีความผิดปกติทางหูมาแต่กำเนิดเมื่อเด็กหายเป็นปกติก็จะให้ไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ

5. โครงการสู่ชีวิตใหม่ มูลนิธิสนับสนุนให้เด็กที่มีปัญหาครอบครัวเพราะถูกทอดทิ้งบ้างไม่ได้เรียนหนังสือบ้าง หรือไม่เข้าบ้านแต่ไปเร่ร่อนจับกลุ่มเป็นแก๊งในชุมชนโดยแยกตัวเด็กเหล่านี้จากชุมชนไปอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ เช่นให้ไปทำไร่ที่อำเภอละแม จ.ชุมพร โดยมีการจัดหลักสูตรเพื่อให้การศึกษาด้านวิชาชีพ เน้นหนักในทางด้านการฝึกฝนอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก

6. โครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียน เนื่องจากเด็กสลัมจำนวน 30 % เป็นโรคขาดอาหาร มูลนิธิจึงบริการอาหารกลางวันและนมถั่วเหลืองให้เด็กนักเรียนในสลัมจำนวน 10 แห่ง

รวมทั้งให้ความรู้ทางด้านโภชนาการแก่เด็ก ผู้ปกครองและครูควบคู่กันไปด้วย

7. โครงการใบเกิดทะเบียนราษฎร เนื่องจากสลับเกิดจากแรงงานอพยพหลังไหลเข้าสู่เมือง เด็กที่เกิดใหม่ในสลัมจึงกลายเป็นเด็กพลัดลอย ทำให้เสียโอกาสทางสังคม และการบริการจากรัฐ ทางการทำไม่ได้เมื่อโตขึ้นและเรียนหนังสือไม่ได้ มูลนิธิจึงประสานงานกับสำนักงานกรุงเทพมหานคร และกระทรวงมหาดไทยโดยเริ่มต้นแก้ปัญหาในเรื่องนี้ในพื้นที่ในสลัมคลองเตย

8. โครงการพัฒนาผู้นำ เป็นโครงการเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชนในสลัมให้มีความสามารถมีบทบาทรวมกลุ่มชาวบ้านพัฒนาชุมชนให้ได้มากขึ้น

9. โครงการต่อต้านยาเสพติดกับโรคเอดส์ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นภายหลังสุดเนื่องจากมูลนิธิเห็นว่าปัญหา ยาเสพติดและเอดส์เป็นปัญหาสังคม ฉะนั้นการทำงานแบบไม่ประสานสัมพันธ์คือคำเนิงานโดยไม่ให้ชาวบ้านร่วมแก้ปัญหาด้วยจะไม่สามารถแก้ปัญหา ยาเสพติดได้ ทางโครงการจึงมีการใช้กระบวนการทางสังคม คือการรวมกลุ่มชาวบ้าน ทำความเข้าใจในอันตรายสาเหตุ และการป้องกันให้ชาวบ้านร่วมต่อต้านไม่ให้มี ยาเสพติดหลุดรอดเข้าไปในชุมชน

2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณประคอง อึ้งทรงธรรม¹ ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลดวงประทีป เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2531 มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการก่อนที่จะดำเนินการนั้น ทางมูลนิธิจะพิจารณาว่าปัญหาในพื้นที่เรื่องใดควรแก้ไขก่อนหรือหลัง แล้วจึงวางแผนและกำหนดโครงการ โดยมีการกำหนดเป็นโครงการใหญ่ก่อน แล้วจึงจะแยกเป็นโครงการย่อยอีกทีหนึ่ง

2. การดำเนินงานในหน่วยงาน มีบุคลากรที่ทำงานตามฝ่ายต่าง ๆ และครูประจำหน่วยงาน ในการคัดเลือกครูเข้ามาทำงานกับเด็กนั้นจะมีการสัมภาษณ์และให้ทดลองทำงานก่อน เพื่อจะสังเกตว่ามีความเข้าใจเด็กและมีความเสียสละในการทำงานแค่ไหน รู้ปัญหาของเด็กอย่างแท้จริงหรือไม่ เพราะเรื่องความเข้าใจเด็กนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

¹สัมภาษณ์ประคอง อึ้งทรงธรรม, ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลดวงประทีป, 16 พฤศจิกายน

3. การอบรมบุคลากร หน่วยงานมูลนิธิควรประทับเน้นหนักทางด้านพัฒนาบุคลากร ทุก ๆ 1 ปี จะให้ครูในหน่วยงานไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ 1 ครั้ง และส่งไปอบรมทางด้านวิชาการ แล้วแต่ว่าสถานที่ใดจะดี ถ้าเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของมูลนิธิก็จะส่งไป โดยเฉพาะจะส่งเสริมให้บุคลากรไปอบรมในด้านศิลปะการพูดและพัฒนาบุคลิกภาพเพราะต้องการส่งเสริมให้ครูกล้าแสดงออก และการอบรมครูให้เข้าถึงเด็กก็เป็นนโยบายของมูลนิธิอยู่แล้ว และทางหน่วยงานมิได้เน้นให้ครูเข้าถึงเด็กเฉพาะแต่ที่โรงเรียนเท่านั้น แต่ยังเน้นให้ครูเข้าถึงบ้านของเด็กด้วยเพื่อจะได้ทราบปัญหาของเด็กอย่างต่อเนื่อง

4. ทุนในการดำเนินงาน ทางหน่วยงานได้รับการช่วยเหลือในเรื่องทุนจากองค์กร ที่ให้ความอนุเคราะห์ทางการศึกษาจากต่างประเทศประมาณ 30 กว่าองค์กร เช่น M.D.M. Medicin Dumonde ของประเทศฝรั่งเศส R.D.K Rettec Das Kind ของประเทศ ออสเตรเลีย J.S.R.C. Japan Sotoshe Relief Committee จากประเทศญี่ปุ่น W.C.R.P World Conference on Religion and Peace จากประเทศญี่ปุ่น R.K.K Rissho Kosei - Kai จากประเทศญี่ปุ่น และมูลนิธิจะได้รับทุนก็โดยการเขียนเป็นโครงการเสนอไปยังองค์กรเหล่านั้นซึ่งส่วนใหญ่ก็จะได้รับการอนุมัติโดยทางมูลนิธิจะหักไว้ 15 % เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานของมูลนิธิ นอกจากนี้มีการเก็บจากเด็กเดือนละ 10 บาท และเก็บค่าอาหาร วันละ 4 บาท และจากการบริจาคอีกบ้างตามแต่ศรัทธาภายในประเทศ ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่พอ กับค่าใช้จ่าย ทางมูลนิธิจึงต้องมีการณรงค์หาทุนอยู่ตลอดเวลาด้วยการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ องค์กรเอกชน องค์กรต่างประเทศและบุคคลทั่วไปช่วยเหลือ และทางมูลนิธิเองยังต้องกันราย จ่ายส่วนหนึ่งไปช่วยโรงเรียนของกรุงเทพมหานครที่อยู่ติดกับมูลนิธิด้วย คือโรงเรียนพัฒนาชุมชน เพราะทางมูลนิธิถือว่าเป็นองค์กรที่เรียกว่าพึ่งตนเองจริง ๆ

5. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทางมูลนิธิมีการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ และเอกชน เช่นในเรื่องการอบรมหรือเชิญวิทยากรจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนมาให้ความ รู้แก่บุคลากรในหน่วยงาน และมีการประสานงานกับฝ่ายพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยในเรื่อง ของการพัฒนาชุมชน และกรมประชาสัมพันธ์

6. การประชาสัมพันธ์ ทางมูลนิธิมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และมีสื่อมวลชนที่ให้การช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ และมูลนิธิดวงประทีปก็เป็นที่ยู้งักกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว

7. การติดตามผลและประเมินผล ทางมูลนิธิจะมีหัวหน้าแต่ละฝ่ายเก็บข้อมูลในการดำเนินงานแต่ละเดือนมาเสนอในที่ประชุมทุกเดือน และจะรวบรวมข้อมูลไว้ประชุมอีกครั้งเมื่อครบ 6 เดือน ครบ 1 ปีจะมีการสรุปผลเพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานเสนอต่อเจ้าของทุนที่ให้การช่วยเหลือ

8. รูปแบบการให้การศึกษา ทางมูลนิธิรับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ โดยมีการจัดการศึกษาที่เรียกว่าแบบประยุกต์ คือสอนไปตามสภาพความเหมาะสมของเด็ก โดยเฉพาะจะสอนเน้นหนักทางด้านศีลธรรม โดยมีการประสานงานกับพระ เพราะจะต้องมีการปลูกฝังด้านศีลธรรมให้เด็กในแหล่งสลัมนี้ตั้งแต่อายุยังน้อย แต่ด้านการเรียนการสอนทางมูลนิธิก็จัดเป็นโรงเรียนเต็มรูปแบบโดยการนำหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก และพยายามเน้นการฝึกความพร้อมให้กับเด็กด้วย และเด็กที่มีอายุมากกว่านี้ตั้งที่กล่าวแล้วคืออยู่ในวัยของเยาวชน ที่ไม่ได้รับการศึกษาจะด้วยสาเหตุหรือปัญหาอย่างไรก็ตาม ทางมูลนิธิก็มีศูนย์เด็กในสลัมเปิดอบรมให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตในทิศทางที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนเหล่านั้นด้วยเพื่อจะได้ไม่ไปสร้างปัญหาให้กับสังคม

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก ปัญหาของเด็กสลัมนี้แต่ละคนจะมีปัญหาที่แตกต่างกันไป แต่จะเห็นชัดคือปัญหาทางด้านอารมณ์และสุขภาพ เพราะผู้ปกครองของเด็กมักใช้ความรุนแรงในการเลี้ยงดูเด็ก เมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียนก็จะมีอาการซึม ก้าวร้าว เพราะส่วนใหญ่ได้รับปัญหาจากผู้ปกครองมาลงที่ตัวเด็ก ทางหน่วยงานก็แก้ปัญหาโดยการที่บุคลากรต้องมีความเข้าใจและสนใจเด็ก เข้าใจปัญหาของเด็ก นอกจากนี้เด็กยังมีปัญหาเรื่องใบเกิดแต่ขณะนี้ทางหน่วยงานก็แก้ไขโดยติดต่อประสานงานกับที่ว่าการเขต และกระทรวงมหาดไทยเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคือเด็กที่ไม่มีใบเกิด ปัจจุบันก็เหลือเด็กที่ไม่มีใบเกิดในพื้นที่ที่หน่วยงานรับผิดชอบอยู่เพียง 10 % เท่านั้น

2. ปัญหาภายในหน่วยงานที่เป็นอุปสรรคในการทำงานมีไม่มากนัก จะมีบ้างคือทางด้านความคิดเห็นในการทำงาน และบางครั้งบุคลากรไม่เข้าใจงานที่ปฏิบัติ ปรับตัวให้เข้ากับเด็กไม่ได้ เข้ากับชุมชนไม่ได้เพราะเป็นเรื่องสำคัญมากในการทำงาน เช่นผู้ปกครองเด็กหยุดจายหายตายก็ระงับอารมณ์ไม่ได้ก็ต้องออกจากการทำงาน

3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับโครงการก็คือ ถ้าเป็นโครงการที่กำหนดขึ้นมาใหม่ บุคลากรที่รับผิดชอบและจะต้องปฏิบัติงานตามโครงการยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ก็ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงานบ้างซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลาในการปรับตัว และทางหน่วยงานเห็นว่ากำหนดโครงการขึ้นมาใหม่นั้นเหมือนกับเป็นการวิ่งตามปัญหามากกว่า คือเกิดปัญหาแล้วจึงแก้ไขเพราะเท่ากับเป็นการแก้ไขปัญหากันที่ปลายเหตุไม่ใช่ที่ต้นเหตุ

4. ปัญหาด้านงบประมาณ เรื่องงบประมาณในการดำเนินงานนี้ทางหน่วยงานถือว่าเป็นปัญหาสำคัญมากเพราะทางหน่วยงานต้องมีการรณรงค์เพื่อหาทุนในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา และทางหน่วยงานต้องการที่จะให้ภาครัฐบาลช่วยสนับสนุนหน่วยงานทางด้านทุนบ้างถ้าเป็นไปได้ เพราะปัจจุบันรัฐไม่ได้ช่วยเรื่องทุนเลย

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา จากการสัมภาษณ์คุณประคอง อึ้งทรงธรรม ได้ให้ความเห็นในเรื่องการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาดังนี้

1. ในเรื่องของการแก้ไขปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัดนั้น หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรร่วมมือกันทำงาน เพราะทางหน่วยงานเอกชนมีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้ จึงควรได้รับการสนับสนุนจากทางฝ่ายรัฐบาลบ้าง เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงาน และเพื่อความเข้าใจตรงกันในประเด็นของปัญหา

2. ทางฝ่ายรัฐควรเปลี่ยนรูปแบบในเรื่องระบบการทำงานของครู ข้าราชการ และควรมองถึงความสำคัญในการทำงานของเอกชนที่ทำงานอย่างเสียสละบ้าง เพราะทุกวันนี้รัฐมุ่งแต่ทำผลประโยชน์ส่วนตัว ควรมีการยืคหยุนระเบียบในเรื่องของการรับเด็กเข้าเรียน เช่นเด็กที่ไม่มีใบเกิดก็ควรผ่อนผันให้บ้าง และการแก้ไขปัญหโดยทั่วไปควรแก้ไขปัญหให้ถูกจุดโดยเจาะปัญหา

ที่แท้จริงของเด็ก สรุปแล้วรัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันสรุปปัญหาที่จะต้องแก้ไขให้ชัดเจน เพราะรัฐเป็นหน่วยงานใหญ่ที่จะต้องเป็นฝ่ายประสานงานและสนับสนุนองค์กรเอกชนอยู่แล้ว

สรุปหน่วยงานเอกชนที่ให้การช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ในชุมชนแออัดคือมูลนิธิดวงประทีปนั้น ทางหน่วยงานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาอบรมอบรมวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนยากจนที่ค้อยโอกาสทางการศึกษา โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา มีการกำหนดโครงการเป็นโครงการใหญ่และแยกเป็นโครงการย่อย โดยบุคลากรในการปฏิบัติงานจะมีการคัดเลือกเข้ามาทำงานต้องมีคุณสมบัติที่ เป็นผู้เสียสละ รับผิดชอบต่อเด็กอย่างแท้จริง และทางหน่วยงานสนับสนุนในเรื่องของการอบรมบุคลากร เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ส่วนทุนในการดำเนินงานนั้นได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรจากต่างประเทศ การรับบริจาค และเก็บจากเด็กจำนวนไม่มากนักคือเดือนละ 10 บาท ค่าอาหารวันละ 4 บาทต่อคน ซึ่งเป็นเงินทุนที่ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ฉะนั้นทางมูลนิธิจึงต้องรณรงค์หาทุนอยู่ตลอดเวลา รูปแบบการจัดการศึกษานั้นใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ในการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กในชุมชนแออัด เน้นการสอนทางด้านจริยธรรม และให้การศึกษาอบรมวิชาชีพแก่เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษาในวัยอันสมควร

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กทางด้านอารมณ์และสุขภาพเพราะส่วนใหญ่เด็กจะได้รับปัญหาจากผู้ปกครองและมาลงที่ตัวเด็ก และหน่วยงานยังขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจปัญหาของเด็กในชุมชนแออัดอย่างแท้จริง บุคลากรมักจะปรับตัวให้เข้ากับเด็ก และชุมชนไม่ได้ และปัญหาสำคัญของหน่วยงานคือการขาดงบประมาณที่ไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้นเห็นว่ารัฐควรจะทำให้ความสำคัญในการทำงานขององค์กรเอกชนที่ทำงานอย่างเสียสละบ้าง และควรให้การสนับสนุนเท่าที่จะทำได้ ควรมีการร่วมมือกันทำงานและทำความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อจะได้ไม่เกิดความขัดแย้ง และรัฐไม่ควรมุ่งแต่ผลประโยชน์มากนักควรมีการยืดหยุ่นระเบียบของโรงเรียนในระบบในเรื่องการรับเด็กเข้าเรียนบ้าง เช่นในกรณีที่เด็กมีปัญหาในเรื่องใบเกิดทำให้เข้าเรียนหนังสือไม่ได้

3. มูลนิธิเด็ก¹

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร มูลนิธิเด็กก่อตั้งขึ้นโดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2522 และจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2523 ทั้งนี้ด้วยความมุ่งมั่นว่าในท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดิน เด็กไทยจักต้องได้รับสิ่งที่พึงได้ตามสิทธิที่จะต้องได้รับ และด้วยความเชื่อมั่นว่าเพื่อนพี่น้องชาวไทยที่ได้รับรู้ปัญหา จะก้าวเข้ามาประสานมือกันโอบอุ้ม คุ้มครองและพิทักษ์เด็กที่ตกอยู่ในความมีคมนสับไป

วัตถุประสงค์

1. สนับสนุนสิทธิของเด็กตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก องค์การสหประชาชาติ
2. เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ตกอยู่ในความทุกข์ยากและถูกทอดทิ้ง ให้มีโอกาสพัฒนาอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยยึดหลักการให้ความช่วยเหลือจากเหตุแห่งความยุติธรรมมิใช่จากความสมเพชเวทนา
3. เพื่อจัดหารูปแบบอื่นของการศึกษาและดูแลเด็ก โดยพิจารณาว่าเด็กเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม
4. เพื่อเป็นสื่อประสานของความเข้าใจอันดีระหว่างเด็กและผู้ใหญ่
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับคณะบุคคลหรือบุคคล หรือกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นส่วนบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการศึกษา
6. เพื่อให้ความช่วยเหลือในทุกทางแก่บุคคลหรือสถานศึกษา โดยให้ทุนการศึกษา อุปกรณ์ ทรัพย์สินใด ๆ หรือด้วยประการใด อันจะก่อประโยชน์แก่บุคคลหรือสถานศึกษานั้น
7. เพื่อส่งเสริมศิลปวิทยาการ วัฒนธรรมและการสังคมสงเคราะห์
8. เพื่อร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
9. เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

¹งานของมูลนิธิเด็ก (เอกสารอัครสำเนา)

โครงการของมูลนิธิเด็ก

1. บ้านทานตะวัน

1.1 เพื่อพักฟื้นเด็กขาดสารอาหารตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ขวบ

1.2 รณรงค์ให้สาธารณชนตระหนักถึงอันตรายของเด็กที่ขาดสารอาหารเพื่อจะได้
ป้องกันและแก้ไข

2. โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก

2.1 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามหลักสูตรของ
กระทรวงศึกษาธิการ

2.2 จัดกิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์
ตรง

3. ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

3.1 ช่วยเหลือเด็กตามปญญาสาภว่าด้วยสิทธิของเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ

3.2 สอดส่องการละเมิดสิทธิเด็กตามกฎหมาย และช่วยเหลือเฉพาะกรณีเมื่อมีการ
ละเมิดสิทธิเด็กเกิดขึ้น

4. สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมเพื่อเด็ก

4.1 บ้านอุ่นรัก (Worm Living Home) รณรงค์ให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข
สำหรับเด็ก ส่งเสริมให้พ่อแม่เข้าใจวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง

4.2 ศูนย์ข้อมูลเด็ก (Children Information Center) ให้บริการด้านความรู้
แก่ผู้สนใจค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเด็ก เก็บรวบรวมความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ
เด็กในรูปของหนังสือ เอกสาร วิกิโอเพน สไลด์ชุด

4.3 สังคมสัมมนา (Social Forum) จัดกิจกรรมเพื่อระดมความคิดเห็น ความรู้
ประสบการณ์จากบุคคลากรหลาย ๆ อาชีพ ทั้งราชการ เอกชน เพื่อคลี่คลาย
ปัญหา อุปสรรค การพัฒนาเด็กด้านต่าง ๆ และนำไปสู่ภาคปฏิบัติในระดับครอบ
ครัวต่อไป

5. โครงการพิเศษ ประกอบด้วย 4 โครงการย่อย ๆ มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่แตกต่างกันดังนี้

- 5.1 โครงการอาหารเพื่อเด็กและชุมชน จัดโครงการอาหารกลางวันและกิจกรรมเสริมเพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีอาหารกินทุกมื้อในระหว่างเรียนที่โรงเรียน ซึ่งต้องมีเวลาเรียนปีละ 200 วัน นอกจากนี้ยังจัดโครงการที่อาหารกลางวันเพื่อสามเณรอีกด้วย
- 5.2 โครงการเพื่อการพัฒนาเยาวชน มุ่งฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนชาย หญิงนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
- 5.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มุ่งเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แก่วัย 3 - 5 ขวบ ให้แก่เด็กในชุมชนแออัด พ่อแม่ยากจน โดยจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ
- 5.4 บัณฑิตเพื่อชุมชน มุ่งบัณฑิตอันจำเป็นแก่การดำรงชีวิต คืออาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค โดยมุ่งการจัดและดำเนินงานให้ชุมชนมีกินมีใช้ พึ่งตนเองได้

6. สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก

- 6.1 ผลิตสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์มูลนิธิ ในโครงการต่าง ๆ ตามที่แต่ละโครงการได้ประสานงาน
- 6.2 ผลิตหนังสือเด็ก การ์ตูน และหนังสืออื่น ๆ เพื่อให้โครงการที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ
- 6.3 สนับสนุนการผลิตสื่อประเภทหนังสือ เอกสารอื่น ๆ ของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งเอกชนและราชการที่หน่วยงานดังกล่าวได้ขอความร่วมมือมา

7. สำนักงานกลางมูลนิธิ

- 7.1 งานธุรการและการเงินของมูลนิธิทุกโครงการ
- 7.2 ประสานงาน อำนวยความสะดวกให้งานทุกโครงการดำเนินไปโดยต่อเนื่อง
- 7.3 ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชน
- 7.4 ควบคุมและกำกับให้งานทุกโครงการดำเนินไปตามแผนงานและโครงการ

3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณพิภพ ธงไชย¹ ผู้ประสานงานโครงการโรงเรียนหมู่บ้านเด็กและเป็นเลขานุการของมูลนิธิเด็ก เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2531 มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการ การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้นก่อนที่จะให้ความช่วยเหลือก็จะสำรวจสภาพปัญหาของเด็กว่าไม่มีคนสนใจ ไม่มีหน่วยงานใดที่ทำการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือไปแล้วยังไม่ประสบผลสำเร็จ

2. การดำเนินงานนั้นมีบุคลากรที่มีการคัดเลือกโดยการรับสมัครและให้ทดลองปฏิบัติงานถ้ามีความเข้าใจเด็กและมีความเสียสละพอก็ให้ปฏิบัติงานได้ และการอบรมบุคลากรนั้นทางหน่วยงานก็มีการฝึกอบรมบุคลากรให้ตรงกับโครงการที่กำหนดไว้ และทางมูลนิธิจะให้บุคลากรบริหารงานอย่างอิสระทางมูลนิธิจะควบคุมทางด้านนโยบายและการคัดเลือกผู้ประสานงานเท่านั้น

3. การประชาสัมพันธ์ หน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

4. การติดตามผลและประเมินผลในการทำงานนั้น เมื่อมีการปฏิบัติงานตามโครงการไปแล้วแต่ละฝ่ายก็จะทำรายงานคณะกรรมการแต่ละปี และจะมีคณะกรรมการคอยควบคุมดูแลติดตามผลงานและประเมินผล

5. รูปแบบการให้การศึกษา เป็นการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนให้อ่านออกเขียนได้ โดยทางมูลนิธิไม่ได้ขออนุญาตเป็นโรงเรียน เพราะรัฐบาลไม่ได้คิดจะช่วยเหลืออย่างจริงจังข้าราชการทำงานแต่เพียงเอาหน้า ไม่ได้คิดจะช่วยเหลือเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้คิดจะช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ เพราะฝ่ายรัฐทำงานอย่างไม่มีสมรรถภาพและมีการสกัดกั้นทางการศึกษาโดยออกมาในรูปแบบของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งถ้าไม่ได้ผลประโยชน์ก็จะอ้างระเบียบ แต่ถ้ามีผลประโยชน์ระเบียบก็จะยืดหยุ่นได้ทันที ในเรื่องหลักสูตรก็จะเป็นการฝึกอาชีพในเรื่องของการทอผ้า การเกษตร งานไม้ งานประดิษฐ์ ทำขนม คนตรี เย็บผ้า แล้วแต่การกำหนดกิจกรรมเพื่อจะให้เด็กมีอาชีพพอเลี้ยงตัวได้สำหรับเยาวชน

¹สัมภาษณ์ พิภพ ธงไชย, ผู้ประสานโครงการโรงเรียนหมู่บ้านเด็กและเลขานุการมูลนิธิเด็ก, 17 พฤศจิกายน 2531.

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก ปัญหาสำคัญคือเกิดจากบุคลากรที่ไม่เข้าใจปัญหาของเด็กอย่างแท้จริงโดยเฉพาะครูที่มีความไม่เข้าใจเด็ก ส่วนใหญ่คนที่ถูกผลิตมาจากสถาบันของรัฐจะได้รับการฝึกฝนมาแต่ทางด้านทฤษฎี แต่ไม่ได้รับการฝึกในเรื่องของการปฏิบัติ เพราะฉะนั้นครูที่ถูกผลิตออกมาจะไม่เข้าใจในเรื่องของการคลุกคลีกับเด็ก การเข้าใจความต้องการของเด็กว่าต้องการอะไร เพราะโดยสิทธิของเด็กนั้นควรจะต้องมีอาหารกินทั้ง 3 มื้อ เมื่อหิวก็จะต้องพร้อมที่จะรับการศึกษาค้นคว้า แต่เมื่อใดถ้าหิวทิวการยอมรับการศึกษาก็จะไม่เกิดขึ้น และครูก็ไม่มีเวลาเข้าใจเด็ก แต่จะสอนเด็กโดยใช้กระดานคำอย่างเดียว ไม่ยอมรับรู้ความทุกข์ยากของเด็กซึ่งเป็นต้นเหตุ เมื่อเด็กไม่ทำตามก็จะยกกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้เด็กยอมรับ ในขณะที่เวลานั้นเด็กยังต้องการสิ่งอื่นมากกว่า เช่น อาหาร หรือปัจจัยสี่ เพราะฉะนั้นการเข้าใจอารมณ์ของเด็ก เข้าใจปัญหาของเด็ก การรู้จักแก้ปัญหาของเด็กจะสำคัญมาก คือต้องสนใจปัญหาพื้นฐานของเด็กเสียก่อน สิ่งแรกคือการเลี้ยงดู แก้ปัญหาที่เกิดจากอารมณ์ จิตใจ แล้วจึงจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเขาถ้าทำไม่ได้ก็จะต้องเป็นผู้แพ้ตลอดไป เพราะว่าถ้าจะให้เด็กเรียนหนังสือหรือให้การศึกษาโดยไม่แก้ไขปัญหาคือพื้นฐานของเด็กก่อนก็จะไม่ได้ผล ถ้าจะให้รับการศึกษาจริงๆ ก็จะต้องมีการบังคับ

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการ คือในการดำเนินงานของมูลนิธิตามโครงการที่กำหนดไว้ นั้น ถ้าบุคลากรทำงานเป็น โครงการจะได้ผลดีหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีโครงการก็จะมีปัญหาแต่ในปัจจุบันมูลนิธิขาดบุคลากรที่เข้าใจปัญหาของเด็กอย่างแท้จริง

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

1. ในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้น หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรร่วมมือกับชุมชนโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชน มีการฝึกอาชีพไปพร้อม ๆ กัน และควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม เช่นรัฐให้คนร่ำรวยเรียนหนังสือโดยไม่เสียเงินโดยรีดภาษีจากคนยากจน

2. ควรจะเข้าใจจิตใจของเด็กซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยในระยะแรกของการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็แล้วแต่ ควรเป็นเรื่องการเข้าช่วยแก้ไขปัญหาด้านจิตใจที่มา

จากผลกระทบจากสภาพของเศรษฐกิจและสังคม เช่นมีการเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจที่เคียดร้อน ขาดแคลน ก็จะส่งผลกระทบถึงจิตใจเด็กด้วย

3. หน่วยงานของรัฐควรเปลี่ยนแนวทางการผลิตเด็กเสียใหม่ และให้ความสำคัญในด้านจิตวิทยาเด็ก เพราะปัจจุบันยังมีการศึกษากันในเรื่องของจิตวิทยาเด็กกันไม่ลึกซึ้ง

4. หน่วยงานใดที่ต้องการให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา จะต้องแก้ปัญหาในเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กเป็นสิ่งแรก และยังเห็นว่าปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา ของเด็กในกรุงเทพมหานครให้ได้ผลดีที่สุด

การแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กทั้ง 3 กลุ่ม คือเด็กในชุมชนแออัด เด็กถูกรกรรมากรก่อสร้าง และเด็กเร่ร่อนจรจัดนั้น ก็คือเด็กยากจนนั่นเองและรัฐก็ไม่เคยคิดจะเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้ และถ้าไปให้การศึกษาก็เป็นการจัดการศึกษาให้อย่างแค้น ๆ เพราะในสภาพความจริงแล้วต้องนึกถึงว่าเด็กเหล่านี้ควรจะมีโอกาสในการได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันทุกคน แต่ขณะนี้ยังมีการจัดการศึกษาเพื่อความหาเด็กเก่งหรือผู้ชนะในกลุ่ม และไม่ได้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อคนส่วนใหญ่ และครูจะไม่ค่อยสนใจเด็กที่ไม่เก่งโดยครูไม่ได้หาสาเหตุว่าเด็กที่ไม่เก่งเป็นเพราะอะไรไม่สนใจที่จะแก้ปัญหา ฉะนั้นจึงควรที่จะต้องเปลี่ยนโครงสร้างระบบทางการศึกษาเสียใหม่ ซึ่งก็ไม่มีทางที่จะเปลี่ยนไปได้ จนกว่าจะมีรัฐบาลของประชาชน เพราะตอนนี้รัฐบาลไม่ได้เป็นของประชาชน แต่เป็นของนายทุน

สรุปมูลนิธิเด็กซึ่งเป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา ในด้านบทบาทการดำเนินงานนั้นก็ให้การช่วยเหลือเด็กที่ตกอยู่ในความทุกข์ยากและถูกทอดทิ้ง จัดหารูปแบบอื่นของการจัดการศึกษา ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลหรือสถานศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยมีโครงการต่าง ๆ คือบ้านทานตะวัน โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมเพื่อเด็ก โครงการพิเศษซึ่งมี 4 โครงการคือ โครงการอาหารเพื่อเด็กและชุมชน โครงการเพื่อการพัฒนาเยาวชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัจจัยสี่เพื่อชุมชน การดำเนินการช่วยเหลือเด็กก็มีการสำรวจดูสภาพปัญหาของเด็กว่าไม่มีผู้สนใจ ไม่มีหน่วยงานใดทำการ

ช่วยเหลือเด็กแล้ว ส่วนบุคลากรในการทำงานก็นั้นให้มีความเข้าใจเด็ก มีความเสียสละ ในด้านการประชาสัมพันธ์และการติดตามผลและประเมินผลก็มีการปฏิบัติเป็นประจำ ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนให้อ่านออก เขียนได้ มีการฝึกอาชีพ เช่น การเกษตร งานทอผ้า งานไม้ ทำขนม เย็บผ้า เพื่อให้เด็กมีอาชีพพอเลี้ยงตัวได้สำหรับเยาวชน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับเด็กคือ เด็กที่มารับการช่วยเหลือจะมีปัญหาทางอารมณ์จิตใจ เป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นจึงต้องมีบุคลากรที่เข้าใจเด็ก เสียสละในการทำงานอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันทางมูลนิธิมีปัญหาที่ไม่มีครูที่เข้าใจเด็กจริง ๆ เพราะสืบเนื่องมาจากการผลิตรายของฝ่ายรัฐคือครูจะถูกผลิตมาแต่ทางค้ำหนักฎ แต่ไม่ได้รับการฝึกให้มีความรู้ในเรื่องปฏิบัติ ฉะนั้นครูที่ถูกผลิตออกมาจึงไม่เข้าใจในเรื่องของการอยู่กับเด็ก การเข้าใจความต้องการของเด็ก และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ งบประมาณในการดำเนินงาน ทางมูลนิธิต้องมีการณรงค์และทำงานหนักมากเพื่อจะหางบประมาณมาสนับสนุนมูลนิธิ

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษานั้น หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรร่วมมือกัน และร่วมมือกับชุมชนด้วย โดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชนและมีการฝึกอาชีพไปพร้อม ๆ กัน รัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม โดยรัฐไม่ควรสนับสนุนให้คนร่ำรวยเรียนโดยไม่เสียเงิน และในด้านการเข้าใจจิตใจของเด็กที่มีปัญหาเป็นเรื่องสำคัญมาก ควรจะต้องมีการอบรมฝึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้เป็นผู้ที่เข้าใจเด็กอย่างแท้จริง คือรัฐควรให้ความสนใจด้านจิตวิทยาเด็ก เพราะในเรื่องของเด็กที่ค้ำโอกาสทางการศึกษานี้ อารมณ์จิตใจของเด็กเป็นสิ่งแรกที่จะต้องแก้ไขก่อน และรัฐควรมีการจัดการศึกษาเพื่อคนส่วนใหญ่ ควรจะเปลี่ยนโครงสร้างการจัดระบบการศึกษาเสียใหม่

4. ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล¹

4.1 ข้อมูลจากเอกสาร ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ภายใต้การรับผิดชอบของพระคาร์ดินัล ไมเกิ้ลมีชัย กิจบุญชู ได้เริ่มปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในชุมชนแออัดคลองเตยอนุเคราะห์ช่วยเหลือคนยากจนในด้านต่าง ๆ ประมาณ 15 ปีมาแล้ว ได้ทำการแก้ไขช่วยเหลือผู้ป่วย

¹ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ประวัติความเป็นมา (เอกสารอัครสำเนา).

ที่ขาดการรักษา โรคขาดอาหาร เด็กได้รับการศึกษา การเสื่อมโทรมของที่อยู่อาศัย โดยมีคณะ
นักบวชต่าง ๆ ทำงานเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ให้น้อยลง มีกิจกรรมและหน้าที่หลักคือ การ
ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาภายในชุมชนเป็นหลักโดยประสานงานกับแผนกดูแลผู้ต้องขัง
ที่เรือนจำบางขวางและลาดยาว เพื่อร่วมกันช่วยเหลือให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความประพฤติดีขึ้น
เมื่อพ้นโทษออกไป จึงทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นดังนี้

1. ด้านการศึกษา มีโรงเรียนในความดูแลของศูนย์ฯ ทั้งหมด 20 แห่ง
 - 1.1 สถานรับเลี้ยงเด็กคลองเตย ตั้งอยู่ที่กล้วยน้ำไท เริ่มทำการเมื่อปี พ.ศ.
2517 รับเด็กตั้งแต่อายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็กประมาณ 155 คน มีครู
4 คน
 - 1.2 โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์ ตั้งอยู่ที่บริเวณสลัมโรงหมู คลองเตย เริ่มเปิด
ทำการเมื่อปี พ.ศ. 2519 เปิดดำเนินการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาที่ 1 - ชั้น
ประถมศึกษาที่ 6 ปัจจุบันมีเด็กทั้งสิ้น 304 คน ครู 13 คน
 - 1.3 ศูนย์เด็กปฐมวัย ลีลศ 6 ตั้งอยู่ที่ด้านหน้าชุมชน 70 ไร่ คลองเตย เริ่มเปิด
ทำการเมื่อปี พ.ศ. 2520 รับเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมี
เด็กทั้งสิ้นประมาณ 434 คน ครู 12 คน
 - 1.4 ศูนย์เด็กปฐมวัย ร่มเกล้า ตั้งอยู่ในชุมชนร่มเกล้า คลองเตย เปิดทำการ
สอนเมื่อปี พ.ศ. 2521 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็กทั้งสิ้น 95
คน ครู 3 คน
 - 1.5 ศูนย์เด็กปฐมวัย เชื้อเพลิง 1 ตั้งอยู่ในชุมชนเชื้อเพลิง เขตยานนาวา เปิดทำ
การเมื่อปี พ.ศ. 2523 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบปัจจุบันมีเด็กทั้งสิ้นประมาณ
153 คน ครู 4 คน
 - 1.6 ศูนย์เด็กปฐมวัยวัดคลองเตยใน ขออาศัยศาลาวัดของวัดคลองเตยใน เริ่ม
เปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2524 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบมีเด็กทั้งสิ้นประมาณ
214 คน ครู 4 คน
 - 1.7 ศูนย์เด็กปฐมวัยแพลต 17 ตั้งอยู่ที่ใต้ถุนแพลต 17 คลองเตย เปิดทำการสอน
เมื่อปี พ.ศ. 2526 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ มีเด็กทั้งสิ้นประมาณ 240 คน
ครู 7 คน

- 1.8 ศูนย์เด็กปฐมวัยของนนทบุรี ตั้งอยู่ในชุมชนของนนทบุรี เริ่มทำการเมื่อปี พ.ศ. 2527 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ มีเด็กทั้งสิ้น 149 คน ครู 3 คน
- 1.9 ศูนย์เด็กปฐมวัยริมทางรถไฟ ตั้งอยู่ใกล้ ๆ ตลาดปิ้งคลองเตย เริ่มเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2528 รับเด็กอายุ 2 - 6 ขวบ มีเด็กประมาณ 88 คน ครู 2 คน
- 1.10 ศูนย์เด็กพัฒนาพลต 12 ตั้งอยู่บริเวณหัวพลต 12 คลองเตย ปลูกสร้างในที่ของการเคหะแห่งชาติ เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2528 มีเด็กประมาณ 323 คน ครู 8 คน
- 1.11 ศูนย์เด็กปฐมวัยแม่เนี่ยว ตั้งอยู่ที่ชุมชนหลังโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีห้วยขวาง เปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2528 ปัจจุบันมีเด็ก 115 คน ครู 3 คน
- 1.12 ศูนย์เด็กปฐมวัยพลต 10 ตั้งอยู่ที่ถนนพลต 10 การเคหะ ดินแดง เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2528 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็ก 80 คน ครู 3 คน แห่งนี้เป็นแห่งที่มีปัญหามากที่สุดเกิดจากชาวบ้านที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวจนไม่สามารถที่จะขยายศูนย์เด็กออกไปได้ ทั้ง ๆ ที่ยังมีเด็กอีกมากที่ต้องการ จะมาเรียน แต่ไม่มีที่เพียงพอที่จะรับเด็กเหล่านั้นได้
- 1.13 ศูนย์เด็กปฐมวัยทับแก้ว ตั้งอยู่ในชุมชนทับแก้ว อโศก ดินแดง เริ่มทำการเมื่อปี พ.ศ. 2529 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็กประมาณ 60 คน ครู 2 คน
- 1.14 ศูนย์เด็กปฐมวัยริมทางรถไฟอโศก เริ่มเปิดทำการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2530รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็กประมาณ 90 คน ครู 3 คน
- 1.15 ศูนย์เด็กปฐมวัยมักกะสัน เริ่มแรก จะอาศัยใต้ทางด่วนเพชรบุรีเป็นที่ทำการสอน ปัจจุบันได้ย้ายเข้ามาสร้างโรงเรียนอยู่ในชุมชนเริ่มเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ.2530 มีเด็กประมาณ 60 คน ครู 2 คน
- 1.16 ศูนย์เด็กปฐมวัยลาดพร้าว อยู่ในชุมชนลาดพร้าว 45 เริ่มเปิดเมื่อปี พ.ศ.2530 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็ก 135 คน ครู 3 คน
- 1.17 ศูนย์เด็กปฐมวัยชุมชนเชื้อเพลิง 2 ตั้งอยู่ในชุมชนเชื้อเพลิง เขตยานนาวา เป็นแห่งที่ 2 ที่อยู่ในชุมชนนี้ เริ่มเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ.2530 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ ปัจจุบันมีเด็ก 95 คน ครู 2 คน

- 1.18 ศูนย์เด็กปฐมวัย ส.พัตยา อยู่หลังกำแพงสถานบริการคริสตiana เป็นชุมชนที่ไม่มีหน่วยงานอื่นสนใจ จนเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ เข้าไปพบ สภาพที่พบยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องจุดตะเกียง ไม่มีน้ำประปาต้องใช้น้ำบ่อ ทางศูนย์ฯ จึงได้เข้าไปติดต่อบริษัทประปา ไฟฟ้าให้ เริ่มเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2530 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ มีเด็กประมาณ 60 คน ครู 2 คน
 - 1.19 ศูนย์เด็กปฐมวัยเพชรรุทัย ตั้งอยู่ด้านหลังสถานบริการโมนาลิซ่า อยู่ระหว่างถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กับ อสมท. เริ่มเปิดทำการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2530 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ มีเด็กประมาณ 70 คน ครู 2 คน
 - 1.20 ศูนย์เด็กปฐมวัยริมคลองบางซื่อ ตั้งอยู่บนถนนรัชดาภิเษก เริ่มเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2531 รับเด็กอายุ 3 - 6 ขวบ มีเด็กประมาณ 70 คน ครู 2 คน
2. คลินิกสามัคคีสงเคราะห์ ลีอก 9 มีแพทย์ 1 คน และพยาบาล 2 คน ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรักษาพยาบาลชาวบ้าน ตั้งแต่เวลา 8.00 น. - 15.00 น. ทุกวัน นอกจากนั้นก็มีการอบรมด้านอนามัยเกี่ยวกับแม่และเด็ก และการให้อาหารที่ถูกสุขลักษณะอีกด้วย
 3. ด้านทุนการศึกษา โดยผ่านทางมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซีซีเอฟ. ในประเทศไทย ตั้งแต่อายุ 2 ขวบถึง 19 ปี ถ้าเด็กมีสติปัญญาที่จะเรียนต่อได้ก็จะส่งเรียนถึงชั้นมหาวิทยาลัยด้วย เด็กที่ได้รับทุนทั้งสิ้นมี 571 คน
 4. ด้านนันทนาการทางการกีฬา โดยได้รับความอุปการะจากบริษัทคอลเกตปาส์มโอลีฟ จำกัด ได้จัดให้มีการแข่งขันขึ้น ในโครงการกีฬาบอลเลย์บอล บาสเกตบอล ฟุตบอล เป็นประจำทุกปี ระหว่างโรงเรียนทั้งหมด 10 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดคลองเตย
 5. ด้านหัตถกรรมแม่บ้าน (แพทเวอร์ค) สอนให้ใช้เศษผ้าต่อเป็นปลอกหมอน ผ้าคลุมเตียง ฯลฯ และช่วยหาตลาดจำหน่ายให้ด้วย มีแม่บ้านเป็นสมาชิก 52 คน
 6. ฝึกอาชีพให้กับแม่บ้าน เช่นสอนเย็บปักถักร้อยให้แก่แม่บ้านมีสมาชิกประมาณ 26 คน

7. สังคมสงเคราะห์ทั่วไป ช่วยเหลือในด้านครอบครัว ด้านเจ็บป่วย ด้านทุนประกอบอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านถนนสะพานทางเดิน ฯลฯ และด้านฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้และน้ำท่วมรวมทั้งสนับสนุนการบำบัดรักษาด้านยาเสพติด

8. โครงการล่าสุด คือโครงการรอมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย แบ่งระยะการช่วยเหลือออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 ระยะก่อนไถ่รื้อ โดยให้ชาวบ้านฝากเงินไว้กับศูนย์ฯ และจะหักดอกเบี้ย 10.5 %

8.2 ระยะไถ่รื้อ ทางศูนย์ฯ จะสมทบเงินส่วนหนึ่งให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย รวมกับเงินที่ฝากสะสมไว้เพื่อสร้างบ้านให้สำเร็จ

8.3 ระยะหลังไถ่รื้อ โดยชาวบ้านจะต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อคืนเงินให้ศูนย์ฯ เอามาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการช่วยเหลือครอบครัวที่เหลืออยู่ และจะต้องไถ่รื้อต่อไป

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ ชิสเตอร์เบญจมาศ โสภาราษฎร์¹ หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ ที่ทำงานโดยไม่รับค่าตอบแทน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2531

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการนั้น ทางศูนย์ฯส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ได้เริ่มดำเนินงานมาถึงปัจจุบันนี้ 17 ปีมาแล้ว การวางแผนและกำหนดโครงการที่จะดำเนินงานนั้นทางหน่วยงานไม่มีการวางแผนงานและการสำรวจเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาแต่อย่างใด แต่มีชาวชุมชนได้มาขอความช่วยเหลือที่หน่วยงานเอง ทางศูนย์ฯจึงทำการเปิดเป็นโรงเรียนในชุมชนแออัด 20 ชุมชน และจะต้องเป็นโรงเรียนในแหล่งสลัมที่ยากจนจริง ๆ โดยมีผู้บริหารเป็นคณะซิสเตอร์ 5 คณะ ผู้รับผิดชอบคือ พระคาร์ดินัลมีชัย กิจบุญชู

2. บุคลากรในการดำเนินงานคือครูประจำหน่วยงานและนักสังคมสงเคราะห์ และมีความพยายามที่จะใช้ตัวบุคลากรคือครูที่มาจากสลัมจริง ๆ เพราะต้องการให้มีการพัฒนาตนเอง เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่รู้ปัญหาในสลัมอย่างดีด้วย และรับสมัครบุคลากรภายนอกหน่วยงานด้วย ส่วนในการอบรม

¹สัมภาษณ์ เบญจมาศ โสภาราษฎร์, หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล, 17 พฤศจิกายน 2531.

บุคลากรทางหน่วยงานปฏิบัติเป็นประจำ มีภาระส่งบุคลากรไปอบรมตามหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จัดอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงาน

3. ทุนในการดำเนินงาน เป็นการเขียนโครงการเสนอองค์กรที่ช่วยเหลือเด็กยากจน จากประเทศเยอรมัน และประเทศอังกฤษ และหน่วยงานเก็บจากเด็กวันละ 3 บาท มีการเลี้ยงอาหารกลางวันและมีอาหารเสริม และยังมีพวกอาสาสมัครซึ่งเป็นชาวต่างประเทศได้มาร่วมกันทำงานคือ ช่วยรณรงค์หาทุนให้หน่วยงานด้วย นอกจากนี้ได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซีซีเอฟ แห่งประเทศไทย รวม 571 ทุน โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในสลัมคลองเตย ให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและวิชาชีพ

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีไม่มากนัก แต่ก็มีบ้างคือประสานงานกับหน่วยงานเอกชน เช่นมูลนิธิดวงประทีป และกรมประชาสัมพันธ์โดยได้รับการช่วยเหลือเป็นประเภทข่าวสารและนมผง

5. การประชาสัมพันธ์มีไม่มากนัก เพราะไม่ต้องการโฆษณาหน่วยงานและคิดว่าไม่จำเป็น เนื่องจากหน่วยงานมีความตั้งใจในการทำงานอยู่แล้ว

6. การติดตามผลและประเมินผล จะมีอาจารย์ใหญ่ออกไปดูการสอนทุกวันเพื่อจะให้ทราบว่าครูได้รับเปลี่ยนแปลงการสอนตามที่หน่วยงานกำหนด และเพื่อให้การแนะนำในการเรียนการสอนแก่ครูด้วย ประมาณวันละ 2 - 3 แห่ง และจะมีการประเมินผลทุกสิ้นปีว่าครูคนใดจะเป็นครูดีเด่น

7. รูปแบบการให้การศึกษาจัดเป็นศูนย์เด็กก่อนปฐมวัย โดยจัดเด็กแยกเป็นกลุ่ม เช่น อ่านออกเขียนได้แล้วก็เป็นกลุ่มหนึ่ง ที่ยังฝึกทักษะก็เป็นกลุ่มหนึ่ง และย้งนำเด็กที่อายุพ้นเกณฑ์บังคับเข้าเรียนเพราะมีปัญหาในเรื่องใบเกิดมารวมกลุ่มกันเพื่อสอนหนังสือให้เข้มข้น เพราะทางหน่วยงานถือว่าเด็กกลุ่มนี้คือโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนก็ใช้หลักสูตรแบบเตรียมความพร้อมของ สปช. และเด็กที่พ้นเกณฑ์การเรียนก็มีอาร์ฝึกอาชีพให้ด้วย เช่นการซ่อมจักรยาน หรืองานศิลปต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาจากตัวเด็กคือ ทางด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กจะมีความก้าวร้าวเพราะมาจาก

ครอบครัวที่แตกแยก สังเกตจากเด็กที่มีการแสดงออกที่รุนแรง และไม่คอยกลัวครูเหมือนกับเด็กที่เรียนอยู่โรงเรียนในระบบ ซึ่งเด็กจะกลัวครูมากกว่าเด็กในสลัม เพราะโรงเรียนในระบบปัจจุบันมีการสอนที่ค่อนข้างจะครอบงำความคิดของเด็กเกินไป เช่นครูในโรงเรียนมักจะมีคำว่า "อย่า" เพื่อคอยคุน้กเรียน แต่ทางศูนย์ครูจะไม่ค่อยตีเด็กและให้โอกาสเด็กมากกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนในระบบทั่วไป

2. ปัญหาภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงานมีไม่มากนัก เพราะทางหน่วยงานไม่ได้ติดต่อกับหน่วยงานใดมากนัก

3. ทางหน่วยงานไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ

4. ปัญหาด้านบุคลากรก็คือครูมีการศึกษาที่ไม่ตรงกับสายงาน

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

1. รัฐควรเปิดโอกาสในการรับนักเรียนที่ค้อยโอกาสทางการศึกษาให้หมด เพราะเด็กทุกคนในประเทศไทยก็เป็นคนไทย ควรจะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน แต่เนื่องจากรัฐไม่ได้วางแผนพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกันเพราะถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จแล้วควรจะต้องเริ่มวางแผนจากระบบครอบครัว และรัฐควรเน้นทางด้านสื่อมวลชนในทางการศึกษาเพื่อให้เด็กทราบข้อมูลที่ดี ควรมีการประสานงานกับครอบครัวเพื่อจะแก้ปัญหาคือต้นเหตุไม่ใช่ปลายเหตุ ส่วนในด้านเอกชนควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการทำงาน เพราะหน่วยงานของเอกชนนั้นจะมีความคล่องตัวในการทำงานมากกว่าหน่วยงานของรัฐ

2. การที่จะแก้ปัญหาค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด ภาครัฐควรมุ่งไปทางกลุ่มผู้ใหญ่คือผู้ปกครองเด็ก เช่นให้ความรู้ทางด้านอาชีพ เพราะคนในสลัมส่วนใหญ่มีเวลาว่างมากเมื่อไม่มีความรู้ก็จะส่งผลไปยังเด็ก ฉะนั้นควรจะหาที่ทำงานให้เพราะมนุษย์เราถ้าไม่มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีก็จะเลี้ยงลูกไม่ตีไปด้วย และในสลัมนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะเข้ามาดูบ้างเพื่อจะได้หาแนวทางการแก้ปัญหาคือในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการศึกษารัฐไม่ควรมุ่งผลประโยชน์จนเกินไป ตลอดจนไม่ควรเพ่งเล็งในการทำงานของฝ่ายเอกชนมากนัก เช่นการสอนเด็กมักจะวางกฎว่าครูจะสอนอย่างนั้นอย่างนี้ไม่ได้ ซึ่งทางฝ่ายเอกชนก็หนักใจเพราะบางอย่างก็ปฏิบัติตามไม่ได้

สรุปการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล คือหน่วยงานมีการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในชุมชนแออัดคลองเตย อนุเคราะห์ช่วยเหลือคนยากจนที่ขาดการศึกษา ที่อยู่อาศัย โดยหน่วยงานมีคณะนักบวชต่าง ๆ ทำงานเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาที่คนยากจนในชุมชนแออัดประสบอยู่ โดยเฉพาะหน่วยงานจะเน้นทางด้านการศึกษาแก่เด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชนแออัด และมีโรงเรียนในความดูแลของหน่วยงานทั้งหมด 20 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นเด็กในปฐมวัยมี 19 ศูนย์ และมีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับ ป.1 ป.6.

บุคลากรในการดำเนินงานเป็นครูที่ประจำหน่วยงานและนักสังคมสงเคราะห์ มีการส่งเสริมบุคลากรที่มาจากในสลัมเพื่อต้องการให้มีการพัฒนาตนเอง และทุนในการดำเนินงานนั้น เป็นการเขียนโครงการเสนอองค์กรที่ช่วยเหลือเด็กยากจนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ทางหน่วยเก็บจากเด็กวันละ 3 บาท และได้ทุนที่สนับสนุนทางการศึกษาเด็กยากจนจาก ซีซีเอฟ. แห่งประเทศไทย ส่วนรูปแบบการให้การศึกษาจัดเป็นศูนย์เด็กก่อนปฐมวัย โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ในการสอน

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานคือปัญหาจากตัวเด็กทางด้านอารมณ์ จิตใจ ที่ไม่ค่อยปกติเหมือนเด็กทั่วไป เพราะมีพื้นฐานมาจากครอบครัวในสลัมซึ่งส่วนใหญ่จะมีความยากจน ครอบครัวแตกแยก เด็กจึงได้รับปัญหาต่อมาจากพ่อแม่แล้วจึงมาแสดงออกที่โรงเรียน และปัญหาที่สำคัญของหน่วยงานอีกประการหนึ่งคือบุคลากรมีการศึกษาที่ไม่ตรงกับสายงาน

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษานั้นสรุปได้ว่ารัฐควรเปิดโอกาสในการรับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้หมด ควรจะต้องเริ่มวางแผนพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกันคือจะต้องเริ่มวางแผนจากครอบครัวเพื่อจะแก้ปัญหาที่ต้นเหตุไม่ใช่ปลายเหตุ และในด้านเอกชนควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการทำงาน เพราะหน่วยงานเอกชนจะมีความคล่องตัวกว่าหน่วยงานของรัฐในการทำงาน ไม่ควรพึ่งเสียงในการทำงานของฝ่ายเอกชนมากนัก เพราะจะทำความหนักใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานเอกชน

5. มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย¹

5.1 ข้อมูลจากเอกสาร มูลนิธิได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2479 โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานคือ เพื่อเก็บดอกผลจากทรัพย์สินของมูลนิธิมาใช้จ่ายในการกุศล เช่น การรักษาคนป่วยเจ็บ ให้การศึกษาแก่เด็ก และส่งเสริมเผยแพร่คริสต์ศาสนาให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น และเพื่อรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินสุสาน และจัดการในที่ดินสุสานนั้น โดยมีกองสังคมพัฒนาและบริการที่ปฏิบัติงานในแง่ของการสงเคราะห์และพัฒนา ดังนี้

กองสังคมพัฒนาและบริการแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 แผนก และมีการดำเนินงานกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. แผนกพัฒนาชนบท มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชนบทแต่ละภาค เพื่อที่จะสร้างชุมชนใหม่ในระดับท้องถิ่นระหว่างคริสตจักรกับหมู่บ้าน และการจัดอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนและกระตุ้นให้คริสตจักรท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบในงานด้านพัฒนาชนบท

2. พัฒนาในเมืองหลวง การพัฒนาในเมืองหลวงแบ่งออกเป็น 3 หน่วยงานคือ

2.1 ศูนย์บริการคลองเตย ตั้งขึ้นในปี 1974 ให้บริการหลายด้านด้วยกัน แต่ในปัจจุบันมีกิจกรรมหลักอยู่ 2 ประเภทคือ

2.1.1 กิจกรรมด้านสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนรับเลี้ยงเด็กในโครงการอาหารกลางวัน

2.1.2 กิจกรรมเยาวชน โครงการด้านเยาวชนนี้เริ่มขึ้นในปี 1988 โดยเน้นในเรื่องการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคล และการพัฒนาชุมชน

2.2 ศูนย์บริการสำโรง บริการด้านฝึกอบรมวิชาชีพ เช่นช่างตัดเย็บเสื้อผ้าช่างวิทยุและช่างเสริมสวย โดยผู้ใช้แรงงานเป็นกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อเป็นการรายได้ให้กับตนเอง

¹หนังสือตราสารก่อตั้งมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย

2.3 หน่วยบริการและพัฒนาแรงงาน โครงการนี้ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ปัญหาแรงงาน กฎหมายแรงงานต่าง ๆ โดยทางหน่วยงานปฏิบัติงานในรูปแบบของการสนับสนุน ในการจัดสัมมนาต่าง ๆ

3. โครงการหัตถกรรมลาวโซ่ง มีสมาชิกโครงการเป็นลาวโซ่งจำนวน 800 ครอบครัว 22 หมู่บ้าน ที่จังหวัดนครปฐม จุดประสงค์ของโครงการก็เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ลาวโซ่งให้ดีขึ้น โครงการนี้ได้ยกระดัดมาจากโครงการพัฒนาชนบท

4. แผนกบรรเทาทุกข์และลี้ภัย แผนกนี้ตั้งขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นเข้ามา อาศัยพักพิงชั่วคราวในประเทศไทย โดยคำนึงถึงเรื่องอุปโภคบริโภค เพื่อการบรรเทาทุกข์ และ คำนึงจิตวิญญาณ แบ่งออกเป็น 3 โครงการ คือ

4.1 โครงการช่วยเหลือผู้พลัดถิ่น และชาวไทยยากจนรอบบริเวณศูนย์ แนะนำ การวางแผนครอบครัว ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ ที่อยู่อาศัยและเครื่องครัว และโครงการจริยธรรม ส่วนการช่วยเหลือชาวไทยยากจนรอบบริเวณศูนย์ฯ จะให้การช่วยเหลือตามที่ทางราชการขอมา

4.2 โครงการช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นชาวเขมร และชาวไทยที่ได้รับผลกระทบจากบริเวณ ชายแดนในรูปของโครงการฉุกเฉิน น้ำดื่ม เครื่องอุปโภค โครงการทำสบู่ เป็นต้น

4.3 โครงการช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นชาวกะเหรี่ยงแถบชายแดนพม่า โดยช่วยเหลือ ในเรื่องข้าว อาหารแห้ง และเสื้อผ้ารวมถึงการบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้พลัดถิ่น ชาวกะเหรี่ยงจำนวน 20,000 คน

5.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณชนะ คาวรานนท์¹ ผู้อำนวยการกองสังคมพัฒนาและบริการ มูลนิธิสภาคริสตจักรในประเทศไทย เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2531 มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์โดยสรุปดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. ในการวางแผนและกำหนดโครงการในการดำเนินงานนั้น หน่วยงานมีการสำรวจ เด็กที่มีปัญหาในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของเด็กและครอบครัว
2. บุคลากรในการดำเนินงาน มีการคัดเลือกโดยการสัมภาษณ์ และต้องมีคุณสมบัติ

¹สัมภาษณ์ ชนะ คาวรานนท์, ผู้อำนวยการกองสังคมพัฒนาและบริการ มูลนิธิสภาคริสตจักรในประเทศไทย, 20 ธันวาคม 2531.

ที่จะต้องมีความเสียสละและเข้ากับเด็กได้ดี โดยเฉพาะระดับหัวหน้าจะต้องเป็นคริสเตียนด้วย และจะเน้นทางด้านประสบการณ์และบุคลิกภาพเพื่อจะได้มีการจัดสรรงานให้ตรงกับความสามารถในการปฏิบัติงาน เพราะหน่วยงานถือว่าถ้าบุคลากรมีความรักและเอาใจใส่ในงานที่รับผิดชอบ ก็จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในเรื่องของการอบรมบุคลากรมีไม่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นการส่งบุคลากรภาคสนามไปดูงานต่างประเทศปีละ 1 ครั้ง

3. ในด้านการติดตามผลและประเมินผล มีการประชุมทุก 2 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว และเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4. ทุนในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะได้รับการช่วยเหลือภายในประเทศ เช่นจากองค์กรที่เป็นคริสต์ เช่นเดียวกับทางหน่วยงาน หรือการรับบริจาคตามแต่ศรัทธาจากหน่วยงานและบุคคลทั่วไป นอกจากนี้มีการเก็บจากเด็กวันละ 4 บาท

5. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานมีการปฏิบัติน้อยเพราะเชื่อในคำสอนของคริสต์ศาสนา คือการใช้คำบอกเล่าแบบปากต่อปาก

6. รูปแบบของการจัดการศึกษาในเด็กก่อนวัยเรียนนั้นทางหน่วยงานมีการใช้วิธีการสอนแบบใหม่ที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจคือการสอนแบบ มอนเตสซอรี (Montesory) คือการพยายามสร้างให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีพัฒนาการเจริญขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการสอนโดยการให้เสรีภาพแก่เด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนใจของตนเอง แต่จะต้องอยู่ในขอบเขตที่วางไว้ กิจกรรมที่เตรียมไว้ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์จำนวนมากเพื่อให้เพียงพอแก่เด็กในแต่ละห้องเรียน ซึ่งทางศูนย์ฯ ได้จัดซื้อบ้าง ทำเองบ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กที่มีอยู่ ส่วนในด้านเยาวชนก็มีการจัดกิจกรรมที่ศูนย์ทดลองเคย เพื่อจะได้ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่นปัญหาการมั่วสุม ยาเสพติด เป็นต้น จึงได้กำหนดกิจกรรมทางด้านกีฬา และเยาวชนที่ไม่เรียนหนังสือ ทางศูนย์ฯ ก็มีการเปิดห้องสมุดให้อ่านหนังสือที่มีความรู้ต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรค

1. ทางหน่วยงานยังขาดวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา จึงทำให้การดำเนินงานปฏิบัติได้

ไม่เต็มทีนัก

2. ความไม่เข้าใจของผู้ปกครองในการสอนแบบใหม่คือ มอนเตสซอรี เช่นพ่อแม่มักจะ ไม่พอใจที่ลูกไม่มีการบ้าน เหตุใดเด็กมา เรียนเป็นเวลานานแล้วยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ เพราะการสอนวิธีนี้จะสอนการเขียน อ่านเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะรับได้

2. มีปัญหาด้านเงินทุนเพราะทางหน่วยงานมีการหาทุนแต่ภายในประเทศ

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

1. ในด้านภาครัฐนั้นก็มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและพัฒนาชัดเจนอยู่แล้ว แต่งานที่ปฏิบัติ จะสำเร็จลงได้ก็ขึ้นอยู่กับ "คน" เป็นสำคัญ ถ้ารัฐได้บุคลากรที่ดีก็จะช่วยให้งานลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยไม่เห็นกับประโยชน์ส่วนตัวมากนัก

2. หน่วยงานที่สามารถที่จะแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ในชุมชน แออัดได้ผลนั้นควรจะเป็นสำนักงานกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นหน่วยงานใหญ่ มีงบประมาณมาก พอที่จะช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ในชุมชนแออัดได้

3. หน่วยงานใดก็ตามที่ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา ควรจะหาทางสร้างจิตสำนึกให้กับผู้ปกครอง เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ลูก

4. รัฐควรให้ความสนใจกับหน่วยงานเอกชนที่ทำงานด้านส่งเสริมช่วยเหลือเด็กที่ ขาดโอกาสทางการศึกษาบ้าง และให้ความสำคัญกับงานที่หน่วยงานเอกชนมีความตั้งใจจริงในการ ทำงาน

สรุปบทบาทการดำเนินงานของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นโดย มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานคือ การส่งเสริมรักษาคนเจ็บป่วย ให้การศึกษาแก่เด็กที่ยากจน โดยมีกองสังคมพัฒนาและบริการปฏิบัติงานในแง่ของการส่งเสริมและพัฒนา ในการดำเนินงานนั้น มีการวางแผนและกำหนดโครงที่จะปฏิบัติโดยมีการสำรวจเด็กที่มีปัญหาในพื้นที่เป้าหมาย และมี บุคลากรในการดำเนินงานที่หน่วยงานเน้นคุณสมบัติในเรื่องของความเสียสละและการเข้ากับเด็ก ได้ โดยเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้มาบ้าง ส่วนทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่ จะได้รับการช่วยเหลือจากภายในประเทศ เช่นการรับบริจาคและเก็บจากเด็กที่มารับการ ส่งเคราะห์วันละ 4 บาท รูปแบบของการจัดการศึกษาในเด็กก่อนวัยเรียนโดยมีการสอนแบบใหม่

คือวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นการพยายามสร้างให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีพัฒนาการเจริญทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการสอนโดยการให้เสรีภาพแก่เด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนใจของตนเอง ส่วนในด้านเยาวชนมีการจัดกิจกรรมเพื่อจะให้ผลปัญหาต่าง ๆ เช่น การมีวุ่นวาย ยาเสพติด โดยจัดกิจกรรมทางการกีฬาเพิ่มพูนความรู้ด้วยการเปิดห้องสมุดให้อ่านหนังสือ

ทางด้านปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานยังขาดวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา และ ความไม่เข้าใจของผู้ปกครองในการที่หน่วยงานนำมาสอนแบบใหม่มาใช้ในเรื่องที่เด็กกว่าจะอ่านออกเขียนได้ต้องใช้เวลา และปัญหาสำคัญคือด้านเงินทุนที่หน่วยงานยังไม่พอกับการดำเนินงาน

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาคควรจะมีบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพทั้งจากของหน่วยงานรัฐและเอกชน และหน่วยงานที่จะแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาได้ผลดีที่สุดนั้นควรจะเป็นสำนักงานกรุงเทพมหานครนอกจากนี้รัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องการทำงานของหน่วยงานเอกชนที่มีความตั้งใจจริงในการทำงาน

6. สภาพพัฒนาประชากรและชุมชน

6.1 ข้อมูลจากเอกสาร¹ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนได้เริ่มโครงการศูนย์รับเลี้ยงและให้การศึกษาลูกคนงานก่อสร้างภายใต้ชื่อ "ศูนย์พัฒนาเด็กมีชัย" ขึ้นโดยได้รับความช่วยเหลือจากสถานทูตเนเธอร์แลนด์และบริษัทเทคคอนสตรัคชั่น จำกัด (Teckon construction Limited) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กมีชัย ตั้งอยู่ที่ทำการของสมาคมฯ เลขที่ 8 สุขุมวิท ซอย 12 กรุงเทพฯ 10110 และขยายงานออกไปตามแหล่งก่อสร้างต่าง ๆ อีก 2 ศูนย์ฯ มีเด็กลูกคนงานก่อสร้างที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันประมาณ 150 คน (2532) รวมเป็นเด็กที่ทางโครงการได้ช่วยเหลือแล้วทั้งสิ้น 1,800 คน

วัตถุประสงค์

ศูนย์พัฒนาเด็กมีชัยจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาเด็กลูกคนงานก่อสร้างขาดการดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานในเวลากลางวัน เป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กจากบริเวณก่อสร้างหรือจากบ้านพักคนงานดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจรวมทั้งฝึกหัด

¹โครงการให้ทุนการศึกษาลูกคนงานก่อสร้าง สมาคมพัฒนาประชากร (อัครสำเนา).

เด็กให้มีสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น ออกกำลังกาย และการพักผ่อนอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กได้มีโอกาสที่จะเริ่มต้นชีวิตเท่าเทียมกับเด็กอื่น ๆ

การดำเนินการโครงการ

1. การรับเด็ก โครงการนี้รับเลี้ยงเด็กลูกคนงานกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียน อายุ $2\frac{1}{2}$ - 6 ขวบ จนถึงปัจจุบัน มีเด็กลูกคนงานก่อสร้างที่ได้รับการช่วยเหลือทั้งสิ้น 1,800 คน ขณะนี้มีเด็กอยู่ในความดูแล 150 คน มีบุคลากรดูแล 7 คน มีที่ทำการอยู่ที่สมาคม 1 แห่ง และตามแหล่งก่อสร้าง 1 แห่ง การรับเด็กเข้าเรียน ทางศูนย์ฯจะประสานงานกับบริษัท ผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 สำหรับแหล่งก่อสร้างที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ทำการของสมาคมฯ จะติดต่อผ่านบริษัทรับเหมาก่อสร้างเพื่อให้คนงานก่อสร้างส่งลูกเข้าเรียนที่ศูนย์ฯ ในเรื่องการรับส่งเด็กนักเรียน ศูนย์ฯ จะจัดรถรับส่งเด็กเพื่อตัดภาระของผู้ปกครองในเรื่องการรับส่ง ทั้งนี้สถานที่ก่อสร้างนั้นจะต้องมีช่วงเวลาการก่อสร้างไม่ต่ำกว่า 2 ปี และมีเด็กมากพอประมาณ

1.2 สำหรับแหล่งก่อสร้างที่อยู่ห่างไกลออกไป มีช่วงเวลาการก่อสร้างไม่ต่ำกว่า 2 ปี มีเด็กพอประมาณและบริษัทรับเหมาก่อสร้างยินดีให้ความร่วมมือ ในการจัดตั้งสถานที่เรียน และยินดีสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ ทางสมาคมฯ จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กมีชัยเคลื่อนที่พร้อมทั้งส่งครูไปสอนเช่นเดียวกับการดำเนินการของศูนย์ ณ ที่ทำการของสมาคม

บริการที่ให้

1. ในด้านการเรียนการสอน จัดเตรียมหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อม ก่อนวัยเรียน เช่น ฝึกระเบียบวินัย ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ฝึกรายยาทในสังคม ฝึกรอ่าน การเขียน เป็นต้น

2. บริการด้านโภชนาการ ศูนย์ฯ จะให้เด็กเตรียมอาหารกลางวันจากบ้าน และทางศูนย์ฯ จะจัดอาหารกลางวันเสริมให้ พร้อมทั้งขนม ผลไม้ และนมในช่วงบ่าย

3. บริการด้านตรวจสุขภาพ ศูนย์ฯ มีแพทย์และพยาบาลประจำ จะมีการตรวจสุขภาพให้เด็กปีละ 2 ครั้ง และนอกจากนี้หากเด็กป่วยแพทย์และพยาบาลจะเป็นผู้ดูแล

4. สนับสนุนการศึกษาของเด็กอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ฯ พยายามส่งเสริมสนับสนุนเด็กที่มีความตั้งใจเรียนดี โดยติดต่อหาผู้ประกอบการสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. บริการเสริมความรู้สำหรับผู้ปกครอง จะมีการจัดบรรยาย เรื่องการวางแผนครอบครัว การอนามัยแม่และเด็ก ตามแหล่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้และเสนอแนะบริการด้านการวางแผนครอบครัวให้กับผู้ปกครองและคนงานอื่น ๆ

ทุนการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กมีชัย มีค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กปีละ 2,280 บาท ต่อคน ค่าใช้จ่ายนี้ครอบคลุมถึงค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน ของเด็กเล่น ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริม ของใช้ประจำตัวเด็ก เช่น หมอน แก้วน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ ยาสีฟัน ค่าตอบแทนครูผู้สอน คังรายการต่อไปนี้

ค่าใช้จ่ายศูนย์พัฒนาเด็กมีชัยต่อคนต่อเดือน

ค่าอุปกรณ์การสอน ของเล่นเด็ก	20 บาท
ค่าอาหารเสริมสำหรับเด็ก	70 บาท
ของใช้ประจำตัวเด็ก	15 บาท
ค่ารักษาพยาบาล	10 บาท
ค่าตอบแทนครูและพี่เลี้ยง	75 บาท
รวม	<u>190 บาท</u>

ดังนั้นค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปี 2,280 บาท

ผลที่จะได้รับ

1. ในด้านเด็กถูกรวมกรก่อสร้างได้รับโอกาสในการศึกษา ทำให้เด็กมีการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. ในด้านสังคม ได้ช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุของเด็กเล็กในสถานที่ก่อสร้าง

6.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณกุสุมา มัชฌิมา หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2531 มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการ ก่อนที่ทางหน่วยงานจะให้การช่วยเหลือเด็ก ลูกกรรมการก่อสร้างนั้น จะมีการสำรวจสภาพทั่วไป ๆ ไปตามแหล่งบริเวณงานก่อสร้าง และจะต้องมีอายุการก่อสร้างไม่ต่ำกว่า 2 ปี และเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์เลี้ยงเด็ก ทางหน่วยงานจะไปตั้งศูนย์ในพื้นที่แหล่งก่อสร้างและดำเนินงานตามโครงการ และจะต้องมีจำนวนเด็กไม่ต่ำกว่า 30 คนด้วย
2. ทางด้านบุคลากร บุคลากรที่เข้ามาทำงานในหน่วยงาน ทางหน่วยงานจะคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมโดยไม่กำหนดวุฒิทางการศึกษา แต่จะต้องรู้จักการใช้จิตวิทยากับเด็กที่ถูกต้อง มีความเข้าใจเด็กและปัญหาของเด็ก โดยทางหน่วยงานมีแต่ค่าตอบแทนเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางค่าอาหารวันละ 70 บาท ไม่มีเงินเดือนประจำ ส่วนในด้านการอบรมบุคลากรมีการส่งครูไปอบรมเดือนละ 1 ครั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
3. ทุนในการดำเนินงาน แต่เดิมทางหน่วยงานได้ทุนจากต่างประเทศจากมูลนิธิ Ford Foundation ของสหรัฐอเมริกา แต่ปัจจุบันไม่ได้รับการอนุเคราะห์แล้ว และทางหน่วยงานมีรายได้โดยการรับบริจาคเท่านั้น เช่นการตั้งตู้รับบริจาคตามหน่วยงานต่าง ๆ และยังคงจัดค่าใช้จ่ายคิดเป็นรายจ่ายต่อเด็ก 1 คน ปีละ 2,280 บาท ค่าใช้จ่ายนี้จะรวมทุกอย่างคือ อุปกรณ์การเรียนการสอน ของเด็กเล่น ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริม ของ ใช้ประจำตัวเด็ก ค่าตอบแทนครูผู้สอนและในเรื่องการเก็บค่าอาหารจากเด็กนั้น ทางหน่วยงานเก็บจากเด็กวันละ 2 บาท
4. การประสานงาน มีการประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นมีการจัดกิจกรรมร่วมกันกับมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก และกรมประชาสัมพันธ์ที่มีการติดต่อกันในเรื่องของความรู้ในเชิงวิชาการ
5. การติดตามผลและประเมินผลในการทำงานเกี่ยวกับเด็กที่ทางหน่วยงานให้ความช่วยเหลือนั้น มีการประเมินผลทุกปีโดยดูจากพัฒนาการเด็ก อุบนิสัย การได้รับสารอาหารและส่วน

¹สัมภาษณ์ กุสุมา มัชฌิมา, หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ, 11 ธันวาคม

สูง และมีการออกแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองในเรื่องของความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน

6. รูปแบบของการจัดการศึกษา ทางหน่วยงานจะเริ่มรับเด็กก่อนวัยเรียน อายุ $2\frac{1}{2}$ - 6 ขวบ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาในวัยอันสมควร มีการสอนด้านการเตรียมความพร้อมทางด้านให้อ่านออกเขียนได้ การฝึกระเบียบวินัย ส่งเสริมการพัฒนาการของเด็ก เน้นในเรื่องของความสะอาด มารยาท ความเป็นระเบียบเป็นพิเศษ และทางศูนย์ฯ จะมีการสนับสนุนการศึกษาของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามส่งเสริมเด็กที่มีความตั้งใจเรียนดี มีการติดต่อกับผู้ปกครองสนับสนุนทางการศึกษาของเด็ก มีบริการเสริมความรู้สำหรับผู้ปกครองโดยการจัดบรรยาย เรื่องของการวางแผนครอบครัว การอนามัยแม่และเด็ก ตามแหล่งก่อสร้างต่าง ๆ

ด้านการเรียนการสอนไม่มีการปิดเทอม จะมีการเรียนทุกวันโดยมีการจัดรับส่งเด็ก เมื่อเด็กมาถึงศูนย์ก็จะให้เล่นประมาณครึ่งชั่วโมง ร้องเพลงชาติแล้วแยกชั้นเรียน ในการเรียนก็ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ไม่มีระดับชั้น มีการแยกกลุ่มว่าเด็กกลุ่มใดยังต้องฝึกความพร้อม กลุ่มใดพอจะอ่านออกเขียนได้แล้วและเด็กกลุ่มใดอ่านออกเขียนได้อย่างดีแล้ว ก็มีเด็กบางคนที่โตทันวัยเรียนออกไปสอบเทียบได้บ้างเหมือนกัน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก เด็กที่มาเรียนในศูนย์ จะมีอัตราการเข้าเรียนและออกจากการเรียนบ่อยมา ทำให้ทางศูนย์จัดหลักสูตรยากเพราะมีการเรียนการสอนที่ไม่ต่อเนื่อง
2. ขาดบุคลากร ทางหน่วยงานขาดอัตรากำลังของบุคลากรเพราะสืบเนื่องมาจากการขาดงบประมาณที่ไม่พอกับการดำเนินงาน
3. การยอมรับของชุมชน คือในศูนย์เมื่อมีเด็กที่พื้นเพยังคงบังคับเรียนแล้วมาเรียนที่ศูนย์ พ่อแม่จะไม่พอใจเพราะคิดว่าเป็นการเสียเวลาทำงาน คือพอที่เด็กจะช่วยพ่อแม่หาเงินได้ก็ต้องไปเรียนหนังสือ
4. การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้รับเหมาก่อสร้าง ที่มองไม่เห็นความสำคัญของการที่เด็กในแหล่งก่อสร้างควรจะได้รับการศึกษา แต่จะมุ่งไปในทางผลประโยชน์ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งทางศูนย์ขอความร่วมมือในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือทางด้านการศึกษาของเด็กถูกรวมกรก่อสร้างก็จะได้รับการปฏิเสธ

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษา

ในส่วนของสมาคมก็พยายามดึงองค์กรต่าง ๆ เข้ามาติดต่อบริการงาน และเพื่อให้คนทั่วไปได้รู้จักหน่วยงาน ส่วนเรื่องการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสของเด็กถูกละทิ้งการก่อสร้างนี้ทางหน่วยงานเอกชนจะทำงานได้จับใจและมีความคล่องตัวมากหน่วยงานของรัฐซึ่งมักจะต้องมีระเบียบขั้นตอนในการทำงานที่ซับซ้อน เพราะทางหน่วยงานเคยทำงานร่วมกับภาครัฐบ้างแต่ทางภาครัฐกลับมาทำให้ทางหน่วยงานดำเนินงานช้าไปกว่าเดิม ส่วนเรื่องโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนประเภทในระบบการศึกษานั้น รัฐควรจะให้เปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีที่เพียบบ้านสามารถเข้าเรียนได้ เพราะเมื่อมีการปิดกั้นจะทำให้พ่อแม่ไม่ต้องการส่งลูกไปเข้าเรียน

รัฐควรจัดบริการในการตรวจสอบสุขภาพของเด็กในแหล่งก่อสร้าง ให้ความรู้ การบริการในแหล่งก่อสร้าง เช่นมีการเสริมความรู้ในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูบุตร การรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น โดยเฉพาะภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือหน่วยงานเอกชนในด้านการฝึกอบรมเสริมความรู้ในเรื่องของการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษาและอย่างต่อเนื่อง

สรุป สมาคมพัฒนาประชากรได้เปิดโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน และให้การศึกษแก่ลูกถูกละทิ้งตามแหล่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยแก้ปัญหาเด็กถูกละทิ้งการก่อสร้างที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานในตอนกลางวัน โดยรับเด็กถูกละทิ้งการก่อสร้างก่อนวัยเรียน และพันวัยบังคับเรียน และทางศูนย์จะมีการประสานงานกับบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีงานก่อสร้างในช่วงเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี และมีเด็กมากพอประมาณไม่ต่ำกว่า 30 คน และทางศูนย์จะขอความอนุเคราะห์จากผู้รับเหมาก่อสร้างรายละ 7,000 บาท บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานคือครูที่ไม่มีเงินเดือนประจำ แต่ได้เป็นค่าตอบแทนวันละ 70 บาทต่อวัน และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา เด็กบ้างพอสมควรเพื่อจะได้เข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กโดยไม่กำหนดวุฒิทางการศึกษา ส่วนทุนในการดำเนินงานเดิมได้ทุนจากต่างประเทศแต่ปัจจุบันไม่ได้รับแล้วมีแต่รายได้จากการบริจาคภายในประเทศและเก็บจากเด็กวันละ 2 บาท มีการประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน และมีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำโดยดูจากพัฒนาการของเด็กอุปนิสัย การได้รับสารอาหารที่ถูกต้อง และมีแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษานั้นมีการจัดการศึกษาให้กับเด็กก่อนวัยเรียนถึงอายุ 14 ปี ผูกให้อ่านออกเขียนได้ โดยเน้นหลักสูตรในการฝึกความพร้อมในเด็กก่อนวัยเรียน

ในเรื่องปัญหาและอุปสรรคของสมาคมพัฒนาประชากรนั้นสรุปได้ว่า เด็กที่มารับการศึกษาจะมีอัตราการออกจากการเรียนน้อยมาก ทำให้ทางศูนย์จัดหลักสูตรยากเพราะมีการสอนที่ไม่ต่อเนื่อง และยังมีปัญหาการขาดบุคลากรที่สืบเนื่องมาจากการขาดงบประมาณที่จะนำมาจ้างบุคลากร ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการยอมรับของชุมชนในแหล่งก่อสร้างเพราะถ้าเด็กที่ค่อนข้างโตแล้วมาเรียนหนังสือที่ศูนย์ พ่อแม่จะไม่พอใจเพราะคิดว่าเป็นการเสียเวลาในการช่วยทำงานหาเงิน และปัญหาที่ผู้รับเหมาก่อสร้างไม่ให้ความร่วมมือในการอนุเคราะห์ทางด้านค่าใช้จ่ายในเรื่องการได้รับการศึกษาของเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างเพราะไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษานั้นสรุปได้ว่า หน่วยงานของเอกชนมีความเหมาะสมที่จะทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เพราะมีความคล่องตัว ฉับไวมากกว่าหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเชื่อถือเพราะไปติดขัดระเบียบ ขั้นตอนมากมาย และรัฐควรเปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีทะเบียนบ้านสามารถเข้าเรียนได้ และควรจัดบริการในเรื่องการตรวจสอบสุขภาพให้กับเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างในแหล่งก่อสร้าง โดยเฉพาะการให้ความรู้ในด้านการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนในเรื่องการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

7. มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก¹ (บ้านอุปถัมภ์เด็ก)

7.1 ข้อมูลจากเอกสาร มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กหรือบ้านอุปถัมภ์เด็ก เป็นสถานที่ที่เป็นทั้งบ้านและโรงเรียนสำหรับเด็กที่ค้อยโอกาส กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลากหลายเพื่อเปิดโอกาสสำหรับการเติบโตของเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่เป็นตัวของตัวเองและพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งกระทำคนให้มีคุณค่าต่อสังคม ทั้งนี้จะเป็นที่รวมของเด็กตั้งแต่วัย 3 ขวบ ถึง 16 ปี เป็นเด็กที่เดินทางมาเรียนรู้ศึกษาแบบเช้า เย็นกลับ และมีบางส่วนที่เป็นเด็กประจำจะกลับบ้านในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ ส่วนเด็กที่ไม่มีครอบครัวรองรับก็อาศัยครูที่พักอยู่กับมูลนิธิดูแลเอาใจใส่ และเด็กสามารถจะออกไปจากที่นี้ได้ทุกขณะหากพบว่าที่บ้านนี้ไม่เหมาะสมสำหรับเขา และที่มูลนิธิก็ได้มีศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ที่ก่อตั้ง

¹มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (อัคราเนนา).

ชั้นชั่วคราวในแหล่งก่อสร้างเพื่อให้เกิดการศึกษา ให้อาหารเสริมที่มีคุณค่า ให้ความรักความอบอุ่น และการดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนกระทั่งให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ความรับความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนกระทั่งให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่เด็ก ๆ ลูกกรรมการก่อสร้างที่ถูกทอดทิ้งและถูกปล่อยปละละเลย ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะไม่มีใบเกิด และใบทะเบียนบ้านในกรุงเทพมหานคร และเด็กเหล่านี้ยังต้องตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอันตรายจากงานก่อสร้าง

วัตถุประสงค์

1. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถทำให้เด็ก ๆ ลูกกรรมการก่อสร้างได้มีโอกาสอ่านออกเขียนได้ กิจเลขเป็น และเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
2. จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมให้แก่เด็ก ๆ พร้อมทั้งรณรงค์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคขาดอาหาร สภาวะทุพโภชนาการ รวมถึงความรู้ในเรื่องการกินอยู่อย่างถูกต้องให้แก่เด็ก ๆ และกรรมการก่อสร้างได้รับรู้
3. ทำศูนย์ให้เปรียบเสมือนโรงเรียนและบ้านเล็ก ๆ หลังที่สอง เพื่อให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาทั้งในทางด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งการดูแลระมัดระวังเด็ก ให้ปลอดภัยจากสภาพอันตรายของงานก่อสร้าง
4. เป็นสื่อกลางในการประสานน้ำใจและความกรุณาในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคม เพื่อก่อให้เกิดกุศลและผลแห่งความดีงามแก่เด็กและสังคมต่อไป

ผลจากการดำเนินงาน

1. จากการที่มูลนิธิได้เริ่มการก่อตั้งมาไม่นานคือในปี พ.ศ. 2530 นั้นก็จะต้องมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้มูลนิธิเป็นที่รู้จักทั่วไป และในปัจจุบันส่วนใหญ่หน่วยงานต่าง ๆ และบุคคลทั่วไปก็เห็นความสำคัญและทราบว่ามูลนิธิดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาสอย่างไรบ้าง และปัจจุบันมูลนิธิก็เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเรื่องของการประสานงานการประชุมสัมมนา การได้รับเชิญเป็นวิทยากร ฯลฯ จากหน่วยงานต่าง ๆ
2. ได้รับความไว้วางใจจากผู้ที่มีความเดือดร้อน เช่นมีการมาแจ้งให้ทางมูลนิธิในเรื่องของการขอความช่วยเหลือแก้ปัญหาในเรื่องเด็กที่มีปัญหาต่าง ๆ

3. ได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องของการสนับสนุนทางด้านปัจจัยต่าง ๆ จากหน่วยงานเอกชนและบุคคลทั่วไปมากขึ้น

4. การเข้ามาสนใจการดำเนินงานของมูลนิธิจากนิสิต นักศึกษา หรือจากผู้ที่สนใจ ในรูปของการเป็นอาสาสมัคร การศึกษาวิจัยการดำเนินงานของหน่วยงาน เป็นต้น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์¹ หัวหน้าหน่วยงาน และผู้รับผิดชอบโครงการ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2531 ได้ให้ข้อมูลในเรื่องของการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การวางแผนและกำหนดโครงการ ก่อนที่จะมีการวางแผนและกำหนดโครงการนั้น จะลงไปคลุกคลีและสัมผัสกับปัญหาโดยตรงแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มากำหนดโครงการ ส่วนในเรื่องของการศึกษานั้นเห็นว่าเด็กทุกคนควรได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกัน เพราะการแก้ไขในเรื่องนี้ควรต้องเรียนรู้จากงานส่วนที่เกิดจากแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งความจริงแล้วแผนพัฒนาการศึกษาวางแผนตามการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ซึ่งในการทำงานของหน่วยงานทำให้รัฐดึงไปเป็นแผนพัฒนาการศึกษา เพราะเห็นได้จากที่ทางสภาผู้แทนได้มากำหนดของมูลนิธิ สรุปแล้วก่อนกำหนดโครงการหรือแผนงานก็จะดูจากปัญหา ความต้องการของเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เช่นไม่มีสัญลักษณ์ที่ดี มักจะถูกใช้แรงงานก่อนวัย และมีอัตราการเลี้ยงที่จะถูกนำไปเป็นมิจจาชีพ

2. บุคลากร มีการคัดเลือกบุคลากรโดยเน้นทางด้านทักษะในการทำงานทางวิชาชีพ ครุมาก่อน และบุคลากรหรือครูที่ทำงานในหน่วยงานนั้นจะต้องอยู่ในชุมชนที่ศูนย์ให้ความช่วยเหลือ เพราะงานโรงเรียนไม่ควรแยกจากชุมชน ปัจจุบันทางหน่วยงานมีกระบวนการคัดเลือกครุมากขึ้น แต่ไม่จำกัดวุฒิทางการศึกษา และมีความเห็นว่าครูระดับ ปก.ศ. จะปฏิบัติงานดีกว่าผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะผู้ที่จบการศึกษาในระดับ ปก.ศ. จะมีความรับผิดชอบสูงกว่าเนื่องจากคิดว่าตนเองมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก แต่ปัจจุบันทางศูนย์มีการผลิตเด็กขึ้นมาเป็นครูเอง เช่นเด็ก ลูกกรรมกรก่อสร้างคนใดที่เรียนหนังสือดี มีความรับผิดชอบสูง ทางศูนย์จะสนับสนุนให้เป็นครูต่อไป ในเรื่องการจัดอบรมบุคลากรทางหน่วยงานจัดส่งครูไปอบรมโดยเฉพาะทางด้านสาธารณสุข กายาชาด หรือตามศูนย์ฝึกของกรุงเทพมหานคร

¹สัมภาษณ์ วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์, หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ, 16 ธันวาคม 2531.

3. งบประมาณในการดำเนินงานของมูลนิธิได้รับการอนุเคราะห์จากองค์กร ที่มีเป้าหมายในการช่วยเหลือเด็กคือ จาก Redbana จากประเทศนอร์เวย์ และ Childhope และจากองค์กรของประเทศญี่ปุ่นคือ J.V.C. Japan Voruntia International Center ส่วนมูลนิธิไทยอเมริกันนั้นกำลังจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งทางมูลนิธิได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรของต่างประเทศรวมประมาณ 50 % นอกนั้นเป็นการได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลทั่วไปภายในประเทศที่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานของมูลนิธิและคาดว่าอีกประมาณ 2 ปี ทางมูลนิธิคงจะไม่ต้องพึ่งองค์กรต่างประเทศแล้ว

4. การประสานงาน ทางมูลนิธิมีการประสานงานกับทั้งภาครัฐและเอกชนด้วยกัน โดยทางภาครัฐนั้นเป็นไปในรูปแบบของการประชุมสัมมนา หรือการเป็นวิทยากร ส่วนทางภาคเอกชนมีการประสานงานกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

5. การติดตามผลและประเมินผล จะใช้หลักพุทธศาสนา คือเป็นการประชุมแบบพร้อมเพรียงกัน และจะมีใบประเมินผลโดยทุกศูนย์ต้องส่งรายงานมาทุกเดือน ประเมินผลในเรื่องของผู้ที่มาดูงานหรือมาเยี่ยม ในเรื่องบริษัทก่อสร้างมีความร่วมมืออย่างไรบ้าง และจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปดูแลทุกศูนย์โดยตรง ไปคุยกับชาวบ้านโดยเป็นการประเมินผลไปเรื่อย ๆ เพื่อที่เวลามีปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันที และการประเมินผลจะประเมินผลจากรูปธรรม และสิ่งแวดล้อม

6. รูปแบบของการจัดการศึกษา ทางมูลนิธิเห็นว่าจะต้องเริ่มจากจุดบอดของการศึกษา โดยมีปรัชญาคือเด็กกับชุมชน จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน และการจัดการศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีการจัดการศึกษาเป็นแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการจัดกลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มเด็กโต กลุ่มที่อ่านออกเขียนได้ และกลุ่มฝึกอาชีพ ใน 4 กลุ่มนี้ถ้าเป็นเด็กโตที่พ้นวัยเรียน ทางมูลนิธิก็ส่งเสริมให้ไป เรียนการศึกษาผู้ใหญ่แต่มีข้อจำกัดคือถ้าเด็กไม่มีใบทะเบียนบ้านก็เข้าเรียนไม่ได้ หลักสูตรของเด็กนั้นเน้นหลักสูตรปี 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้ผลคือเรียนได้ประมาณ 4 - 5 เดือนก็อ่านออกเขียนได้แล้ว และยังมี การส่งเด็กไปเรียนที่โรงเรียนของ กทม. ด้วย และยังมี การเน้นในเรื่องของกระบวนการกลุ่มที่ใช้กับเด็กที่ยังอายุน้อยมากได้ดีที่สุดคือ ใช้ระบบที่คอยดูแลน้อง ทำความสนิทสนมกันเพื่อให้เด็กไว้ใจต่อกัน ในเรื่องของการฝึกอาชีพนั้นทางมูลนิธิสนับสนุนให้เด็กออกไปฝึกอาชีพได้ตามที่ต้องการ โดยจะออกค่าใช้จ่ายให้ และจะฝึกเด็กให้เป็นนักพัฒนาโดยการออกไปพัฒนาชุมชนในวันหยุด

นอกจากนี้ในช่วงตอนเย็นจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปทำงานในชุมชนเช่น ฉายวิดีโอ จักรวรรดิ จัดสนทนาการ ในเรื่องของสาธารณสุข สุขภาพอนามัย ความระมัดระวังจากอันตรายต่าง ๆ และ ทำการศึกษาวิจัยไปด้วยว่าพ่อบ้าน แม่บ้านต้องการบริการอย่างไรบ้าง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก เด็กจะมีการเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อยมากทำให้การช่วยเหลือ ต้องขาดตอน หยุคชะงัก และเด็กมักจะมีโรคภัยไข้เจ็บเป็นประจำ โดยเฉพาะในเรื่องของการขาดสารอาหาร
2. ปัญหาที่เกิดจากภายนอกหน่วยงานและภายในหน่วยงานนั้นไม่มี แต่ก็ยังมีบางในเรื่องของการขออนุญาตในการใช้ทรัพยากรของรัฐ ก็จะต้องมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนมาก
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ คือเรื่องการกำหนดพื้นที่ตามโครงการ และไม่สามารถกระตุ้นให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ส่วนทางด้านบุคลากรคือทางมูลนิธิ ขาดบุคลากรที่จะสามารถมีความรู้ความสามารถในการทำงานกับชุมชนหรือครอบครัวเด็กได้ เพราะส่วนใหญ่บุคลากรหรือครูนั้นมาจากชนชั้นกลางจึงไม่ค่อยมีความเอาใจใส่หรือรู้ปัญหาของ คนยากจนเท่าใดนัก

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

1. หน่วยงานของรัฐควรรักษาบริการหรือแก้ปัญหาในเรื่องของทะเบียนบ้าน เช่น เด็ก ลูกกรรมกรก่อสร้าง เมื่อมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพมหานครจะไม่ย้ายทะเบียนบ้านตามตัวไปด้วย ในเรื่องนี้กรุงเทพมหานครจะเป็นหลักแก้ไขปัญหาได้ แต่กรุงเทพมหานครก็มีแผนในเรื่องของสลัมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และในภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของสถานสงเคราะห์ ก็ควรปรับวิธีการสงเคราะห์ให้เป็นบ้าน โดยเฉพาะในเรื่องนี้ถ้ากรุงเทพมหานครดำเนินการช่วยเหลือได้ก็จะมีผลดีมาก และภาครัฐควรมีโรงเรียนเฉพาะเพื่อรองรับเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาโดยมีการกำหนดหลักสูตร เช่นในเรื่องการฝึกอาชีพ หรือให้เป็นคนงานที่มีฝีมือ เป็นต้น
2. ภาคเอกชนควรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องของขั้นตอนการจดทะเบียน เพราะถ้าจะตั้งเป็นมูลนิธิก็ต้องใช้เงินเป็นจำนวน 200,000 บาท ฉะนั้นการเกิดองค์กรเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาก็ยากเพราะมีปัญหในเรื่องทุนทรัพย์ และองค์กร

เอกชนส่วนใหญ่จะดำเนินงานได้โดยที่ทางภาครัฐไม่ควรเข้ามาตรวจสอบมากนัก ควรลดความ
ระวางต่อกัน นอกจากนี้ทางองค์กรเอกชนก็ควรจะมีแผนของตนเองที่แน่ชัดไม่ควรเดินตามแผน
ระยะยาว 3 หรือ 5 ปีมากนัก โดยควรจะมีกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนถึงปัญหาด้วยและจะมีการ
ปลูกจิตสำนึกของสังคมด้วย

การแก้ปัญหาในภาพรวมคือ ต้องมีการประกันสิทธิพื้นฐานของเด็ก และในเรื่องของการ
แก้ปัญหาเด็กถูกรุมกรมกรก่อสร้างนั้นทางภาครัฐควรหาแนวทางในการสกัดกั้นให้กรมกรก่อสร้าง
อยู่ในถิ่นฐานของตนเองให้ได้โดยไม่ออกมาแออัดกันอยู่ในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครหรือถ้า
มาทำงานในกรุงเทพมหานครก็ควรมีบริการให้ เช่นในประเทศอินเดียนั้นในแหล่งก่อสร้างจะมี
ศูนย์เลี้ยงเด็กไว้ให้ แต่ก็ยังมีการหลีกเลี่ยงคือผู้รับเหมาก่อสร้างไม่ยอมรับคนงานหญิงที่มีลูกและ
ควรมีมาตรการให้ผู้รับเหมานุเคราะห์ในเรื่องค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของลูกกรมกร
ก่อสร้างด้วย เพราะเรื่องของการศึกษานั้นเมื่อเด็กมีอายุ 4 ขวบก็ควรเริ่มให้ได้รับการศึกษา
แล้ว ฉะนั้นการศึกษาไทยต้องเปลี่ยนแนวใหม่คือจะต้องมีครูที่เรียกว่าครูข้างถนน คือครูเจอเด็ก
ที่ไหนก็สอนที่นั่นและสอนเด็กได้ทุกรูปแบบ และองค์กรที่ทำหน้าที่ผลิตครูจะต้องเตรียมคนที่จะเป็น
ครูจะต้องสอนเด็กที่ผิดปกติได้ด้วย โดยเฉพาะควรเน้นทางด้านการศึกษาสำหรับเด็กได้ เข้าใจปัญหา
ของเด็ก โดยเฉพาะควรเน้นทางด้านวิชาชีพด้วย

สรุปมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก หรือบ้านอุปถัมภ์เด็กที่ให้การช่วยเหลือแก้ปัญหาความด้อย
โอกาสทางการศึกษาของเด็กถูกรุมกรก่อสร้างนั้น สถานที่นี้เปรียบเสมือนเป็นทั้งบ้านและ
โรงเรียนสำหรับเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา กิจกรรมที่จัดขึ้นก็มีหลากหลายเพื่อให้เด็กเป็น
ตัวของตัวเองและพึ่งพาตนเองได้ เป็นที่รวมของเด็กตั้งแต่วัย 3 ขวบ ถึง 16 ทางมูลนิธิได้เปิด
เป็นศูนย์เด็กเล็กเคลื่อนที่ชั่วคราวขึ้นในแหล่งก่อสร้างเพื่อให้ความศึกษาและอาหารเสริมที่มีคุณค่า
ให้ความรักความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่แก่เด็ก ๆ ลูกกรมกรก่อสร้างที่ถูกทอดทิ้งและถูก
ปล่อยปละละเลยไม่มีโอกาสได้เรียน เพราะไม่มีใบทะเบียนบ้านในกรุงเทพมหานคร และเพื่อให้
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีโอกาสรอ่านออกเขียนได้ โดยในการดำเนินงานนั้นก็จะมีกำหนด
โครงการจากปัญหา ดูความต้องการของเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและบุคลากรในการทำงาน
ก็คัดเลือกจากผู้ที่มีทักษะในการทำงานทางวิชาชีพครูก่อน ไม่จำกัดวุฒิทางการศึกษา โดยเฉพาะ
จะสนับสนุนให้เด็กที่รับบริการในศูนย์ที่เรียนหนังสือดี มีความรับผิดชอบสูง ทางศูนย์ก็จะให้เป็นครู

ต่อไป และสนับสนุนในการส่งครูไปอบรมโดยเฉพาะทางด้านสาธารณสุข หรือตามศูนย์ฝึกอบรม
ของกรุงเทพมหานคร

งบประมาณที่ได้รับเงินทุนจากความอนุเคราะห์ขององค์กรในต่างประเทศ และภายใน
ประเทศ มีการประสานงานกันทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนการติดตามผลและประเมินผลก็ปฏิบัติ
เป็นประจำทุกเดือนในการติดตามผลทางด้านชุมชน บริษัทรับเหมาก่อสร้าง และเจ้าหน้าที่ที่ดูแล
ศูนย์ ส่วนรูปแบบของการจัดการศึกษามีปรัชญาคือ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน และการ
ศึกษาคควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้จะให้การศึกษาแก่เด็กแล้วยังมีบริการในชุมชนตาม
สถานที่ต่าง ๆ เช่นการฉายวิดีโอ จัดบอร์ด สันทนาการ และทำการวิจัยความต้องการในการ
รับบริการด้วย หลักสูตรในการสอนเด็กนั้นใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ. 2521
มาประยุกต์ใช้เพราะมีผลทำให้เด็กมีการอ่านออกเขียนได้ค่อนข้างเร็ว มีการให้ทุนกับเด็กที่
เรียนดี และจัดส่งเด็กออกไปฝึกอาชีพข้างนอกในเรื่องที่เด็กสนใจ

ปัญหาและอุปสรรคคือ เด็กมีการเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อยทำให้การช่วยเหลือของทาง
มูลนิธิขาดตอน หยุคชะงัก และเด็กมักจะมีโรคภัยไข้เจ็บ ขาดสารอาหาร และปัญหาการที่จะ
กระตุ้นให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังขาดแคลนบุคลากรที่จะทำงานกับ
ครอบครัวเด็ก เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานอย่างแท้จริง

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาก็คือ รัฐควรบริการใน
เรื่องของทะเบียนบ้านเพราะถ้าเด็กไม่มีทะเบียนบ้านก็จะไม่ได้ได้รับการศึกษา และรัฐควรมีโรงเรียน
เฉพาะเพื่อรองรับเด็กที่ค้อยโอกาสทางการศึกษา โดยเน้นในเรื่องของการให้ความรู้ทางด้านอาชีพ
ในส่วนของภาคเอกชนนั้นควรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในขั้นตอนของการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ
เพราะต้องใช้เงินทุนมากในการตั้งมูลนิธิ ส่วนการทำงานของภาคเอกชนนั้นภาครัฐไม่ควรเข้า
มาควบคุมตรวจสอบหน่วยงานของเอกชนมากนัก และการแก้ปัญหาในภาพรวมก็ค้องมีการประกัน
สิทธิพื้นฐานของเด็ก และรัฐควรพยายามหรือมีมาตรการสกัดกั้นไม่ให้กรรมกรก่อสร้างเดินทาง
เข้าสู่เมืองใหญ่ เช่นกรุงเทพมหานคร

8. สภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย

8.1 ข้อมูลจากเอกสาร สภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานของพระศาสนจักรคาทอลิกซึ่งได้รับความคิดเรื่อง "พระศาสนจักรเลือกเข้าข้างคนจน" หรือ "OPTION FOR THE POOR" จากการสังคายนาวาติกันที่ 2 ประกอบกับในราวปี พ.ศ. 2525 ขณะที่มีการห้ามและจับกุมเด็กชายพวงมาลัยตามสี่แยก สภาเยาวชนคาทอลิกได้มีโอกาสร่วมการประชุมสมัชชาของสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา ซึ่งได้มีการหยิบยกปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส เช่น เด็กพลัดถิ่น เด็กเร่ร่อน ฯลฯ ขึ้นมาพูดคุยและกล่าวกันว่าน่าจะมีหน่วยงานของพระศาสนจักรได้พิจารณาทำงานเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ ดังนั้นสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทยซึ่งทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนอยู่แล้ว จึงมีความสนใจที่จะทำงานกับเยาวชนเหล่านั้นมากขึ้น ซึ่งแนวความคิดที่จะทำงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเด็กด้อยโอกาสนี้ไปสอดคล้องกับความสนใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ สุนีย์ วงศ์น้อย ซึ่งนับว่าเป็นผู้ริเริ่มให้ความสำคัญและเริ่มงานเพื่อเด็กเร่ร่อนเป็นรายแรกนิสิตผู้นี้ได้ไปพบ เด็กชอทานอยู่บริเวณตลาดหมอนซิด เมื่อติดตามดูจึงทราบว่าเป็นกลุ่มเด็กเร่ร่อน และด้วยความสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่น่าจะทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงรวบรวมกลุ่มเพื่อนซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการทำงานเพื่อเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแต่เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านทุน ประสบการณ์ และสถานภาพที่ต้องเรียนหนังสือ จึงจำเป็นต้องหางบประมาณสนับสนุน ในปี 2527 จึงได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและกิจกรรมตามสมควรจากสภาเยาวชนคาทอลิก ซึ่งมีความคิดที่จะทำงานกับเด็กด้อยโอกาสอยู่แล้ว ทำให้เกิดเป็นโครงการวิจัยเรื่องเด็กเร่ร่อนร่วมกัน ระหว่างมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ขึ้น และในส่วนของสภาเยาวชนคาทอลิกเองก็เกิดโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนขึ้นโดยทางกลุ่มมีความเชื่อว่าทั้งพันธูกรรม และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ พันธูกรรมนั้นแม้จะมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในระยะแรกของการเจริญเติบโตแต่เมื่อเด็กโตขึ้นพันธูกรรมและสภาพแวดล้อมจะมีส่วนเกี่ยวเนื่องควบคู่กันไป นั่นคือ พันธูกรรม เป็นโครงสร้างที่กำหนดขอบเขตพัฒนาการของบุคคลและสภาพแวดล้อมเป็นตัวช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการนั้น ๆ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เที้ยวเร่ร่อน และมีแนวโน้มที่จะกระทำผิด ด้อยโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาสภาพแวดล้อม ในที่นี้หมายถึงสภาพครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งระบบ และกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งได้มีผลงานวิจัย

หลายชั้นที่ชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญ และอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีต่อเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวตัวเด็กเองที่ชอบเที่ยวเตร่ ระดับการศึกษา รวมทั้ง การใช้เวลาว่างของเด็กดังกล่าวแล้ว ล้วนมีอิทธิพล มีผลทำให้เด็กออกเที่ยวเตร่เร่ร่อนภายนอกบ้าน

ปลายปี 2527 กลุ่มผู้ปฏิบัติโครงการได้จัดกิจกรรมแก่เด็กและเยาวชนเร่ร่อนขึ้นในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2528 และต้นปี พ.ศ. 2528 จัดค่ายพักแรมให้แก่เด็กและเยาวชนเร่ร่อนขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนและเข้าใจการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม หลังจากนั้นได้มีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่างๆ ทำให้ได้แนวทางว่าสมควรจะมีศูนย์รับเด็กเข้ามาอยู่อาศัย ห้องสมุดเคลื่อนที่และการฝึกอาชีพให้เด็ก เป็นต้น ข้อเสนอเหล่านี้ก่อให้เกิดโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัด อย่างเป็นทางการขึ้น ซึ่งได้รับความสนับสนุนจากสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย ในปี 2528

เป้าหมายของโครงการ มีดังนี้

1. เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาหรือด้านไม่ให้อุบัติกระจายตัวออกไปอย่างหลากหลายมากชั้น
2. เพื่อให้เด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัดได้พบทางสำหรับตัวเองและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. เพื่อให้สังคมตระหนักและหันมาสนใจ มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในระยะยาว
4. เพื่อผลสรุปของการทำงานไปหาแนวทางในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การช่วยเหลือและเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัดได้มีโอกาสแสวงหา และเลือกทางออกที่เหมาะสมสำหรับชีวิตในปัจจุบันและอนาคตอย่างต่อเนื่อง และสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงมีตามมาตรฐานปฎิญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน

3. เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้สังคมรับรู้ ตระหนักในการที่จะเข้าร่วมมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เด็กและเยาวชนต่อไป

การจัดองค์การของหน่วยงาน¹ ระยะเริ่มต้นโครงการ (2528 - 2530) ได้มีการจัด แบ่งงานตามรูปแบบกิจกรรมที่ให้บริการตามความต้องการของกลุ่มเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ได้แก่ กิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมสุขภาพอนามัย กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมค่ายฝึกอบรม กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็ก โดยมีผู้ประสานงานดำเนินกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ร่วมกับทีมงานอาสาสมัคร ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการบริหารโครงการ ซึ่งได้รับการ สนับสนุนจากสภาเยาวชน

ต่อมาได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการตามรูปแบบกิจกรรมประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท เมื่อต้นปี 2530 และได้มีการจัดแบ่งงานภายในโครงการให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับ การส่งเสริม และพัฒนาเด็กและเยาวชนเร่ร่อนและหาทางออกที่เหมาะสมตามนโยบาย โดยแบ่ง ลักษณะงานออกดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน กิจกรรมที่ปฏิบัติคือ กิจกรรมทางการศึกษา กิจกรรมสุขภาพอนามัย กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ค่ายฝึกอบรม ทัศนศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็ก
2. งานส่งเสริมพัฒนาต่อเนื่อง ในเรื่องของครอบครัว การติดตามเยี่ยมเยียนเด็ก และครอบครัว และการส่งต่อเด็กในกรณีพิเศษ
3. งานส่งเสริมเผยแพร่ มีการจัดทำจุลสาร การเสวนาภายนอกและภายใน การ รณรงค์เผยแพร่ปัญหาของโครงการ ศูนย์ข้อมูล ประวัติรายการกรณีของเด็กที่ผ่านมาในโครงการ และศูนย์ข้อมูลทั่วไป
4. การพัฒนาดำเนินงาน แบ่งเป็นการติดต่อประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ การ ประชุมกรรมการบริหารโครงการ การประชุมเจ้าหน้าที่แต่ละเดือนและแต่ละฝ่าย การพัฒนา บุคลากรของโครงการ เช่น การสัมมนาหรือการอบรมพิเศษ การติดตามและประเมินผลโครง การในช่วง 3 เดือน 6 เดือนและ 2 ปี

กิจกรรมของหน่วยงาน สภาเยาวชนคาธอลิกมีกิจกรรมที่ปฏิบัติดังนี้

¹รายงานการสรุปการดำเนินงานโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจรจัด (อัครสำเนา)

1. กิจกรรมศูนย์เด็กเร่ร่อน ตั้งขึ้นเพื่อสนองความจำเป็นที่จะต้องมีที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับเด็ก ในระยะแรกได้เข้าอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น แถวบางรัก เป็นที่ตั้งศูนย์ชั่วคราว ต่อมา ย้ายไปอยู่ไปอยู่ที่จังหวัดนนทบุรีชื่อ "บ้านสายใย" โดยรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี เข้ามาพัก 7 คน และต้องเป็นเด็กที่ไม่ติดยาเสพติด ไม่เคยทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรง ทางโครงการได้ จัดหาบริการทางด้านปัจจัยสี่ และ เครื่องอุปโภคบริโภค สำหรับบริการเด็กในศูนย์และเด็กนอกศูนย์ ที่เข้ามาใช้บริการตามสมควร นอกจากนี้ศูนย์ยังทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเด็กกับทางบ้าน เด็กกับ อาสาสมัครและเด็กกับเด็ก ตลอดจนช่วยจัดหาผู้อุปการะหรือดำเนินการเพื่อพัฒนาสร้างโอกาสที่ดี ให้เด็กต่อไป
2. กิจกรรมการศึกษา มีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อจูงใจให้เด็กสนใจศึกษาค้นคว้า และ รู้จักใช้เวลาว่างไปในทางที่เหมาะสม โดยจัดให้มีห้องสมุดเคลื่อนที่ จัดให้มีกลุ่มที่เลี้ยงสอน หนังสือและจัดให้มีทัศนศึกษาในบางโอกาส
3. กิจกรรมด้านสุขภาพและโภชนาการ จัดให้เด็กได้รับการศึกษาด้านสุขภาพและโภชนาการ รวมทั้งปัญหาสุขภาพ เพื่อ让孩子รักษาตัวเองได้ จัดให้เด็กที่ป่วยได้รับการรักษาจัดให้มีการ ตรวจสุขภาพเด็ก จัดอาหารเสริมด้านโภชนาการแก่เด็ก
4. กิจกรรมค่าย จัดให้มีกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสสร้างเอกภาพภายใน กลุ่ม มีความเข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อไป อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาส ให้เด็กได้แสดงออกอันเป็นการพัฒนาศักยภาพทางความคิดและจิตใจ
5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เพื่อช่วยเหลือให้เด็กได้มีอาชีพอย่างเหมาะสม สามารถ เลี้ยงตนเองได้ ด้วยการส่งเด็กเข้าอบรมในหน่วยงานที่มีการจัดฝึกอบรมอาชีพอยู่แล้วบางกรณีอาจ จัดให้มีการฝึกอบรมเด็กเป็นเรื่อง ๆ ไป จัดให้มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนอาชีพเด็กและประสาน งานให้เด็กได้มีอาชีพสุจริต
6. กิจกรรมพิเศษ จัดให้มีกิจกรรมที่เป็นการเสริมเฉพาะด้าน เฉพาะกลุ่ม โดยเตรียม กลุ่มที่เลี้ยงอาสาสมัครจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการประสานงานระหว่าง เด็กเร่ร่อนกับเด็กที่มีโอกาส ดีกว่าในสังคม และส่งเสริมกิจกรรมทางด้านดนตรี ศิลปะ จิตรกรรมและอื่น ๆ ที่เด็กสนใจ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาวะการพัฒนาทางจิตใจและการแสดงออกของเด็ก

ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการ มีดังนี้

1. การกลับคืนสถาบันครอบครัว หมายถึงการที่เด็กกลับสู่วงจรชีวิตครอบครัวและดำเนินชีวิตได้ตามปกติเหมือนเด็กทั่วไป เด็กที่สามารถส่งคืนครอบครัวได้เป็นเด็กที่เข้ามาพักอาศัยในศูนย์ที่อยู่ในช่วงอายุ 7 ถึง 10 ปีมี 1 คน ช่วงอายุ 11 - 14 ปีมี 24 คน สำหรับช่วงเวลาของการเข้าร่วมโครงการนั้นพบว่าอยู่ระหว่าง 2 - 8 เดือน ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการส่งกลับสถาบันครอบครัวอยู่ที่เงื่อนไข ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งจากตัวเด็กเอง จากโครงการหรือจากผู้ปกครอง และเด็กบางคนออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนอีก เนื่องจากสภาพครอบครัวไม่พร้อมที่จะรับเด็ก ความไม่เข้าใจเด็กและวิธีการเลี้ยงดู ดังนั้นในระยะ 2 ปีแรก (2527 - 2529) ของโครงการจึงมีจำนวนเด็กที่มีการติดต่อครอบครัวและส่งกลับสถาบันครอบครัว 27 คน เป็นเด็กที่อยู่ในวงจรชีวิตครอบครัว 20 คน และเด็กที่อยู่นอกวงจรชีวิตครอบครัว (กลับออกมาเร่ร่อนหรือมาทางงานทำอีก) 7 คน

2. การพึ่งตนเองของเด็ก โครงการได้จัดหางานอาชีพให้เยาวชนทำ ส่วนหนึ่งจะไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านจิตใจของเยาวชนแต่มีบางส่วนพอใจที่จะประกอบอาชีพต่อไป แม้ว่าจะไม่มีรายได้ประจำ เช่นการขายหนังสือพิมพ์ การทำงานในร้านอาหาร หรือกระเป๋ารถ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เด็กมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพึ่งตนเอง ประกอบอาชีพที่อิสระสามารถเลี้ยงตนเองได้ เช่น การรวมกลุ่มกันหารายได้จากการเล่นละครคาชชาย หรือประกอบกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง วิธีการที่สนับสนุนมีทั้งเพื่อการสนับสนุนอาชีพโดยตรงและเพื่อเสริมสร้างชีวิตในกลุ่ม การเป็นผู้นำกลุ่มที่ดีหรือแม้แต่เพื่อเสริมสร้างการศึกษาเรียนรู้ การเปิดโลกทัศน์และการแสดงออกทางอารมณ์ สังคม โดยทางโครงการได้มีการวางเงื่อนไขอยู่บ้างเช่น ในเรื่องการสุจริตของเด็กร้อยเปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตามความพยายามที่ผ่านมาก็ยังไม่ประสบผลนัก ทั้งนี้ก็เพราะเหตุผลทั้งในแง่การจัดการของโครงการที่ยังทำงานไม่ครบวงจรและในแง่จากตัวเด็กเองซึ่งมีอุปสรรคที่ซับซ้อน

3. การได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองของเด็ก แนวคิดหลักในการทำงานกับเด็กเร่ร่อนของโครงการคือ การให้โอกาสเด็ก และในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา นอกจากปัจจัย 4 และบริการสุขภาพอนามัยแล้ว เด็กจะได้รับบริการดังนี้ คือ

3.1 ด้านการศึกษาเรียนรู้ ได้แก่การให้โอกาสในการเรียนฝึกฝน การอ่าน การเขียนหนังสือ การเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการได้เปิดโลกทัศน์และต่อการประกอบอาชีพสุจริตที่สามารถใช้เลี้ยงชีพได้ต่อไปด้วย

3.2 ด้านการแสดงออก ได้แก่การมีท่าทียอมรับและมีบทบาทกระตุ้นการแสดงออกต่าง ๆ ของเด็กไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อการระบายความเก็บกดภายในจิตใจ หรือเพื่อการสร้างสรรค์ใด ๆ ของเด็ก

3.3 ด้านสิทธิทางสังคม ได้แก่ การให้เด็กได้รู้สิทธิและหน้าที่ และได้รับการคุ้มครองสิทธิในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เช่น การทำบัตรประชาชน การติดตามผลคุ้มครองในกรณีที่ถูกตำรวจจับ เป็นต้น

4. ผลที่เด็กได้รับทางด้านจิตใจ ได้แก่ การที่เด็กมีความรู้สึกต่อชีวิตกลุ่ม และชีวิตครอบครัว เด็กไวใจผู้ปฏิบัติงานของโครงการ ซึ่งแตกต่างจากความรู้สึกที่เด็กมีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เด็กรู้สึกมีที่พึ่ง และรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงขึ้นและมีความหวัง

8.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ภาคหลวงพิทักษ์ โยธารักษ์¹ หัวหน้าหน่วยงานสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2531 มีรายละเอียดในเรื่องของบทบาท ปัญหา อุปสรรค และการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาสรุปได้ดังนี้

บทบาทในการดำเนินงาน

1. การวางแผนและกำหนดโครงการ ในการดำเนินงานของสภาเยาวชนคาทอลิกนั้น จะมีการสำรวจเด็กในพื้นที่ที่กำหนดโดยการพูดคุย หรือลงไปดำเนินชีวิตเป็นเด็กเร่ร่อนโดยการเลี้ยงชีพหรือดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับเด็กเร่ร่อน เช่น การกินอาหารจากถังขยะเช่นเดียวกับเด็กเร่ร่อน เป็นต้น ทางหน่วยงานไม่ใช้วิธีสำรวจว่ามีเด็กจำนวนกี่คน แต่จะลงไปเรียนรู้ปัญหาจากประสบการณ์ ซึ่งทำให้ทราบว่ามีจำนวนเด็กเร่ร่อนเป็นจำนวนมากแต่ไม่มีตัวเลขที่ชัดเจน แต่ประมาณได้ว่ามีเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานครประมาณ 8,000 - 8,500 คน สรุปแล้วในเรื่องนี้ มีการสำรวจจำนวนเด็กจากสภาพความเป็นจริง

¹สัมภาษณ์ ภาคหลวงพิทักษ์ โยธารักษ์, หัวหน้าหน่วยงานสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 3 พฤศจิกายน 2531.

2. การจัดสรรบุคลากรหรือการคัดเลือกบุคลากรในการทำงานของหน่วยงานนั้นจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เช่นมีการรับสมัครและมีผู้มาสมัครประมาณ 50 คน ทางหน่วยงานจะเลือกบุคลากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานระบุไว้ได้ 3 คนเท่านั้นคือคุณสมบัติของบุคลากรตามที่หน่วยงานต้องการนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจอะไรเป็นพิเศษว่า มีเหตุผลอย่างไรในการที่จะต้องการมาทำงานที่นี้ และทำการทดสอบเชิงจิตวิทยาในเรื่องของทัศนคติพอสมควรมีการประชุมกลุ่มและหยาบยกประเด็นมาอภิปรายเพื่อให้ทุกคนสรุปผลออกมาให้ได้ แล้วทำการสัมภาษณ์ทีละคน โดยคณะกรรมการของสภาเยาวชนคาทอลิก ซึ่งเรื่องที่ทางหน่วยงานมีกระบวนการหลายขั้นตอนในการคัดเลือกบุคลากรในการทำงานนี้มีผลทำให้บุคลากรผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานในหน่วยงานไม่มีปัญหาในเรื่องการลาออกของบุคลากร และในเรื่องการอบรมบุคลากรนั้นทางหน่วยงานจัดอบรมเองปีละ 2 ครั้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเสริมเทคนิคในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีสำนึกในการทำงานที่ดีขึ้น และทางหน่วยงานมีการส่งบุคลากรไปอบรมในเรื่องของการศึกษานอกระบบด้วย และการบริหารงานของหน่วยงานบุคลากรของหน่วยงานประกอบด้วยโครงการ ซึ่งมีเลขาธิการสภาเยาวชนฯ เป็นประธาน กลุ่มที่ปรึกษาโครงการและกลุ่มอาสาสมัครโครงการซึ่งปัจจุบันเป็นเจ้าของหน้าที่ของโครงการและอาสาสมัครบางเวลา โดยมีผู้ประสานงานโครงการในฐานะเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

3. งบประมาณในการดำเนินงานของโครงการฯ มีแหล่งที่มาจากองค์การการศึกษานานาชาติ เนเธอร์แลนด์ องค์การความเคลื่อนไหวของสตรีคาทอลิก ออสเตรเลีย และเงินบริจาคภายในประเทศ ซึ่งส่งฝากสำนักเลขาธิการสภาเยาวชนคาทอลิก เพื่อใช้ในการดำเนินการโดยตรง มิได้เกี่ยวข้องกับงบประมาณปกติของสภาเยาวชนฯ ปีแรกของโครงการ โครงการต้องมีการประเมินผลการดำเนินการอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับในการให้บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ภายใต้การควบคุมดูแลพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารโครงการและสภาเยาวชนฯ

4. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน มีการประสานงานกับทั้งภาครัฐ เอกชนและต่างประเทศอยู่ภายในประเทศมีการประสานงานกับภาครัฐ คือการประสานงานกับตำรวจท้องที่ต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักหน่วยงานและติดต่อในเรื่องของจำนวนเด็กเร่ร่อนว่ามีเท่าไร ในแต่ละพื้นที่ เพื่อที่ว่าในขณะที่หน่วยงานกำลังจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอยู่นั้นก็จะไม่ทำการกวาดจับ

เด็ก ในเรื่องนี้ก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจและสภาเยาวชนยังไปร่วมทางการศึกษาวิจัยในเรื่องปัญหาของเด็กเร่ร่อนเพื่อกำหนดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนที่ 5 และ 6 และมีการประสานความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ สำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์ที่ผู้ประสภภัยและผู้ลี้ภัย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานครและสมาคมวาย. เอ็ม. ซี. เอ และกรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น ในการติดต่อบริการงานกับภาคเอกชนนั้นก็เป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจและการถ่ายโอนงาน เช่น มีการตกลงกันว่าเรื่องนี้ทางหน่วยงานจะเป็นผู้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องที่ทางหน่วยงานถนัดไม่ก้ำก๋ายกัน และหน่วยงานก็พร้อมที่จะให้ข้อมูลแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการแก้ปัญหาของเด็กด้วยโอกาสเหล่านี้

5. การประชาสัมพันธ์ ทางสภาเยาวชนคาทอลิก มีการประชาสัมพันธ์เป็นเอกสาร เช่นทำแผ่นพับ หรือทางเอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ให้ทั้งภาครัฐ เอกชนบุคคลทั่วไป ทราบว่าทางหน่วยงานดำเนินการอย่างไร ช่วยเหลืออะไรบ้าง เพื่อให้เกิดการยอมรับ เพราะบางครั้งเกิดความเข้าใจว่าทางหน่วยงานมุ่งแต่ในทางเผยแพร่ศาสนาเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นความจริงและมีการณรงค์เผยแพร่ปัญหาเด็กเร่ร่อนและเผยแพร่งานของโครงการ โดยร่วมมือกับสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย คณะกรรมการยุติธรรมและสันติแห่งประเทศไทยและมูลนิธิโกลด์คิมทอง เป็นต้น

6. การติดตามผลและประเมินผล ทางสภาเยาวชนคาทอลิกจะไม่มีการประเมินผลงานเมื่อทำงานเสร็จแล้ว แต่จะเริ่มประเมินผลในการปฏิบัติงานพร้อม ๆ กันไป โดยจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ออกไปปฏิบัติงานในทุกวันคือในช่วงบ่ายเมื่อกลับมาจะต้องทำการสรุปผลการทำงานทุกวัน และทุกเดือนมีการประชุมร่วมกันทุกคนพร้อมทั้งมีการวางแผนงานที่จะปฏิบัติต่อไปด้วยเพราะการทำงานเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน เด็กพวกนี้จะมีพฤติกรรมที่เรียกว่า พฤติกรรมแฝงกับพฤติกรรมจริง ฉะนั้นจึงจะต้องมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน

7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานเป็นไปในเรื่องของการศึกษานอกระบบ แต่เป็นการผสมผสาน คือสร้างความคุ้นเคยกับเด็กในตอนแรก เมื่อเด็กคุ้นกับเจ้าหน้าที่แล้วก็ทำกิจกรรมทางการศึกษา เช่น สอนการอ่าน เขียน การตัด ทำเลขวิวชาศิลปะ เล่านิทานสลับ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย โดยจัดในพื้นที่เช่น วัดพระยूर สนามหลวง ตามใต้สะพานที่มีที่ว่างพอ ซึ่งในเรื่องนี้ก็มีเด็กบางคนมีพฤติกรรมที่ต้องการจะเข้ารับการศึกษาระบบ

อย่างจริงจัง ทางสภาเยาวชนคาทอลิกก็ส่งเข้าเรียนในระบบโรงเรียนปกติ แต่ก็เกิดปัญหา คือครูในโรงเรียนไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเข้าไปพบปะเพื่อติดตามพฤติกรรม ของเด็ก หรือเข้าไปพูดคุยกับเด็กในที่สุดก็เกิดความล้มเหลวคือเด็กหนีออกมาจากโรงเรียน แล้วก็กลับมา มีพฤติกรรมที่เหมือนเดิม เพราะความไม่เข้าใจของครูในโรงเรียนที่คิดว่าเด็กจะต้องเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ ไม่ยอมรับสภาพปัญหาของเด็ก เร่ร่อนจรจัดว่าจะต้องมีวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องอย่างไร

ทางสภาเยาวชนคาทอลิก มีบ้านที่อยู่ในซอยจรจัดสนทวงศ์ 89 คือเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่แล้วก็จะสังเกตเด็กและทำการคัดเลือกเด็กที่มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในระยะเวลา 1 - 3 เดือน โดยให้เด็กเข้าไปอยู่ในศูนย์หรือบ้านดังกล่าว แต่บางครั้งต้องรีบรับเด็กเข้าศูนย์ เพราะกำลังถูกตำรวจจับกุม เช่น ที่วงเวียนใหญ่ ขณะนี้ก็มีเด็กอยู่ที่ศูนย์จำนวน 6 คน และการนำเด็กเข้าไปอยู่ในศูนย์ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปรับพฤติกรรมของเด็กและจะมีการเวียนกัน เข้าไปอยู่ตลอดเวลาในระยะเวลา 3 เดือน คือเด็กคนใดที่มีพฤติกรรมดีขึ้นทางสภาเยาวชนคาทอลิกก็จะพยายามให้เด็กกลับเข้าไปอยู่กับครอบครัวปกติ แต่บางครั้งก็ไม่ได้ผลคือเด็กจะกลับออกไปเร่ร่อนอีกตามเดิม ไม่มีการฝึกอาชีพ แต่ถ้าเด็กคนใดต้องการเรียนรู้อาชีพใดเป็นพิเศษ ก็จะส่งเด็กไปฝึกฝน เพราะทางสภาเยาวชนคาทอลิกไม่สามารถจะจัดเรื่องการฝึกอาชีพได้เอง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก ดังที่กล่าวไว้ใน เรื่องของพฤติกรรมของเด็กที่มีทั้งพฤติกรรมแฝงและพฤติกรรมจริง ฉะนั้นในตอนแรกเจ้าหน้าที่จะต้องพบกับความไม่จริงใจ ของเด็กเพราะเกิดความไม่ไว้ใจใครง่าย ๆ ฉะนั้นเมื่อสร้างความคุ้นเคยจนเด็กไว้ใจแล้วเด็กจึงจะมีพฤติกรรมที่จริงใจกับเจ้าหน้าที่ โดยเด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาที่เห็นได้ชัดคือ การคิดยาเสพติด คมทินเนอร์ ก็แก้ไขโดยพาเด็กไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลและในเรื่องของพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ชอบขโมยของเป็นนิสัยโดยไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองทำผิด หรือมีความรู้สึกสำนึกผิด และเห็นว่า เหตุใดตนเองต้องมีความผิดในเรื่องทางเพศก็มีเด็กบางคนไปหลบนอนกับผู้ใหญ่ มีนิสัยถ้ามอง เพราะเด็กตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งทางสภาเยาวชนคาทอลิกก็พยายามสอนเรื่องเพศศึกษาให้ในเรื่องที่ถูกต้อง และยังสรุปปัญหาของเด็กได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1.1 เรื่องสุขภาพ คือเด็กไม่สนใจตัวเองว่าเหตุใดเมื่อเกิดการป่วยเจ็บไข้แล้ว จะต้องไปหาหมอเพื่อรักษา

1.2 ในเรื่องครอบครัวเด็กคือเริ่มแรก ๆ เจ้าหน้าที่จะตามไม่พบที่อยู่ของเด็ก เมื่อพบแล้วทางพ่อแม่ก็ไม่สนใจจะรับเด็กกลับก็มีเพราะสภาพทางครอบครัวมีปัญหา ทางเศรษฐกิจไม่สามารถจะเลี้ยงดูเด็กต่อไปได้ หรือเกิดความแตกแยกในครอบครัว

2. ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงาน ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานก็มีในเรื่องของการ ประเมินผล หรือการประชุมเพราะแต่เดิมทางสภาเยาวชนฯได้ ชี้อนักประเมินผลมาจากที่อื่นด้วย ก็เกิดการขัดแย้งกันขึ้น ซึ่งบางครั้งก็เกิดการไม่สามารถสะกดกันอารมณ์ไว้ไม่ได้ เช่น เรื่องการ ประเมินผลกรณีเด็กเร่ร่อน เรื่องการไปมาระหว่างบ้านหรือศูนย์ของหน่วยงาน ซึ่งนักประเมินผล จากภายนอกมองในเรื่องนี้ไปในทางลัทธิ การปฏิบัติงานไม่ได้ผล หรือในกรณีที่เด็กเร่ร่อน เหล่านี้มักจะมีความคิดที่เป็นไปในทางฝืน แต่นักประเมินผลเหล่านี้ก็มักจะไม่มีความเข้าใจเด็ก อย่างแท้จริง ไม่รู้ว่าจะต้องแก้ปัญหาอย่างไร

3. ปัญหาที่เกิดจากภายนอกหน่วยงาน ในเรื่องของการประสานงานนั้นไม่มี เพราะ ปัจจุบันได้ทำความเข้าใจกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและรัฐบาลเป็นอย่างดีแล้ว แต่ก็มีบ้างใน เรื่องของการทำงานระหว่างองค์กรเอกชนด้วยกันในเรื่องที่ทำงานช่วยเหลือเด็กกลุ่มเดียวกันก็มี บ้างที่เกิดกรณีการแย่งเด็กเพื่อทำกิจกรรมซึ่งทางหน่วยงานก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้เกิดกรณี เหล่านี้ และทางสภาเยาวชนฯก็พยายามที่จะใช้ระบบผู้ประสานงานที่ทำงาน อย่างฉับไว และให้สิทธิในการตัดสินใจเพื่อการทำงานที่ทันต่อเหตุการณ์และปัญหาที่สาธารณชนทั่วไปและชุมชน ของศูนย์ มีภาพพจน์ของเด็กเร่ร่อนในทางไม่ดี ได้แก่ การมองว่าเด็กเร่ร่อนเป็นตัวอันตราย เป็นเด็กเหลือขอ เป็นเด็กที่ตัดยากไม่สามารถช่วยอะไรได้แล้ว เป็นต้น หักคะแนนต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ส่งผลเสียต่อเด็กและต่อการทำงานกับเด็กเร่ร่อนของโครงการ กล่าวคือ เด็กเร่ร่อนเองก็รู้ ว่าถูกรังเกียจจากสังคม และเกิดความท้อแท้โครงการเองก็ประสบความลำบากในการเรียกร้อง ความสนใจ และการสนับสนุนด้านการทำงานเพื่อเด็กเร่ร่อนจากชุมชน สังคม นอกจากนั้นการมี กลุ่มบุคคล หรือบุคคลหาผลประโยชน์จากเด็กเร่ร่อน ได้แก่ การมีบุคคลเอาเด็กชายเร่ร่อนไป นอนด้วย เพื่อการระบายทางเพศ การมีกลุ่มบุคคลทำธุรกิจทางเพศกับเด็กเร่ร่อน โดยมีการจัด การในรูปแบบธุรกิจ การใช้แรงงานเด็กเร่ร่อน และตัดเสรีภาพในการแสวงหาความสุขส่วนตัว ของเด็ก การดึงเด็กเร่ร่อนเข้าร่วมแก๊งค์มิจฉาชีพ เช่น ให้เด็กชายยาเสพติด ขอบทานและ

ลักษณะ โยมย เป็นต้น

4. ปัญหาด้านบุคลากร ในด้านบุคลากรนี้จะมีปัญหาในเรื่องของความพลอดคภัย เพราะงานที่บุคลากรปฏิบัติอยู่นับว่า เป็นงานที่เสี่ยงกับความพลอดคภัย เช่น การถูกนักเลงตามพื้นที่ทำเรื่อง โคนชโยมยของจากกลุ่มเด็กเร่ร่อน หรือจากความไม่เข้าใจของหัวหน้าชุมชนว่าหน่วยงานของสภาเยาวชนคาธอลิก เข้าไปทำอะไร ช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอย่างไรบ้างจะนั้นสาเหตุเหล่านี้ทำให้บุคลากรเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ซึ่งทางสภาเยาวชนคาธอลิกก็แก้ไข โดยพาบุคลากรไปพักผ่อนบ้างตามโอกาสอันสมควร และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทั้งคนทำงานและกรรมการบริหารยังขาดความรู้ประสบการณ์และการจัดการที่เป็นประโยชน์แก่การทำงาน ในด้านความรู้และประสบการณ์ เช่น ด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ ฯลฯ และในระดับบริหาร มีการเปลี่ยนแปลงประธานกรรมการบริหาร และผู้ประสานงานของโครงการ ซึ่งทำให้ความต่อเนื่องของงานยังเป็นไปไม่คั่นัก ส่วนระดับผู้ปฏิบัติงาน คือการมีรูปแบบเป็นอาสาสมัครโครงการมีการเปลี่ยนและหมุนเวียน ซึ่งส่งผลต่อการทำงานที่ต่อเนื่อง หรืออยู่ในรูปแบบที่ต้องมีการเรียนรู้งานใหม่เสมอ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงและรวมไปถึงความไม่ชัดเจนในระบบงาน และความแตกต่างด้านแนวคิดในการทำงานด้วย

การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคความค้อยโอกาสทางการศึกษา

บาทหลวงพิทักษ์ หัวหน้าหน่วยงานสภาเยาวชนคาธอลิก ได้กล่าวโดยสรุปรวมว่าจะทำอะไรก็แล้วแต่ในสิ่งที่เราตั้งใจทำออกมาสมควรออกมาในเชิงที่เป็นแรงผลักดันสังคม ในวงกว้างที่จัดเป็นประเด็นออกมาให้เด่นชัดเพื่อมาสู่ภาคปฏิบัติหรือเป็นแรงผลักดันให้เกิดการร่วมมือในการทำงานกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาคความค้อยโอกาสทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนและบุคคลทั่วไปที่ต้องการจะศึกษาหรือทำการช่วยเหลือ

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการของสภาเยาวชนคาธอลิกแห่งประเทศไทย คือคุณวีระศักดิ์ บริบูรณ์สุข ผู้ซึ่งเคยเข้าไปคลุกคลีและดำเนินชีวิตแบบเด็กเร่ร่อนมาระยะหนึ่งเพื่อต้องการทราบสภาพและปัญหาของชีวิตเด็กเร่ร่อนอย่างแท้จริง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

การเริ่มต้นของการทำงานนั้นคุณวีระศักดิ์ กล่าวว่าได้ลงไปอยู่ในพื้นที่กับเด็กเร่ร่อนจริง ๆ กินของตามกองขยะ ฯลฯ แต่ไม่ได้มีพฤติกรรมในเรื่องของการชโยมยของเท่านั้น และ

เมื่อลงไปคลุกคลีกับเด็กเร่ร่อนก็พบกับปัญหาในเรื่องของพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนที่แสดงออก คือ การติดยาเสพติด คมแลคเกอร์เพื่อหลีกเลี่ยงความเหงาและคิดว่าสิ่งนี้เป็นความสุขมีโลกของเขาเอง มีอุดมคติที่แยกไปจากคนปกติทั่วไป ผู้ให้สัมภาษณ์จึงมองว่าเด็กกลุ่มนี้ไม่ใช่ ต้นตอของปัญหา แต่เป็นที่รองรับความแตกแยกของครอบครัว ความล้มเหลวของสังคม สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มนี้ก็คือจุดใหญ่พ่อแม่ทะเลาะกัน เศรษฐกิจฝืดเคือง เด็กก็ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของครอบครัว ในที่สุดเด็กต้องหนีออกมาจากบ้านออกมาเร่ร่อน จึงคิดว่าเด็กไม่ใช่ตัวปัญหา และเมื่อออกมาเร่ร่อนแล้วก็มักจะติดอยู่กับชีวิตที่ล่องลอยไปเรื่อย ๆ ไม่คิดจะกลับเข้าบ้าน และชีวิตเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่จะดำเนินไปถึงอายุประมาณ 18 ปี แล้วก็ดำเนินชีวิตต่อไปในรูปแบบของการเก็บเศษกระดาษขาย เพราะเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นนี้แล้ว การขอทานจะกระทำยากขึ้นกว่าตอนอายุน้อย

รูปแบบของการปฏิบัติงาน มีการลงภาคสนามเพื่อที่จะเข้าไปทำความรู้จักทำความเข้าใจ และสอนหนังสือให้โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ เน้นในเรื่องการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ส่งเสริมด้านโภชนาการพยายามให้เลิกยาเสพติด คมแลคเกอร์ มีการพาไปอยู่ค่ายหรือพาไปทัศนศึกษาบ้าง

ที่ศูนย์พัฒนาเด็กและเยาวชนนั้น เมื่อเด็กไปอยู่ที่นั่นแล้วถ้าเด็กคนใดที่มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ก็ให้กลับไปอยู่กับครอบครัวเดิม ถ้าเด็กยังไม่พบทางออกก็ให้อยู่ไปก่อนโดยที่ศูนย์นี้จะมีการจัดกิจกรรมมากขึ้นกว่าที่อยู่ตามพื้นที่ จะสอนให้เด็กรู้ทิศทางว่าควรจะไปทางใด (โครงการสานสายใย) โดยอาศัยหลักทางสังคมสงเคราะห์ ตามสถิติที่หน่วยงานเก็บไว้พบว่า ในปี 2529 และ 2530 เด็ก 27 คน กลับบ้านไปตามปกติ โดยกลับออกมาทำงานทำข้างนอก 7 คน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาจากตัวเด็ก แยกได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้
 - 1.1 ในเรื่องของทัศนคติของเด็กเร่ร่อนกับสังคมนั้น เมื่อเด็กติดยาเสพติดก็ทำให้โอกาสการพัฒนาตัวของเด็กเองน้อยลง
 - 1.2 ปัญหาจากตัวของเจ้าหน้าที่ที่จะเกิดภาวะที่เครียดกับภาวะของปัญหา
 - 1.3 บุคลากรของหน่วยงานยังไม่มีประสบการณ์ในบางเรื่อง เช่น ในเรื่องของจิตวิทยา เพราะบางคนที่จบการศึกษามาไม่ตรงกับสายงาน ก็แก้ไขโดยการประสานงานกับนักวิชาชีพที่มีประสบการณ์และศึกษามาโดยตรงเกี่ยวกับงานด้านนี้

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการ เมื่อเกิดโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนขึ้นมา ก็ไปขัดกับนโยบายของรัฐในการที่จะจัดปัญหาเด็กเร่ร่อนโดยแก้ปัญหา โดยการกวาดจับเด็กเข้าไปอยู่ในสถานแรกรับ แต่ปัจจุบันหน่วยงานก็มีการประสานงานกับภาครัฐบาล ทำให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือกันทำงานโดยไม่มีปัญหา

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษา

คิดว่ารัฐถ้าจะทำงานด้านนี้อย่างจริงจังจะได้ผลอย่างมากเช่น การจัดสัมมนาระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อมองปัญหาในเรื่องของเด็กเร่ร่อนนี้ให้ออกมาว่าจะต้องแก้ไขอย่างไร

สรุป หน่วยงานสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทยได้ตั้งขึ้นมาจากหน่วยงานของพระศาสนจักรที่สนใจจะแก้ปัญหาเด็กเร่ร่อน และยังมีกลุ่มนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความสนใจในปัญหา จึงเกิดการร่วมมือกันเพื่อให้การช่วยเหลือและเสริมสร้างเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจนจัดได้มีโอกาสแสวงหาและเลือกทางออกที่เหมาะสม และเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงมี ตามมาตรฐานปฏิญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน และในการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นก็จะมี การสำรวจเด็กในพื้นที่โดยการสร้างความคุ้นเคย หรือลงไปดำเนินชีวิตเป็นเด็กเร่ร่อนไม่ใช้การสำรวจแต่เป็นการลงไปเรียนรู้ด้วยตัวเองเพื่อที่จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง ซึ่งบุคลากรในการดำเนินงานนั้นทางหน่วยงานมีกฎเกณฑ์การเลือกสรรมาก เพราะจะได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีทั้งการสัมภาษณ์และทำการทดสอบเชิงจิตวิทยาและมีการอบรมบุคลากรและจัดส่งบุคลากรไปอบรมในงานที่เกี่ยวข้องปีละประมาณ 2 ครั้ง ในเรื่องทุนในการดำเนินงานนั้นก็ให้ทุนจากองค์กรต่างประเทศ ในประเทศและการรับบริจาค มีการประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน และมีการประชาสัมพันธ์ทั้งที่เป็นเอกสาร สิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ให้ทั้งภาครัฐ เอกชน บุคคลทั่วไป ทราบว่าทางหน่วยงานปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง

ปัญหาและอุปสรรคนั้น ในเรื่องของเด็กก็คือเจ้าหน้าที่จะต้องสร้างความคุ้นเคยกับเด็กให้ได้ เพราะถ้าทำไม่ได้เจ้าหน้าที่ก็ต้องพบกับความไม่จริงใจของเด็กหรือเรียกว่า พฤติกรรมแฝงคือความไม่จริงใจ และเด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาที่เห็นได้ชัดคือ การติดยาเสพติด คมทินเนอร์ ขอบขโมยของโดยไม่รู้ตัวว่าทำผิด มีปัญหาทางเพศ ส่วนปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานก็จะเป็นด้าน

การประเมินผล มีการขัดแย้งกันบ้างในเรื่องของอารมณ์ เพราะบางครั้งนักประเมินผลก็ไม่มี
ความเข้าใจเด็กเหล่านั้นอย่างแท้จริง ไม่รู้ว่าจะต้องแก้ปัญหาอย่างไร บัณฑิตภายนอกหน่วยงานก็มี
บ้างระหว่างเอกชนด้วยกันคือบางครั้งก็เกิดกรณีแย่งเด็กกันเพื่อทำกิจกรรม และในด้านปัญหาของ
บุคลากรก็คือขณะที่ปฏิบัติงานอยู่นั้นก็ถือว่างานที่ทำอยู่เป็นการเสี่ยงกับความปลอดภัย เช่น การถูก
ขโมยของจากเด็กเร่ร่อน การถูกนักเลงในพื้นที่หาเรื่อง หรือความไม่เข้าใจของหัวหน้าชุมชนซึ่ง
สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกิดความเครียดได้

การเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษานั้น เห็นว่าทุกสิ่งทุก
อย่างที่จะปฏิบัติ หรือจะทำอะไรให้เกิดประโยชน์ก็แล้วแต่ ควรจะออกมาในเชิงที่เป็นแรงผลักดัน
สังคมในวงกว้างที่จัดเป็นประเด็นออกมาให้เด่นชัดเพื่อมาสู่ภาคปฏิบัติ หรือเป็นแรงผลักดันให้เกิด
การร่วมมือในการทำงานกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษา ไม่
ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนและบุคคลทั่วไปที่ต้องการจะศึกษาหรือทำการช่วยเหลือ

9. มูลนิธิโกมล คีมทอง¹

9.1 ข้อมูลจากเอกสาร โครงการปันรักเพื่อเด็กเร่ร่อนของกลุ่มเกือกกุล

โดยทางกลุ่มได้พิจารณาเห็นว่าผลของการพัฒนาประเทศนำมาซึ่งการแข่งขัน การ
เอารัดเอาเปรียบกันปัญหาความยากจนแพร่กระจายไปทั่วเนื่องจากสภาพความต้อยเครียดต่อสภาวะ
เศรษฐกิจที่มีบริษัทรุนแรงในปัจจุบันทำให้สภาพชีวิตอยู่ในครอบครัวเกิดความขัดแย้งและมีความ
แตกร้างสูง และมีแนวโน้มที่จะทำให้จำนวนเด็กหนีจากบ้านเที่ยวเร่ร่อนเพิ่มมากขึ้นด้วยรวมทั้ง
สภาวะแวดล้อมด้านอื่น ๆ เช่น ทางผู้ปกครอง ก็มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนเร่ร่อนเพิ่มมากขึ้น
จึงได้เกิดการรวมพลังรวมกลุ่มของนิสิต นักศึกษาที่สนใจในสภาพสังคมที่เป็นปัญหาจึงทำการศึกษา
สภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนเร่ร่อนโดยนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครเหล่านี้มีการรวมกลุ่มแบบ
อรูปนัย และได้ร่วมกันพูดคุยปรึกษาหารือจัด "นันทนาการสำหรับเด็กเร่ร่อน" ชั้นที่ห้องสนามหลวง
เมื่อกลางปี 2526 เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้ใช้
เวลาจัดให้เป็นประโยชน์และต่อมาจึงได้จัดทำเป็น "โครงการปันรักเพื่อเด็กเร่ร่อน" ขึ้นโดยมี
วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานดังนี้

¹โครงการปันรักของกลุ่มเกือกกุล ดำเนินการในช่วงปี 2528 - 2530 ปัจจุบันได้
เปลี่ยนเป็นโครงการหมู่บ้านเด็กสัจจวิปี 2531 (อัครสำเนา).

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

1. เพื่อให้เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น มีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจมองโลกในแง่ดี เข้าใจชีวิตและหน้าที่ของตนเอง โดยให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือในเรื่องสุขภาพ อนามัย การให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาให้เด็ก การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่

2. เพื่อให้เด็กค้นพบคุณค่าในตัวเอง เกิดความเชื่อมั่น รู้ถึงความชอบ ความถนัดในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถแสดงออกได้อย่างมีความสุขพร้อมทั้งสามารถพัฒนาต่อไป จนนำไปประกอบอาชีพได้ โดยการจัดกิจกรรมการแสดงออกในหลายรูปแบบ จัดให้มีการฝึกทักษะงานฝีมือ งานแสดงความสามารถต่าง ๆ โดยการให้ความรู้และได้ปฏิบัติงานอาชีพต่าง ๆ ที่หลากหลาย

3. เพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้จักปรับปรุงและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ให้ทางเลือกกับการดำเนินชีวิตมากขึ้น โดยสามารถหาเลี้ยงชีพอันสุจริตได้ด้วยตนเอง สามารถมีเงินเก็บออมและใช้จ่ายอย่างประหยัดและเกิดจิตสำนึกที่มีความรู้สึกผูกพัน กลับคืนสู่บ้าน สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลครอบครัวตนเองต่อไปได้

การจัดองค์กร กลุ่มเกื้อกูลได้มีการจัดแบ่งงานภายในองค์กรอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ลักษณะองค์การเป็น Project Organization โดยจัดแบ่งเป็น 4 งาน มีผู้ประสานงานกลุ่มและมีที่ปรึกษากลุ่มร่วมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงาน

กลุ่มได้จัดแบ่งการให้บริการเด็กและเยาวชนเร่ร่อนออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมนันทนาการที่สนามหลวง และการให้ความรู้ยามค่ำคืนแก่เด็ก และเยาวชนเร่ร่อนที่ธรรมศาสตร์ (2526 - 2528) โดยกลุ่มอาสาสมัครที่สนใจอยากใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จึงได้จัดกิจกรรมนันทนาการให้ความรู้แก่เด็กเร่ร่อนที่สนามหลวง ในวันหยุด โดยการปูเสื่อจัดทำอุปกรณ์การเรียน การเล่น ศิลปะ กีฬา หนังสือนิทาน สีเทียน ดินสอสี เศษกระดาษ ให้เด็กได้ร่วมกลุ่มกันเล่น และเรียนรู้ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ได้เข้าถึงตัวเด็กพูดคุยศึกษาปัญหาของเด็กเร่ร่อนเป็นระยะ ๆ และต่อมาจึงได้จัดกิจกรรมค่าย การสอนหนังสือแก่เด็กเร่ร่อนในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะช่วยเวลา 07.00 น.-20.00น. ทุกวัน จันทร์ - ศุกร์

2. โครงการปันรักเพื่อเด็กเร่ร่อน (2529 - 2530) ระยะแรกทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนให้ใช้สถานที่ของมูลนิธิเด็กในการดำเนินจัดทำ "บ้านปันรัก" โดยรับเด็กเร่ร่อนจากกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนที่ธรรมศาสตร์ และจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่สนามหลวง เข้าสู่โครงการปันรัก ทำให้เด็กเร่ร่อนประมาณ 20 กว่าคน ได้มีที่พักอาศัย ได้รับความรัก ความอบอุ่น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับอาสาสมัคร ที่บ้านปันรัก เด็กจะได้รับการศึกษาการสอนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้ การจัดทัศนศึกษา ออกค่าย และจัดกิจกรรมสันทนาการภายในชั้น ทางกลุ่มยังร่วมมือกับทางวัดเพื่อส่งเสริมศีลธรรมในตัวเด็ก และพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวของตน ตลอดจนจัดให้มีการอาชีพขั้นพื้นฐาน ประเภทงานไม้ งานฝีมือ (เย็บผ้า การทำ/ซ่อมแซมเครื่องหนัง) และงานเกษตร (เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์) โดยในอนาคตมีการเตรียมสถานฝึกอาชีพและความเป็นอยู่บริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร

3. โครงการหมู่บ้านเด็กสัญจร (2531 - 2533) เป็นช่วงของการดำเนินงานที่ต่อเนื่องมาจากช่วงที่ 2 แต่ยุติโครงการปันรักเปลี่ยนมาเป็นโครงการหมู่บ้านเด็กสัญจร โดยเน้นวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมและใช้สถานที่ในเขตตำบลองค์รักษ์ อำเภองค์รักษ์ จังหวัดนครนายก (ครองรังสีต 15) ซึ่งมูลนิธิเสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป มอบให้เป็นที่จัดทำกิจกรรม และโครงการหมู่บ้านเด็กสัญจรขึ้น เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเด็กเร่ร่อนกลุ่มเดิมสำหรับกิจกรรมและบริการที่จัดให้เป็น 3 ส่วนใหญ่ ดังนี้

3.1 ด้านการศึกษา แบ่งการสอนเด็กเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังไม่เคยเรียนกับกลุ่มที่เคยเรียนมาแล้ว และการสอนแบ่งเป็นด้านวิชาการ และวิชาชีพเช่น งานซ่อมจักรยาน เย็บจักร, งานไม้, ศิลปะดนตรี, งานจักสาน และทัศนศึกษา

3.2 ด้านการพึ่งตนเอง ได้แก่ การเกษตรกรรมซึ่งสมาชิกทุกคนที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านเด็กสัญจรจะต้องทำร่วมกัน มีดังนี้ การปลูกผัก การทำสวนไม้ผล การทำสวนสมุนไพร เลี้ยงปลา การเลี้ยงเบ็ด การเลี้ยงไก่ การทำเกษตรกรรมนี้ จะใช้วิธีการให้เป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุดโดยไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ทั้งสิ้นและใช้เทคโนโลยีที่เกินความจำเป็นไป

3.3 ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เน้นในเรื่องครอบครัว โรงเรียน ชุมชน คือ ทุกคนต้องมีบ้านและช่วยกันดูแลรักษาบ้าน และมีการจัดด้านการเรียนการสอนทางวิชาการ และด้านพื้นฐานอาชีพ ซึ่งจะหมุนเวียนในแต่ละบ้านแต่ละวัน ส่วนเรื่องชุมชนนั้น ทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันด้าน

การเกษตรกรรมทุกวันทั้งช่วงเช้าและเย็น จะมีวันหยุดพักผ่อนสองวัน มีกิจกรรมการเล่นของเด็ก คนตรี และภาพยนตร์จากวีดีโอเทป จะมีการประชุมร่วมกันทุกคนเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาเสนอแนวทางแก้ไขและยึดถือกับความก้าวหน้ากับงานที่ดำเนินไปแล้ว จะมีการประชุมเจ้าหน้าที่วิเคราะห์และประเมินการจัดทำโครงการนี้อย่างสม่ำเสมอทั้งจัดศึกษา เพื่อให้งานพัฒนาขึ้นด้วย จะมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงาน เช่น การตรวจรักษาสุขภาพ การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้และอื่น ๆ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่ม

1. เด็กเร่ร่อนเป็นผลทางตรงที่จะได้รับการศึกษาอบรมด้านต่าง ๆ ให้มีความรู้ความสามารถ ช่วยตนเองได้และได้รับการบำบัดรักษาตรวจสุขภาพอนามัยและสามารถเชื่อมโยงกลับคืนสู่ครอบครัวได้
2. สังคมทั่วไปจะได้รับรู้ความเป็นจริงของปัญหาเด็กเร่ร่อน รวมทั้งการร่วมกันป้องกันและแก้ไขให้ลุล่วงไป
3. สามารถจะเป็นรูปธรรมการแก้ปัญหาสำหรับเด็กเร่ร่อนเพื่อถ่ายทอดการศึกษารูปแบบในอนาคตเพื่อเด็กเร่ร่อนกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

9.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ คุณสันทนา ธรรมสโรจน์ หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 มีรายละเอียดในเรื่องของบทบาทการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษา สรุปได้ดังนี้

บทบาทของหน่วยงาน

1. ด้านการวางแผนและกำหนดโครงการ ในระยะแรกก่อนการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือกลุ่มเด็กเร่ร่อนนั้นก็เริ่มเข้าไปคลุกคลีกับเด็กก็พบว่า เด็กชอบวิถีชีวิตแบบของเขาทางหน่วยงานเห็นว่าน่าจะทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กกลุ่มนี้บ้าง ก่อนที่จะดำเนินงานก็จะสำรวจว่ามีเด็กเหล่านี้อยู่ที่ไหนบ้าง และเข้าไปสร้างความคุ้นเคยโดยการจัดกิจกรรมในพื้นที่พระโขนง ลาดพร้าว สนามหลวง อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแหล่งที่มีเด็กเร่ร่อนอยู่เป็นจำนวนมาก และก่อนที่จะทำงานก็จะวางแผนไว้แล้วว่าจะทำอะไรบ้าง ซึ่งปัจจุบันก็มีโครงการบ้านเปิดใหม่อยู่ที่สำโรง

¹สัมภาษณ์ สันทนา ธรรมสโรจน์, หัวหน้าหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการ, 18 พฤศจิกายน 2531.

2. ด้านบุคลากรที่ดำเนินงานก็ใช้บุคลากรที่ดำเนินงานโดยทำการคัดเลือก ทัศนคติ ความสามารถและให้ฝึกทดลองงานโดยทุกคนต้องลงภาคสนาม การรับบุคลากรเข้าทำงานจะไม่ดูวุฒิ แต่ดูที่ความสามารถในการเข้ากับเด็กได้ และมีการส่งบุคลากรไปอบรมดูงาน เช่น ไปดูงานที่หมู่บ้านเด็ก

3. ทุนในการดำเนินงาน ทางหน่วยงานไม่มีการหาทุน เพราะโครงการที่ทำอยู่จะเน้นภาคปฏิบัติจึงไม่มีเวลาที่ทำกรหาทุน แต่ก็มีขอสินเชื่อมวชนมา และตั้งกองบริจาค เพราะโครงการที่ทำอยู่นั้นได้รับทุนจากต่างประเทศมาตั้งแต่ปี 2529 และงบประมาณส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์ (สาขาประเทศไทย) และการรับบริจาคเอง ส่วนหนึ่ง ทางการได้รับการสนับสนุนที่ดินจากมูลนิธิเสฐียรโกเศศ และนาคะประทีปด้วย ซึ่งทางกลุ่มได้พยายามอย่างยิ่งที่จะจัดทำงบประมาณ ให้เพียงพอกับการจัดทำโครงการ เพื่อเด็กและเยาวชนเร่ร่อนจะได้รับบริการที่ต่อเนื่องอย่างเหมาะสมพอเพียง

4. การประสานงาน การประสานงานระหว่างเอกชนด้วยกันนั้นไม่มีปัญหา เพราะมีการช่วยเหลือระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา แต่การประสานงานระหว่างเอกชนกับรัฐ มีปัญหามาก เพราะรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหน่วยงานมากเกินไป

5. การประชาสัมพันธ์ ทางหน่วยงานเริ่มมาเร่งการประชาสัมพันธ์เมื่อปี 2530 โดยการเขียนลงตีพิมพ์ในสื่อมวลชนทางหนังสือพิมพ์ เพื่อให้คนทั่วไปรู้จักมูลนิธิ

6. การติดตามผลและประเมินผลในการทำงานนั้นจะมีการปรึกษากันในเรื่องของงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วในเรื่องของผลดีผลเสียในการแก้ไข้ปัญหา การประเมินผลบุคลากรว่าจะจะไป ในทิศทางที่ทางมูลนิธิวางไว้หรือไม่ ในเดือนหนึ่งก็จะมีประชุมในเรื่องของโครงการทั้งหมดว่าทำไปแล้วมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง ในเวลา 3 เดือนจะสรุปอีกครั้งและ 6 เดือนก็ประชุมสรุปอีกครั้ง

7. รูปแบบการให้การศึกษาทางมูลนิธิคือการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นการแก้้ปัญหาชีวิตเด็กทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป้าหมายคือจะทำอย่างไรที่จะทำให้เด็กผูกพันกับ เจ้าหน้าที่ ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีอนาคต โดยในด้านการจัดการศึกษานั้น จะสอนทางด้านวิชาการและวิชาชีพเพื่อให้มีความรู้ความสามารถช่วยตนเองได้ มุ่งเน้นเปิดโลกทัศน์ด้านการเรียนรู้แก่เด็ก ด้วยสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการพาออกไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็ก เห็นว่าถ้าจะนำเด็กเข้าโรงเรียนในระบบอีก เด็กคงปฏิเสธ เพราะเด็กเร่ร่อนมีความคิดหวังจากโรงเรียนมาแล้ว ถ้าเป็นโรงเรียนที่มีรูปแบบบังคับ มีระเบียบ กฎเกณฑ์ เด็กเหล่านี้คงรับไม่ได้ และปัญหาในตัวเด็กที่เร่ร่อนอยู่ในเมืองมักจะไม่มียุติโทษอะไร เพราะเด็กเหล่านี้จะอยู่ในแหล่งของเขา ปัญหาที่คือการที่นำเด็กที่สังเกตพฤติกรรมแล้วว่า ทำตัวค่อนข้างดีไปไว้ที่บ้านผู้จร จังหวัดนครนายกซึ่งก็มีปัญหาคือเด็กเหล่านี้ติดความเป็นเมืองพยายามหนีออกมาอีกหรือไม่ก็เข้าไปก่อความวุ่นวายไม่เชื่อฟัง และในบางกรณีมีพ่อแม่มาตามให้กลับไปอยู่บ้านตามเดิม

2. ปัญหาที่เกิดภายนอกหน่วยงาน ทางหน่วยงานไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายรัฐ คือเมื่อเวลาทางหน่วยงานส่งเจ้าหน้าที่ออกพื้นที่เพื่อไปจัดกิจกรรมให้กับเด็กเร่ร่อน ก็จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาจับกุมตัวเด็กไป (จากกรมตำรวจ) เมื่อเด็กถูกส่งเข้าสถานสงเคราะห์แล้วก็ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ เข้าไปเยี่ยม ซึ่งการเข้าเยี่ยมเด็กนั้นต้องมีขั้นตอนขออนุญาตมากมายคือต้องทำหนังสือถึงอธิบดี กรมประชาสงเคราะห์ในข้อนี้เห็นว่าควรแก้ไขที่กฎหมายให้ผ่อนผันบ้าง และในเรื่องของปัญหาการยอมรับของชุมชนนั้น มีปัญหาคือชุมชนไม่ค่อยยอมรับในการทำงานของหน่วยงาน เพราะเกรงว่าเด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะไปทำความเสียหาย หรือชโมยของ จึงไม่ค่อยมีการเอื้อเฟื้อในเรื่องสถานที่ในการทำกิจกรรมของหน่วยงานเท่าใดนัก

3. ปัญหาที่เกิดภายในหน่วยงานก็คือทางหน่วยงานยังใช้ข้อมูลนิติ โทมอลคิมทองเพราะไม่ได้เป็นเจ้าของของมูลนิธิเอง ซึ่งทางกลุ่มผู้ทำงานก็พยายามที่จะทำให้ถูกต้อง แต่ก็ติดขัดในเรื่องของการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิคือต้องใช้จ่ายเงินจำนวน 200,000 บาท จึงจะตั้งเป็นมูลนิธิได้

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการในการดำเนินงานก็คือขาดเงินทุนและสถานที่ที่เป็นของกลุ่มผู้ทำงานเอง

5. ปัญหาด้านบุคลากร คือขาดบุคลากรที่จะทำงานอย่างจริงจังและทุ่มเทโดยที่บางคนอยู่กับเด็กจริง แต่ไม่มีบทบาทอะไรเลย ซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในเรื่องของจิตวิทยาเด็กและด้านการสังคมสงเคราะห์และเชิงสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะในส่วนของการทำงานร่วมกับครอบครัวเด็กที่ต้องอาศัยคนทำงานที่เชี่ยวชาญในเรื่องนี้โดยตรง

การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำอโอกาสทางการศึกษา

ในเรื่องการของการร่วมมือกันทั้งรัฐและเอกชนควรมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาความค้ำอโอกาสทางการศึกษาโดยเฉพาะรัฐควรมีเงินสนับสนุนให้หน่วยงานของเอกชนที่ช่วยเหลือเด็กค้ำอโอกาสทางการศึกษาในการดำเนินงาน หน่วยงานเอกชนก็จะมีขวัญและกำลังใจ โดยเฉพาะในเรื่องของการฝึกอบรมบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือจะช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์การจัดสถานที่สัมมนาทางวิชาการเพราะหน่วยงานของเอกชนมีการทำงานที่คล่องตัวอยู่แล้วแต่รัฐจะมีปัญหาในการทำงานเรื่องของระบบ ฉะนั้นรัฐควรช่วยเหลือฝ่ายเอกชนบ้าง และควรมองการไกล เพราะเด็กค้ำอโอกาสทางการศึกษาอย่างลูกกรรมกรก่อสร้าง รัฐก็ยังไม่สามารถที่จะช่วยอะไรได้ หรือถ้ารัฐไม่สามารถบริการทางการศึกษาได้ทั่วถึงให้แก่เด็กค้ำอโอกาสทางการศึกษาบางกลุ่มได้ รัฐก็ควรเอื้อให้ตัวเด็กเหล่านี้ได้มีอาชีพหรือทำงานตามที่เขานัก

สรุปหน่วยงานเอกชนคือ มูลนิธิโกมล คีมทอง หรือโครงการปันรักเพื่อเด็กเร่ร่อนของกลุ่มเกอกลนั้น เกิดขึ้นจากการรวมพลังของกลุ่มนิสิตที่สนใจในสภาพสังคมที่เป็นปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้รับความอบอุ่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ โดยให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือในเรื่องสุขภาพ อนามัย ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาของเด็ก มีการฝึกอาชีพให้เด็กเพื่อสามารถออกไปเลี้ยงตัวได้โดยมีโครงการต่าง ๆ คือ โครงการปันรักเพื่อเด็กเร่ร่อน โครงการหมู่บ้านสัญจร โดยในการเริ่มดำเนินงานก็เข้าไปคลุกคลีกับเด็กเร่ร่อน โครงการหมู่บ้านสัญจร โดยในการเริ่มดำเนินงานก็เข้าไปคลุกคลีกับเด็กเร่ร่อน และสร้างความคุ้นเคย และมีบุคลากรในการทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ที่ต้องทำงานภาคสนามทุกคน จะต้องมีความสามารถในการเข้ากับเด็กได้ในด้านเงินทุนดำเนินงานก็เป็นการช่วยเหลือ จากองค์กรต่างประเทศและทางหน่วยงานไม่มีการหาทุน เพราะขาดบุคลากรในฝ่ายหาทุนนอกจากการบริจาคเล็ก ๆ น้อย ๆ มีการประสานงานกับหน่วยงานเอกชนด้วยกัน แต่กับภาครัฐมีไม่มากนัก ส่วนการติดตามผลและประเมินผลก็ปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา และรูปแบบในการให้การศึกษา ก็เป็นการออกไปจัดกิจกรรมตามพื้นที่ที่มีเด็กเร่ร่อนอยู่ โดยให้ความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงตัวเองได้

สรุปในเรื่องปัญหาและอุปสรรคของมูลนิธิโกมล คีมทอง ก็คือเมื่อนำเด็กไปไว้ที่บ้านสัญจร ที่จังหวัดนครนายกแล้ว ก็มีปัญหาคือ เด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะคิดความเป็นเมืองก็พยายามหนีออกมาหรือเข้าไปก่อความวุ่นวายไม่เชื่อฟัง ส่วนปัญหาที่เกิดภายนอกหน่วยงานก็คือ ปัญหาที่ทาง

หน่วยงานไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายรัฐ เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ออกไปทำกิจกรรม เด็กก็จะถูกจับไปโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉะนั้นการที่จะเข้าไปติดต่อกับเด็กที่ถูกจับไปก็มีขั้นตอนและการขออนุญาตที่จะเข้าพบเด็กยาก และยังมีในเรื่องของชุมชนไม่ค่อยยอมรับในการทำงานของหน่วยงานไม่ค่อยเอื้อเพื่อสถานที่ในการทำกิจกรรม เพราะกลัวว่าเด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะไปทำความเสียหายหรือขโมยของ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการก็คือ ขาดเงินทุนและสถานที่ในการทำงาน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความตั้งใจจริงในการทำงาน จึงทำให้ไม่เข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง

ในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษานั้น ทางหน่วยงานเห็นว่าทั้งภาครัฐและเอกชนควรจะร่วมมือกันในการทำงาน โดยเฉพาะรัฐควรสนับสนุนในด้านเงินทุนบ้างให้กับฝ่ายเอกชนในการดำเนินงานเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ โดยเฉพาะในเรื่องของการฝึกอบรมบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือจะช่วยเหลือเป็นวัสดุอุปกรณ์ก็ได้ หรือรัฐควรจะเอื้อให้เด็กค้ำอภัยโอกาสทางการศึกษาได้มีอาชีพหรือทำงานตามที่เขานัก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคข้อมูลจากการสำรวจ
 ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม
 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน โดยจะเสนอเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการดำเนินงาน
 ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ในการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาสทาง
 การศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความคิดเห็นของ
 เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน

เพื่อความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจึงขอเสนอการ
 แปลความค่าเฉลี่ย โดยผู้ศึกษาได้จำกัดขอบเขตความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2,
 1 ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วย
 น้อยที่สุด ตามลำดับ และแปลความค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.20 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.40 - 4.19	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.60 - 3.39	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.80 - 2.59	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.79	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน

ตารางที่ 4 สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพทั่วไป	จำนวนเจ้าหน้าที่ หน่วยงานรัฐบาล	ร้อยละ	จำนวนเจ้าหน้าที่ หน่วยงานเอกชน	ร้อยละ
1. เพศ ชาย	6	24.00	23	29.88
หญิง	19	76.00	54	70.12
2. อายุ				
ต่ำกว่า 25 ปี	-	-	24	31.17
25 - 35 ปี	9	36.00	25	58.44
35 - 45 ปี	8	32.00	6	7.79
45 - 55 ปี	5	20.00	2	2.60
55 ปีขึ้นไป	3	12.00	-	-
3. วุฒิทางการศึกษา				
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	-	-	1	1.29
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	1	4.00	29	37.67
อนุปริญญา	1	4.00	24	31.16
ปริญญาตรี	20	80.00	23	29.88
ปริญญาโท	3	12.00	-	-
สูงกว่าปริญญาโท	-	-	-	-
4. ประสบการณ์ในการทำงาน				
ต่ำกว่า 1 ปี	-	-	15	19.48
1 - 5 ปี	4	16.00	44	57.14
5 - 10 ปี	9	36.00	16	20.78
10 - 20 ปี	6	24.00	1	1.30
20 ปีขึ้นไป	6	24.00	1	1.30

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวนเจ้าหน้าที่ หน่วยงานรัฐบาล	ร้อยละ	จำนวนเจ้าหน้าที่ หน่วยงานเอกชน	ร้อยละ
5. สถานภาพการทำงาน				
ลูกจ้างชั่วคราว	-	-	2	2.60
เจ้าหน้าที่ประจำ	25	100.00	64	83.11
อาสาสมัคร	-	-	11	14.29
6. การได้รับการศึกษาอบรมด้านการ ให้ความช่วยเหลือเด็ก				
เคย	6	24.00	43	55.84
ไม่เคย	19	76.00	34	44.16

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน

สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลเป็นชายร้อยละ 24 เป็นหญิงร้อยละ 76 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนเป็นชายร้อยละ 29.88 เป็นหญิงร้อยละ 70.12 ซึ่งทั้งสองหน่วยงานนี้จะมีจำนวนเจ้าหน้าที่หญิงมากกว่าชาย

เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐบาลที่มีอายุระหว่าง 25 - 35 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 36 อายุระหว่าง 35 - 45 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 32 อายุระหว่าง 45 - 55 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 20 อายุ 55 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12 สรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลส่วนมากจะมีอายุระหว่าง 25 - 45 ปี ส่วนอายุต่ำกว่า 25 ปีจะไม่มีเลย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 31.17 อายุระหว่าง 25 - 35 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 58.44 อายุระหว่าง 35 - 45 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 7.79 อายุระหว่าง 45 - 55 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.6 ส่วนอายุ 55 ปีขึ้นไปไม่มีเลย สรุปได้ว่าส่วนมากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนจะมีอายุต่ำกว่า 25 ปี ถึง 35 ปี ถ้าเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนส่วนมากจะมีอายุน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาล

ในเรื่องของการได้รับการศึกษาสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลมีจำนวนร้อยละ 80 ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีจำนวนร้อยละ 12 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนมีจำนวนร้อยละ 37.67, 31.16 และ 29.88 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรีตามลำดับ สรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ของหน่วยงานรัฐบาลจบการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ส่วนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญาและปริญญาตรี

เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาช่วยเหลือเด็กมาแล้ว ส่วนมากจะมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 36 ส่วนเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานแล้วระหว่าง 1 - 5 ปี ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 57.14

ในเรื่องสถานภาพของการทำงานสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ แต่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนมีจำนวนร้อยละ 83.11 เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ ส่วนที่เหลือเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครและลูกจ้างชั่วคราวคิดเป็นร้อยละ 14.27 และ 2.60

ในเรื่องของการได้รับการอบรมการให้ความช่วยเหลือเด็กสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลมีเพียงจำนวนร้อยละ 24 เท่านั้นที่เคยได้รับการอบรมด้านการช่วยเหลือเด็ก และจำนวนร้อยละ 76 ไม่เคยได้รับการอบรม ส่วนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนมีจำนวนร้อยละ 55.84 เคยเข้ารับการอบรมด้านการช่วยเหลือเด็ก และจำนวนร้อยละ 44.16 ไม่เคยได้รับการอบรมเลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษา ของเด็กในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ กองการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษาได้ดี	4.19	1.27	มาก
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.94	0.68	มาก
3. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงาน	3.69	0.87	มาก
4. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินงานโครงการ	3.81	0.66	มาก
5. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่	3.50	0.63	มาก
6. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจสภาพ ปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็ก เพื่อกำหนดโครงการ	3.50	1.15	มาก
7. กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานของท่านจัดให้แก่เด็กกลุ่มค้ำโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม	3.87	0.61	มาก

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
8. หน่วยงานของท่านมีการบริหารงานที่ดี	3.68	0.79	มาก
9. การประสานงานของหน่วยงานของท่าน กับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	3.53	0.52	มาก
10. หน่วยงานของท่านประสบผลสำเร็จในการ จัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กค้อย โอกาสทางการศึกษา	3.81	0.83	มาก
11. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตรงตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบอยู่	3.13	0.89	ปานกลาง
12. ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี	3.06	1.12	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	2.75	0.93	ปานกลาง
14. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณเพียงพอในการ ดำเนินงาน	3.06	0.77	ปานกลาง
15. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	3.38	0.72	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กองการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด สรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลที่ทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัดมีความเห็นด้วยในเรื่องของการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับความเห็นด้วยอย่างมาก ในเรื่องของโครงการที่รับผิดชอบสามารถแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี ทราบจุมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน บุคลากรในหน่วยงานมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ มีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานมีการสำรวจสภาพ ปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็ก เพื่อกำหนดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานจัดให้แก่เด็ก กลุ่มค้อยโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม หน่วยงาน มีการบริหารงานที่ดี การประสานงานของหน่วยงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี หน่วยงานประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา และมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางในเรื่องของการได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตรงตามกิจกรรมที่รับผิดชอบอยู่ การดำเนินงานตามกิจกรรมที่รับผิดชอบอยู่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน หน่วยงานมีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน หน่วยงานมีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น เกี่ยวกับบทบาท
การดำเนินงานในการแก้ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ของเด็กเร่ร่อน

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถแก้ปัญหา ความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี	3.00	0.70	ปานกลาง
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความ ด้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.00	1.00	ปานกลาง
3. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีจำนวน เพียงพอในการดำเนินงานโครงการ	2.67	0.70	ปานกลาง
4. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่	3.00	1.00	ปานกลาง
5. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณ เพียงพอในการดำเนินงาน	2.77	0.97	ปานกลาง
6. การประสานงานของหน่วยงานของท่าน กับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	2.77	1.20	ปานกลาง
7. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อม ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของ หน่วยงาน	2.55	0.72	น้อย
8. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตรงตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบอยู่	2.00	1.00	น้อย
9. ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่ท่าน รับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี	2.00	1.11	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ	ส่วนเบี่ยงเบน	
	ความคิดเห็น \bar{X}	มาตรฐาน S.D.	แปลความ
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	2.11	1.16	น้อย
11. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการ	2.00	1.00	น้อย
12. กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานของท่านจัดให้แก่เด็กกลุ่มด้อยโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม	2.11	1.36	น้อย
13. หน่วยงานของท่านมีการบริหารงานที่ดี	2.33	1.11	น้อย
14. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	2.33	1.32	น้อย
15. หน่วยงานของท่านประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา	2.44	0.88	น้อย

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมและบุคลากรวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัด สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่มีบทบาทด้านการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนนั้น มีความเห็นโดยเฉลี่ยในระดับความเห็นด้วยปานกลางในเรื่องของโครงการที่รับผิดชอบอยู่ สามารถแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ ทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน บุคลากรในหน่วยงานมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินงานตามโครงการ มีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานมีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน

การประสานงานของหน่วยงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ส่วนความเห็นในระดับเห็นด้วยน้อย มีในเรื่องของการดำเนินการตามกิจกรรมที่รับผิดชอบมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน หน่วยงานมีการสำรวจสภาพ ปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการ ความเหมาะสมของกิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานจัดให้แก่เด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา การบริหารงานของหน่วยงาน ความสม่ำเสมอในการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน และการประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาของหน่วยงานสำหรับเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ สมาคมศูนย์กลางเทวา มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก
ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สภาคริสตจักรในประเทศไทย เกี่ยวกับบทบาทการ
ดำเนินงานในการแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถแก้ปัญหา ความค้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี	3.73	0.89	มาก
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความ ค้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.54	0.83	มาก
3. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อม ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของ หน่วยงาน	3.67	.746	มาก
4. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่	3.70	.875	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจสภาพ ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของเด็ก เพื่อกำหนดโครงการ	3.54	0.81	มาก
6. กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานของท่าน จัดให้แก่เด็กกลุ่มค้อยโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสม	3.58	0.57	มาก
7. หน่วยงานของท่านมีการบริหารงานที่ดี	3.51	0.81	มาก
8. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการ ดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน อย่างสม่ำเสมอ	3.62	.732	มาก
9. การประสานงานของหน่วยงานของท่าน กับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	3.55	0.90	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
10. หน่วยงานของท่านประสบผลสำเร็จในการ จัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็ก ด้วยโอกาสทางการศึกษา	3.84	0.76	มาก
11. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีจำนวน เพียงพอในการดำเนินงานโครงการ	2.73	.912	ปานกลาง
12. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตรงตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ	3.15	1.10	ปานกลาง
13. ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่ท่าน รับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี	2.98	1.16	ปานกลาง
14. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	2.82	0.91	ปานกลาง
15. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณเพียงพอ ในการดำเนินงาน	3.30	0.96	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ สมาคมศูนย์กลางเทวา มูลนิธิ-
ดวงประทีป มูลนิธิเด็ก ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สภาคริสตจักรในประเทศไทย
เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงาน ในการแก้ปัญหาความด้วยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก
ในชุมชนแออัด สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนที่ทำงานช่วยเหลือเด็กในชุมชน
แออัดมีความเห็นด้วยอย่างมากว่า โครงการที่รับผิดชอบอยู่สามารถแก้ปัญหาความ
ด้วยโอกาสทางการศึกษาได้ดี ทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความด้วยโอกาสทางการ
ศึกษาของหน่วยงาน บุคลากรในหน่วยงานมีความพร้อมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม
ของหน่วยงาน บุคลากรมีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานมีการสำรวจสภาพปัญหา
และความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงาน

จัดให้แก่เด็กกลุ่มคือโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม มีการบริหารงานที่ดี มีการติดตามผล การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ การประสานงานของหน่วยงานกับ หน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี และหน่วยงานประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กคือโอกาสทางการศึกษา และโดยเฉลี่ยมีความเห็นในระดับปานกลางในเรื่องของบุคลากรใน หน่วยงานมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินงานโครงการ การได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตรง ตามกิจกรรมที่รับผิดชอบอยู่ ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่รับผิดชอบมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการ ปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน และความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและมูลนิธิเด็กเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินงาน ในการแก้ปัญหาเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาของเด็กกลุ่มกิจกรรมก่อสร้าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความ ค้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.78	0.89	มาก
2. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อม ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ของหน่วยงาน	3.71	0.83	มาก
3. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่	3.78	0.89	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	3.50	0.76	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจสภาพ ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของเด็ก เพื่อกำหนดโครงการ	3.50	0.94	มาก
6. กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานของท่าน จัดให้แก่เด็กกลุ่มค้อยโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสม	3.50	0.85	มาก
7. หน่วยงานของท่านมีการบริการงานที่ดี	3.42	0.76	มาก
8. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการ ดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน อย่างสม่ำเสมอ	3.57	0.76	มาก
9. การประสานงานของหน่วยงานของท่าน กับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	3.57	0.76	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
10. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถแก้ปัญหา ความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี	3.35	0.74	ปานกลาง
11. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีจำนวน เพียงพอในการดำเนินงานโครงการ	2.93	0.73	ปานกลาง
12. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตรงตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบอยู่	3.21	0.89	ปานกลาง
13. ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่ท่าน รับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี	3.00	0.96	ปานกลาง
14. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณเพียงพอ ในการดำเนินงาน	3.07	0.47	ปานกลาง
15. หน่วยงานของท่านประสบผลสำเร็จ ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา สำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา	3.35	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและมูลนิธิ
สร้างสรรค์เด็กเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของ
เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนที่ทำงานช่วยเหลือเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง
โดยเฉลี่ยมีความเห็นด้วยมากในด้านการทราวจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทาง
การศึกษาของหน่วยงาน บุคลากรในหน่วยงานมีความพร้อมในการดำเนินงานตามโครงการหรือ

กิจกรรมของหน่วยงาน เจ้าหน้าที่มีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ของหน่วยงาน มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการ กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานจัดให้แก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม หน่วยงานมีการบริหารงานที่ดี มีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี ส่วนเรื่องที่เห็นด้วยในระดับปานกลางคือ การที่โครงการที่รับผิดชอบสามารถแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา ความเพียงพอของจำนวนบุคลากร การได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตรงตามกิจกรรมที่รับผิดชอบ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน และการประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา สำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ สภาเยาวชนคาทอลิกและมุสลิมิ โคมล คิมทอง
เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษา
ของเด็กเร่ร่อนจรจัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี	3.50	0.96	มาก
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.75	1.16	มาก
3. ในการดำเนินการตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเป็นอย่างดี	3.63	0.92	มาก
4. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่	3.63	0.92	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	3.63	1.06	มาก
6. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อมในการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงาน	2.75	0.71	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	3.25	1.04	ปานกลาง
8. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษา	3.25	1.16	ปานกลาง

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
9. กิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานของหน่วย จัดให้แก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสม	3.39	0.74	ปานกลาง
10. หน่วยงานของท่านมีการบริหารงานที่ดี	3.25	0.46	ปานกลาง
11. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณเพียงพอ ในการดำเนินงาน	2.88	0.99	ปานกลาง
12. การประสานงานของหน่วยงานของท่าน กับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	3.13	0.64	ปานกลาง
13. หน่วยงานของท่านประสบผลสำเร็จ ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา	3.00	0.75	ปานกลาง
14. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีจำนวน เพียงพอในการดำเนินงานโครงการ	2.25	1.04	น้อย
15. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงาน ตรงตามกิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ	2.13	1.13	น้อย

จากตารางที่ 9 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ สภาเยาวชนคาทอลิกและมูลนิธิ โกมล
คิมทอง เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็ก
เร่ร่อนจรจัดสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงาน ด้านการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนจรจัด
มีความเห็นโดยเฉลี่ยในระดับเห็นด้วยอย่างมาก ในเรื่องของโครงการที่รับผิดชอบสามารถแก้ปัญหา
ความด้อยโอกาสทางการศึกษาได้ดี ทราบจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการ
ศึกษาของหน่วยงาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างดี มีเวลา

อย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และหน่วยงานมีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ มีความเห็นโดยเฉลี่ยในระดับปานกลางในเรื่องของบุคลากรในหน่วยงานมีความพร้อมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยงาน การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการ ความเหมาะสมของกิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานจัดให้แก่เด็กกลุ่มด้อยโอกาสทางการศึกษา การบริหารงานของหน่วยงาน ความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน การประสานงานของหน่วยงานกับหน่วยงานอื่น การประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และมีความเห็นโดยเฉลี่ยในระดับความเห็นด้วยน้อยในเรื่องความเพียงพอของจำนวนบุคลากร และการได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานตรงตามกิจกรรมที่รับผิดชอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินงานระหว่างเจ้าหน้าที่
หน่วยงานรัฐบาลกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน ในการแก้ปัญหาความค้ำอญโอกาส
ทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	ความ คิดเห็น	มาตรฐาน	ความ คิดเห็น	มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบสามารถ แก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทางการ ศึกษาได้ดี	4.19	1.27	3.73	0.89	1.3552
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการ แก้ปัญหาความค้ำอญโอกาสทาง การศึกษาของหน่วยงาน	3.94	0.68	3.54	0.83	1.9133
3. บุคลากรในหน่วยงานของท่าน มีความพร้อมในการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมของ หน่วยงาน	3.69	0.87	3.67	0.75	0.0151
4. บุคลากรในหน่วยงานของท่าน มีจำนวนเพียงพอในการ ดำเนินงานโครงการ	3.81	0.66	2.73	0.91	5.2627*
5. ท่านได้รับการฝึกอบรมในการ ดำเนินงานตรงตามกิจกรรม ที่ท่านรับผิดชอบอยู่	3.13	0.89	3.14	1.09	=0.0561

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
6. ในการดำเนินการตาม กิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ของท่านเป็นอย่างดี	3.06	1.12	2.98	1.10	0.2461
7. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอ ในการปฏิบัติหน้าที่	3.50	0.63	3.70	0.87	-1.0161
8. ท่านมีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย	2.75	0.93	2.82	0.90	-0.2590
9. หน่วยงานของท่านมีการสำรวจ สภาพ ปัญหาและความต้องการ ทางการศึกษาของเด็กเพื่อ กำหนดโครงการ	3.50	1.15	3.35	0.81	0.4745
10. กิจกรรมทางการศึกษา ที่หน่วยงานของท่านจัดให้ แก่เด็กกลุ่มค้อยโอกาสทาง การศึกษามีความเหมาะสม	3.81	0.61	3.58	0.57	1.6935
11. หน่วยงานของท่านมีการ บริหารงานที่ดี	3.68	0.79	3.51	0.81	0.7568
12. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณ เพียงพอในการดำเนินงาน	3.06	0.77	3.30	0.96	-1.0494

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
13. หน่วยงานของท่านมีการ ติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของ หน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	3.38	0.72	3.62	0.73	-1.1593
14. การประสานงานของ หน่วยงานของท่านกับ หน่วยงานอื่นๆ เป็นไปด้วยดี	3.53	0.52	3.55	0.90	-0.0843
15. หน่วยงานของท่านประสบ ผลสำเร็จในการจัดกิจกรรม ทางการศึกษาสำหรับเด็ก ด้วยโอกาสทางการศึกษา	3.81	0.83	3.84	0.76	-0.1223

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน
รัฐบาลและเอกชนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัด พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและ
เอกชนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความเพียงพอของจำนวน
บุคลากร โดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนมีความเห็นด้วยในเรื่องความเพียงพอของจำนวนบุคลากร
มากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินงานของหน่วยงาน
ระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาส
ทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบ สามารถแก้ปัญหาความ ค้ำยโอกาสทางการศึกษาได้ดี	3.00	0.70	3.50	0.96	-1.2139
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมายในการ แก้ปัญหาความค้ำยโอกาส ทางการศึกษาของหน่วยงาน	3.00	1.00	3.75	1.16	-1.4191
3. บุคลากรในหน่วยงาน ของท่านมีความพร้อมในการ ดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ของหน่วยงาน	2.55	0.72	2.75	0.71	-0.5759
4. บุคลากรในหน่วยงาน ของท่านมีจำนวนเพียงพอ ในการดำเนินงานโครงการ	2.67	0.70	2.25	1.04	0.9644
5. ท่านได้รับการฝึกอบรม ในการดำเนินงานตรงตาม กิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบอยู่	2.00	1.00	2.13	1.13	-0.2498
6. ในการดำเนินการตาม กิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบมีสิ่ง อำนวยความสะดวกในการ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านอย่างดี	2.00	1.11	3.63	0.92	-3.4052*

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
7. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอ ในการปฏิบัติหน้าที่	3.00	1.00	3.63	0.92	-1.3526
8. ท่านมีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย	2.11	1.16	3.25	1.04	-2.1364*
9. หน่วยงานของท่านมีการ สำรวจสภาพ ปัญหาแลความ ต้องการทางการศึกษาของ เด็กเพื่อกำหนดโครงการ	2.00	1.00	3.25	1.16	-0.6606
10. กิจกรรมทางการศึกษา ที่หน่วยงานของท่านจัดให้แก่ เด็กกลุ่มด้อยโอกาสทางการ ศึกษามีความเหมาะสม	2.11	1.36	3.38	0.74	-2.4263*
11. หน่วยงานของท่านมีการ บริหารงานที่ดี	2.33	1.11	3.25	0.46	-2.4602*
12. หน่วยงานของท่านมีงบประมาณเพียงพอในการ ดำเนินงาน	2.77	0.97	2.88	0.99	-0.2308
13. หน่วยงานของท่านมีการ ติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆของหน่วยงาน อย่างสม่ำเสมอ	2.33	1.32	3.63	1.06	-2.2492*

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
14. การประสานงานของ ท่านกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	2.77	1.20	3.13	0.64	-0.7833
15. หน่วยงานของท่านประสบ ผลสำเร็จในการจัด กิจกรรมทางการศึกษา สำหรับเด็กด้อยโอกาส ทางการศึกษา	2.44	0.88	3.00	0.75	-1.4162

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน รัฐบาลและเอกชนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนจรจัด พบว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาล และหน่วยงานเอกชนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจ้าหน้าที่ หน่วยงานเอกชนมีความเห็นด้วยมากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลในเรื่องการมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างดี การที่เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ความ เหมาะสมของกิจกรรมทางการศึกษาที่หน่วยงานจัดให้แก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา การที่ หน่วยงานมีการบริหารงานที่ดีและมีการติดตามผลการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเฉลี่ยในเรื่องของการดำเนินงาน
ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนทั้งหมด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. โครงการที่ท่านรับผิดชอบ สามารถแก้ปัญหาความ ค้อยโอกาสทางการศึกษา ได้ดี	3.48	1.00	3.63	0.87	-0.6719
2. ท่านทราบจุดมุ่งหมาย ในการแก้ปัญหาความ ค้อยโอกาสทางการศึกษา ของหน่วยงาน	3.60	0.91	3.61	0.88	-0.0481
3. บุคลากรในหน่วยงาน ของท่านมีความพร้อมในการ ดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมของหน่วยงาน	3.28	0.98	3.58	0.80	-1.3878
4. บุคลากรในหน่วยงาน ของท่านมีจำนวนเพียงพอ ในการดำเนินงานโครงการ	3.08	0.95	2.73	0.88	1.6290
5. ท่านได้รับการฝึกอบรม ในการดำเนินงานตรงตาม กิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ	2.72	1.06	3.05	1.10	-1.3398

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	\bar{X}	
6. ในการดำเนินการตาม กิจกรรมที่ท่านรับผิดชอบ ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ของท่านเป็นอย่างดี	2.68	1.21	3.05	1.11	-1.3549
7. ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอ ในการปฏิบัติหน้าที่	3.32	0.80	3.71	0.87	-2.0719*
8. ท่านมีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย	2.99	1.04	3.52	0.92	2.2753*
9. หน่วยงานของท่านมีการ สำรวจสภาพ ปัญหา และความต้องการทางการ ศึกษาของเด็กเพื่อกำหนด โครงการ	2.96	1.30	3.51	0.87	-2.0124*
10. กิจกรรมทางการศึกษา ที่หน่วยงานของท่านจัดให้ แก่เด็กกลุ่มด้อยโอกาส ทางการศึกษามีความ เหมาะสม	3.24	1.26	3.53	0.70	-1.0971
11. หน่วยงานของท่านมีการ บริหารงานที่ดี	3.20	1.11	3.46	0.77	-1.0891

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
12. หน่วยงานของท่าน มีงบประมาณเพียงพอในการ ดำเนินงาน	2.96	0.84	3.03	0.89	-0.3567
13. หน่วยงานของท่านมีการ ติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของ หน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	3.00	1.08	3.61	0.70	-2.6491*
14. การประสานงานของ หน่วยงานของท่านกับ หน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี	3.25	0.89	3.51	0.85	-1.2829
15. หน่วยงานของท่านประสบ ผลสำเร็จในการจัด กิจกรรมทางการศึกษา สำหรับเด็กวัยโอกาส ทางการศึกษา	3.32	1.06	3.66	0.79	-1.4761

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนทั้งหมดที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็นที่ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนมีความเห็นด้วยในเรื่องการมีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หน่วยงานมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของเด็กเพื่อกำหนดโครงการและหน่วยงานมีการติดตามผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ มากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของ
หน่วยงานในการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาสทางการศึกษา

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล คือกองการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับปัญหา
และอุปสรรคในการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. จำนวนบุคลากร	4.22	0.83	มากที่สุด
2. การกำหนดนโยบาย	3.77	0.83	มาก
3. การบริหารงาน	4.11	0.92	มาก
4. เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	3.44	1.50	มาก
5. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	4.00	1.00	มาก
6. งบประมาณการดำเนินงาน	3.55	1.01	มาก
7. ความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	3.67	0.80	มาก
8. การวางแผนงาน	3.67	0.70	ปานกลาง
9. การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหา ของเด็กค้ำยโอกาสทางการศึกษา	3.11	1.05	ปานกลาง
10. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางคาร ศึกษาให้แก่เด็กค้ำยโอกาสทางการศึกษา	3.11	0.78	ปานกลาง
11. ความรู้ความสามารถของบุคลากร	3.11	1.45	ปานกลาง
12. การฝึกอบรมบุคลากร	3.22	0.66	ปานกลาง
13. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ	3.00	1.12	ปานกลาง
14. การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน	3.00	1.20	ปานกลาง
15. ความร่วมมือของชุมชน	3.22	0.83	ปานกลาง
16. ความร่วมมือของเด็ก	3.00	0.70	ปานกลาง
17. การประสานงานกับครอบครัวเด็ก	3.00	.086	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล คือ กองการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัดสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัดมีความเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานมากที่สุดคือ เรื่องของจำนวนบุคลากร เรื่องที่เป็นปัญหาในระดับมากคือ การกำหนดนโยบาย การบริหารงาน เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การติดตามผลการดำเนินงาน งบประมาณการดำเนินงาน ความต่อเนื่องในการทำงานเนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย ปัญหาที่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางคือในเรื่องของการวางแผนงาน การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหาของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ความรู้ความสามารถของบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากร การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน ความร่วมมือของชุมชน ความร่วมมือของเด็กและการประสานงานกับครอบครัวเด็ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล คือกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาความค้ำโอกาสทางการศึกษาของเด็ก
เร่ร่อนจรจัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. การกำหนดนโยบาย	2.60	1.06	ปานกลาง
2. การฝึกอบรมบุคลากร	2.80	0.77	ปานกลาง
3. เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	2.60	0.83	ปานกลาง
4. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	2.70	0.83	ปานกลาง
5. งบประมาณการดำเนินงาน	2.73	0.70	ปานกลาง
6. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ	2.67	1.05	ปานกลาง
7. การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน	2.73	1.07	ปานกลาง
8. ความร่วมมือของชุมชน	2.80	1.20	ปานกลาง
9. ความร่วมมือของเด็ก	2.80	0.67	ปานกลาง
10. การประสานงานกับครอบครัว	2.80	0.86	ปานกลาง
11. ความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	2.80	1.15	ปานกลาง
12. การวางแผนงาน	2.33	0.82	น้อย
13. การบริหารงาน	2.46	1.06	น้อย
14. การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหา ของเด็กค้ำโอกาสทางการศึกษา	2.46	1.06	น้อย
15. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษา ให้แก่เด็กค้ำโอกาสทางการศึกษา	2.40	0.91	น้อย
16. ความรู้ความสามารถของบุคลากร	2.53	1.19	น้อย
17. จำนวนบุคลากร	2.47	1.00	น้อย

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลคือ กองสงเคราะห์
 เด็กและบุคคลวัยรุ่นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการแก้ปัญหาความด้อยโอกาส
 ทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัด สรุปได้ว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลที่
 ทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนจรจัดเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับปาน
 กลางคือเรื่อง การกำหนดนโยบาย การฝึกอบรมบุคลากร เครื่องอำนวยความสะดวกในการ
 จัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน งบประมาณการดำเนินงาน การ
 ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน ความร่วมมือของ
 ชุมชน ความร่วมมือของเด็ก การประสานงานกับครอบครัวเด็ก และความต่อเนื่องในการ
 ทำงานเนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย ส่วนความเห็นในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย
 คือเรื่อง การวางแผนงาน การบริหารงาน การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหาของเด็กด้อย
 โอกาสทางการศึกษา การเลือกรูปแบบของกิจกรรมการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา
 ความรู้ความสามารถของบุคลากร และจำนวนบุคลากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน คือสมาคมศูนย์กลางเทวา มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สภาคริสตจักรในประเทศไทย เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดนโยบาย	2.69	1.02	ปานกลาง
2. การวางแผนงาน	2.76	0.99	ปานกลาง
3. การบริหารงาน	2.56	0.84	ปานกลาง
4. การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหา ของเด็กต้อยโอกาสทางการศึกษา	2.63	0.92	ปานกลาง
5. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษา ให้แก่เด็กต้อยโอกาสทางการศึกษา	2.76	0.95	ปานกลาง
6. ความรู้ความสามารถของบุคลากร	2.83	0.84	ปานกลาง
7. จำนวนบุคลากร	3.18	0.97	ปานกลาง
8. การฝึกอบรมบุคลากร	2.78	0.97	ปานกลาง
9. เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	2.83	0.97	ปานกลาง
10. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม	2.85	0.76	ปานกลาง
11. งบประมาณการดำเนินงาน	3.07	1.07	ปานกลาง
12. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ	2.74	0.99	ปานกลาง
13. การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน	2.61	0.98	ปานกลาง
14. ความร่วมมือของชุมชน	2.85	0.98	ปานกลาง
15. การประสานงานกับครอบครัวเด็ก	2.84	0.81	ปานกลาง
16. ความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	2.98	1.22	ปานกลาง
17. ความร่วมมือของเด็ก	2.56	1.15	น้อย

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนคือ สมาคมศูนย์กลาง
 เทวา มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สภาคริสตจักรในประเทศไทย
 ไทยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชุมชน
 แออัดสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนที่ทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัด มี
 เรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานในการดำเนินงานในระดับปานกลางคือ การกำหนด
 นโยบาย การวางแผนงาน การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหาของเด็กด้อยโอกาสทางการ
 ศึกษา การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ความรู้
 ความสามารถของบุคลากร จำนวนบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากร เครื่องอำนวยความสะดวกใน
 การจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม งบประมาณการดำเนินงาน การ
 ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน ความร่วมมือของ
 ชุมชน การประสานงานกับครอบครัวเด็ก ความต่อเนื่องในการทำงานเนื่องจากเด็กเคลื่อนย้าย
 ที่อยู่มั่วสุม ส่วนเรื่องที่เห็นว่าเป็นปัญหาน้อยคือ เรื่องของความร่วมมือของเด็กเพียงเรื่องเดียว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนคือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและ
มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการแก้ปัญหา
ความด้วยโอกาสทางการศึกษาของเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. ความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	3.71	0.61	มาก
2. การกำหนดโครงการได้ตรงกับปัญหา ของเด็กคือโอกาสทางการศึกษา	2.71	1.20	ปานกลาง
3. การฝึกอบรมบุคลากร	2.78	0.70	ปานกลาง
4. เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	2.86	0.77	ปานกลาง
5. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	2.86	0.77	ปานกลาง
6. งบประมาณการดำเนินงาน	2.86	0.77	ปานกลาง
7. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ	3.21	0.89	ปานกลาง
8. การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน	3.07	0.92	ปานกลาง
9. ความร่วมมือของชุมชน	2.71	0.61	ปานกลาง
10. การกำหนดนโยบาย	2.42	0.85	น้อย
11. การวางแผนงาน	2.36	0.84	น้อย
12. การบริหารงาน	2.57	0.85	น้อย
13. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษา ให้แก่เด็กคือโอกาสทางการศึกษา	2.36	1.01	น้อย
14. ความรู้ความสามารถของบุคลากร	2.36	1.01	น้อย
15. จำนวนบุคลากร	2.57	0.94	น้อย
16. ความร่วมมือของเด็ก	2.07	0.92	น้อย
17. การประสานงานกับครอบครัวเด็ก	2.57	0.85	น้อย

จากตารางที่ 16 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนคือ ศูนย์พัฒนาเด็ก
ก่อนวัยเรียน และมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาความค้อย
โอกาสทางการศึกษาของเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน
ทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการ
ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาความค้อยโอกาสทางการศึกษาในระดับมากคือ เรื่องของความต่อเนื่อง
ในการทำงานเนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย เรื่องที่ม้ความเห็นโดยเฉลี่ยว่าเป็นปัญหาใน
ระดับปานกลางคือ เรื่องการกำหนดโครงการ การฝึกอบรมบุคลากร เครื่องอำนวยความสะดวก
ในการจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม งบประมาณการดำเนินงาน
การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน ความร่วมมือ
ของชุมชน และเรื่องที่เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับน้อยคือ เรื่องของการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน
การบริหารงาน การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กค้อยโอกาสทาง
การศึกษา ความรู้ความสามารถของบุคลากร จำนวนบุคลากร ความร่วมมือของเด็ก การ
ประสานงานกับครอบครัวเด็ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนคือ สภาเยาวชนคาทอลิก และมูลนิธิ
โกมล คีมทอง เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในการแก้ปัญหา
ความค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลความ
1. การวางแผนงาน	3.63	0.74	มาก
2. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษา ให้แก่เด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา	3.75	0.87	มาก
3. การบริหารงาน	3.50	0.53	มาก
4. ความรู้ความสามารถของบุคลากร	3.50	0.93	มาก
5. ความร่วมมือของเด็ก	3.50	0.76	มาก
6. การกำหนดนโยบาย	3.25	1.04	ปานกลาง
7. การกำหนดโครงการให้ตรงกับปัญหา ของเด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา	3.12	0.64	ปานกลาง
8. จำนวนบุคลากร	3.25	1.03	ปานกลาง
9. การฝึกอบรมบุคลากร	3.13	1.13	ปานกลาง
10. เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม	3.00	1.31	ปานกลาง
11. การติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรม	3.00	0.93	ปานกลาง
12. งบประมาณการดำเนินงาน	2.75	0.71	ปานกลาง
13. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ	3.00	1.07	ปานกลาง
14. การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน	2.63	0.74	ปานกลาง
15. ความร่วมมือของชุมชน	2.75	1.04	ปานกลาง
16. การประสานงานกับครอบครัวเด็ก	3.00	0.92	ปานกลาง
17. ความต่อเนื่องในการทำงาน เนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	3.25	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน คือสภาเยาวชน
คาทอลิกและมูลนิธิ โกมล คีมทอง เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแก้ปัญหาความด้อยโอกาส
ทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนที่ทำงานด้านการช่วย
เหลือเด็กเร่ร่อนมีความเห็นในเรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานในระดับมากคือ เรื่อง
การวางแผนงาน การบริหารงาน การเลือกรูปแบบของกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กด้อย
โอกาสทางการศึกษา ความรู้ความสามารถของบุคลากร และความร่วมมือของเด็ก เรื่องที่เห็น
ว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลางคือ เรื่องการกำหนดนโยบายการกำหนดโครงการ
ให้ตรงกับปัญหาของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวนบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากร เครื่อง
อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม งบประมาณ
การดำเนินงาน การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของเอกชน
การประสานงานกับครอบครัวเด็ก และความต่อเนื่องในการทำงานเนื่องจากเด็กเคลื่อนย้ายที่อยู่
บ่อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องปัญหาและอุปสรรคระหว่างเจ้าหน้าที่ของ
หน่วยงานรัฐบาลกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน ในการแก้ปัญหาความค้ำยโอกาส
ทางการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดนโยบาย	2.60	1.06	2.68	1.02	-0.2844
2. การวางแผนงาน	2.33	0.82	2.76	0.99	-1.7561
3. การบริหารงาน	2.46	1.06	2.56	0.84	-0.2399
4. การกำหนดโครงการได้ตรง กับปัญหาของเด็กค้ำยโอกาส ทางการศึกษา	2.46	1.06	2.63	0.92	-0.5779
5. การเลือกรูปแบบของ กิจกรรมทางการศึกษาให้แก่ เด็กค้ำยโอกาสทางการศึกษา	2.40	0.91	2.76	0.95	-1.7388
6. ความรู้ความสามารถของ บุคลากร	2.53	1.19	2.83	0.84	-0.9422
7. จำนวนบุคลากร	2.47	1.00	3.18	0.97	-2.5333*
8. การฝึกอบรมบุคลากร	2.80	0.77	2.77	0.97	0.0230
9. เครื่องอำนวยความสะดวก	2.60	0.83	2.83	0.97	-0.9522
10. การติดตามประเมินผลการ	2.70	0.83	2.85	0.76	-0.6562
11. งบประมาณการดำเนินงาน	2.73	0.70	3.07	1.00	-1.5536
12. การประสานงาน กับหน่วยงานของรัฐ	2.67	1.05	2.74	0.99	-0.2375

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
13. การประสานงานกับ หน่วยงานของเอกชน	2.73	1.09	2.61	0.92	-0.3975
14. ความร่วมมือของชุมชน	2.80	1.20	2.85	0.98	1.1556
15. ความร่วมมือของเด็ก	2.80	0.67	2.56	1.15	-0.0378
16. การประสานงาน กับครอบครัวเด็ก	2.80	0.86	2.83	0.81	-0.1492
17. ความต่อเนื่องในการ ทำงานเนื่องจากเด็ก เคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	2.80	1.15	2.98	1.22	-0.5463

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัด พบว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานเอกชน มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็นที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนมีความเห็นว่าจำนวนบุคลากรเป็นปัญหามากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานระหว่าง
เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน ในการแก้ปัญหาความ
ค้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กเร่ร่อนจรจัด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดนโยบาย	3.77	0.83	3.25	1.04	1.1300
2. การวางแผนงาน	3.67	0.70	3.62	0.74	0.1284
3. การบริหารงาน	4.11	0.92	3.50	0.53	1.6973
4. การกำหนดโครงการได้ตรง กับปัญหาของเด็กค้อยโอกาส ทางการศึกษา	3.11	1.05	3.13	0.64	-0.0359
5. การเลือกรูปแบบของ กิจกรรมทางการศึกษาให้แก่ เด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา	3.11	0.78	3.75	0.89	-1.5679
6. ความรู้ความสามารถของ บุคลากร	3.11	1.45	3.50	0.93	-0.6671
7. จำนวนบุคลากร	4.22	0.83	2.25	1.03	2.1209*
8. การฝึกอบรมบุคลากร	3.22	0.66	3.13	1.13	0.1973
9. เครื่องอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรม	3.44	1.50	3.00	1.31	0.645
10. การติดตามประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรม	4.00	1.00	3.00	0.93	2.1357*
11. งบประมาณการดำเนินงาน	3.55	1.01	2.75	0.71	1.9040

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
12. การประสานงาน กับหน่วยงานของรัฐ	3.00	1.11	3.00	1.07	0.00
13. การประสานงาน กับหน่วยงานเอกชน	3.00	1.11	2.63	0.74	1.8120
14. ความร่วมมือของชุมชน	3.22	0.83	2.75	1.04	1.0213
15. ความร่วมมือของเด็ก	3.00	0.70	3.50	0.76	-1.4050
16. การประสานงานกับ ครอบครัวเด็ก	3.00	0.86	3.00	0.92	0.00
17. ความต่อเนื่องในการ ทำงานเนื่องจากเด็ก เคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	3.87	0.86	3.25	0.87	0.4200

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนจรจัด พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานเอกชนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลมีความเห็นว่าจำนวนบุคลากรและการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเป็นปัญหามากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเฉลี่ยในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่
หน่วยงานรัฐบาลและเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชนทั้งหมด

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดนโยบาย	3.04	1.12	2.70	1.00	1.3528
2. การวางแผนงาน	2.83	1.00	2.77	0.99	0.2612
3. การบริหารงาน	3.00	1.28	2.66	0.85	1.2421
4. การกำหนดโครงการได้ตรง กับปัญหาของเด็กค้อยโอกาส ทางการศึกษา	2.81	1.11	2.69	0.96	0.7272
5. การเลือกรูปแบบของกิจกรรม ทางการศึกษาให้แก่เด็ก ค้อยโอกาสทางการศึกษา	2.66	0.97	2.80	1.01	0.6206
6. ความรู้ความสามารถ ของบุคลากร	2.75	1.29	2.81	0.92	-0.2154
7. จำนวนบุคลากร	3.12	1.26	3.08	0.91	0.1470
8. การฝึกอบรมบุคลากร	2.95	0.75	2.81	0.93	0.8712
9. เครื่องอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรม	2.91	1.17	2.86	0.93	0.1946
10. การติดตามประเมินผล การดำเนินงานกิจกรรม	3.21	1.08	2.87	0.77	1.4583
11. งบประมาณการดำเนินงาน	3.04	0.90	3.00	0.94	0.1909
12. การประสานงานกับหน่วยงาน ของรัฐ	2.79	1.06	2.82	0.96	-0.1257

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อความ	หน่วยงานรัฐบาล		หน่วยงานเอกชน		t-test
	ค่าเฉลี่ยระดับ ความึกเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยระดับ ความึกเห็น	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
13. การประสานงาน กับหน่วยงานเอกชน	2.83	1.09	2.70	0.91	0.5385
14. ความร่วมมือของชุมชน	2.95	1.08	2.82	0.92	0.5414
15. ความร่วมมือของเด็ก	2.87	0.67	2.82	0.92	0.2938
16. การประสานงาน กับครอบครัวเด็ก	2.75	0.73	2.83	0.81	0.4631
17. ความต่อเนื่องในการ ทำงานเนื่องจากเด็ก เคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อย	3.12	1.11	3.11	1.15	0.0388

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 เมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ
เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาล และเอกชนทั้งหมด ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ของ
เด็กในกรุงเทพมหานคร พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนมีความเห็นทุกเรื่องไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05